

**LİSANS DÜZEYİNDE UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA SANAT
EĞİTİMİ SÜRECİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM
ELEMANI GÖRÜŞLERİ**

Ceren Demirbaş

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
RESİM İŞ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

MART, 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 7 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir

YAZARIN

Adı : Ceren
Soyadı : Demirbaş
Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine
Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri

İngilizce Adı : Opinions of Student and Instructors on the Process of Art
Education Through Distance Education at Undergraduate Level

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı :

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ceren Demirbaş tarafından hazırlanan “Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Osman ÇAYDERE

(Güzel Sanatlar Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Doç. Dr. Mehtap PAZARLIOĞLU BİNGÖL

(Temel Sanat Bilimleri, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Bahadır KILCAN

(Sosyal Bilgiler Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi:/...../.....

Bu tezin Anabilim Dalı’nda

Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Anneannem ve Dedeme

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimime başladığım dönem ortaya çıkan pandemi süreci, herkesin hayatında olduğu gibi benim hayatımda da büyük değişimlere yol açtı. Özellikle eğitim sistemimizde uzaktan eğitimi odak noktası haline getirdiği için bu sistemi incelemenin, tüm yönleriyle ortaya koymanın gerekli olduğu kanısına vardım.

Araştırmamın ileriki dönemlerde yapılacak uzaktan eğitim araştırmalarına ve uygulamalarına katkı sağlamasını; gelecekte pandemi, afet vb. gibi durumların yaşanma olasılığına karşı sistemin iyileştirme ve geliştirme çalışmalarına destek olmasını umuyorum.

Araştırmamın şekillenmesinde büyük bir rolü olan, gerek eğitimci gerek ise sanatçı kimliği ile her zaman en büyük idolüm, kendisiyle çalışmaktan büyük keyif aldığım, kıymetli danışmanım Prof. Dr. Osman Çeydere'ye yolumu daima aydınlattığı için sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Desteğini asla esirgemeyen, her türlü bilgi ve becerisini benimle paylaşan, başarımın mimarlarından değerli hocam Doç. Dr. Bahadır Kılcan'a ve her zaman yanımda olan Arş. Gör. İsenbike Asena Gülensoy'a minnet ve teşekkürlerimi sunuyorum.

Bana iyi bir insan olmayı, yararlı işler yapmayı ve doğru yolda yürümeyi öğreten, ailem oldukları için kendimi dünyanın en şanslı insanı addettiğin kıymetlilerim; annem Canan Temizyürek'e, babam Erkan Demirbaş'a, teyzem Candan Temizyürek Yılmaz'a;

Diğer yarım, canım abim Hazar Kaan Demirbaş'a, dünyamın en güzel varlıkları Yağız'ım ve Aslan'ıma;

Bana hem öz abla hem de çok iyi bir arkadaş olan, kardeşimin annesi canım Hülya Demirbaş'a, her zaman destekçimiz olan değerli abim Yaşar Yılmaz'a;

Ne zaman tökezlesem elimden tutan, her daim yanımda olan, arkadaştan ötem, can dostum Arş. Gör. Ömür Göktepeliler'e;

Kan bağımlı olmadan bana kardeşlik yapan kıymetli dostlarım Berfu Taşdelen, Nilgün Topçuoğlu, Sena Eyiol, Seher Bilgin, Merve Karaarslan ve Yunus Durucan'a;

Kendisinin de ifade ediş biçimiyle “çocukluğum”, çalışma arkadaşım, sırdaşım, yoldaşım Şevval Satıcı'ya;

Son olarak, beni ben yapan, en güzel yerlerde olduklarına inandığım, bu dünyadan geçmiş en muhteşem insanlara, dedem Müderris Temizyürek ve anneannem Muteber Temizyürek'e sonsuz sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Siz olmasaydınız başaramazdım.

**LİSANS DÜZEYİNDE UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA SANAT
EĞİTİMİ SÜRECİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM
ELEMANI GÖRÜŞLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Ceren Demirbaş
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Mart, 2023

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyinde uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecine yönelik öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerini incelemektir. Nicel araştırma türünün benimsendiği çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi ile seçilen altı üniversitenin, eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümü öğretim elemanları ve lisans 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmaya veri toplamak amacı ile araştırmacı tarafından hazırlanan iki ayrı anket formu, 33 öğretim elemanı ve 288 öğrenciye uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22 paket programından yararlanılmış olup; betimsel analizler için frekans değeri, çoklu karşılaştırmalar için iki gruba ait verilerde t-Testi, ikiden fazla gruba ait verilerde; varyansların homojen olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA), varyansların homojen olmadığı durumlarda Welch testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık tespit edilen bulgulardaki anlamlılığı sağlayan varyansların belirlenmesi için Tamhane ve Tukey testleri uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda; öğretim elemanları ve öğrencilerin görüş toplam puan ortalamaları ortalama değer aralığındadır. Yapılan istatistiksel analizlere göre; öğretim elemanları görüş toplam puanları ile cinsiyet, teknoloji kullanım düzeyi, kullanılan programın verimliliği değişkenleriyle öğretim elemanı görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Şehir, okul, bir günde verilen ders sayısı, kullanılan cihaz, ders platformu, sistemsel sıkıntı ve verilen ders türü değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır. Öğrenci görüş toplam puanları ile coğrafi bölge, okul, ana sanat, teknoloji kullanım düzeyi, bir günde

alınan ders sayısı, kullanılan cihaz, ders platformu, kullanılan programın verimliliği değişkenleriyle öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Cinsiyet, sınıf düzeyi, sistemsel sıkıntı değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler : Sanat Eğitimi, Uzaktan Eğitim
Sayfa Adedi : xvii+103
Danışman : Prof. Dr. Osman ÇAYDERE

OPINIONS OF STUDENT AND INSTRUCTORS ON THE PROCESS OF ART EDUCATION THROUGH DISTANCE EDUCATION AT UNDERGRADUATE LEVEL

(M. S. Thesis)

Ceren Demirbaş

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATION SCIENCES

March, 2023

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the opinions of instructors and students about the art education process through distance education at undergraduate level. In this study, where quantitative research type was adopted, screening model was used. The sample of the study consists of the faculty members of the faculty of education, the department of art education, and undergraduate 2nd, 3rd and 4th year students of the six universities selected by stratified purposeful sampling method. Two separate questionnaires prepared by the researcher in order to collect data for the study were applied to 33 instructors and 288 students. In the analysis of the data, SPSS 22 package program was used; frequency value for descriptive analyses, t-Test in data belonging to two groups for multiple comparisons, in data belonging to more than two groups; Unidirectional analysis of variance (ANOVA) was used when the variances were homogenous, and Welch test was used when the variances were not homogenous. Tamhane and Tukey tests were applied to determine the variances that provide the significance of the findings with significant differences. In line with the data obtained as a result of the research, the average of the total score of the opinion of the instructors and students is in the average value range. According to the statistical analyses, significant differences were found between the total scores of the opinions of the instructors and the variables of gender, technology use level, efficiency of the program used and the opinions of the instructors. Significant differences were not found according to the variables of city, school, number of lessons given in a day, device used, course platform, systemic distress and type of course given. Significant differences

were found between the total scores of student opinions and the variables of geographical region, school, main art, technology use, number of courses taken in a day, device used, course platform, efficiency of the program used and student opinions. Significant differences were not found according to gender, grade level, systemic distress variables.

Key Words : Art Education, Distance Learning.

Page Number : xvii+103

Supervisor : Prof. Dr. Osman ÇAYDERE

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	v
ÖZ	vii
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ	xiv
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Önemi.....	4
1.3 Araştırmanın Amacı	4
1.4 Alt Problemler	4
1.5 Sayıtlar	5
1.6 Sınırlılıklar.....	5
1.7 Tanımlar	5
BÖLÜM II	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1 Uzaktan Eğitim.....	7
2.1.1 Uzaktan Eğitim Tanımları	8
2.1.2 Uzaktan Eğitimde Dönemler.....	9
2.1.2.1 Birinci Dönem.....	10
2.1.2.2 İkinci Dönem	11
2.1.2.3 Üçüncü Dönem	11

2.1.2.4 Dördüncü Dönem	12
2.1.2.5 Beşinci Dönem	13
2.1.3 Uzaktan Eğitimde İşlemsel Uzaklık Teorisi	13
2.1.4 Uzaktan Eğitimin Yararları, Olanakları ve Sınırlılıkları	14
2.1.4.1 Uzaktan Eğitimin Yararları ve Olanakları	15
2.1.4.2 Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	16
2.2 Sanat Eğitimi	17
2.2.1 Sanat.....	17
2.2.2 Sanat Eğitimi	18
2.2.3 Sanat Eğitiminin Amaçları ve Gerekliliği.....	20
2.3 Uzaktan Eğitim ve Sanat Eğitimi	21
2.3.1 Uzaktan Sanat Eğitiminin Temel Standartlarının Oluşturulması	22
2.3.2 Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitiminin Faydalı Yönleri ve Sınırlılıkları	25
2.3.2.1 Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitiminin Faydalı Yönleri.....	25
2.3.2.2 Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitiminin Sınırlılıkları	25
BÖLÜM III	27
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	27
BÖLÜM IV.....	33
YÖNTEM	33
4.1 Çalışma Modeli.....	33
4.2 Evren ve Örneklem	33
4.3 Veri Toplama Yöntemi	35
4.3.1 Öğretim Elemanı Anketi	35
4.3.2 Öğrenci Anketi	36
4.4 Verilerin Analizi.....	37
BÖLÜM V	38
BULGULAR VE YORUM	38
5.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	38
5.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar	45
5.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	52
5.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	59
BÖLÜM VI.....	71
SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	71

6.1 Sonuç ve Tartışma.....	71
6.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	71
6.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma	74
6.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	76
6.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma.....	78
6.2 Öneriler	81
6.2.1 Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Verecek Kişi ve Kurumlara Öneriler	81
6.2.2 Gelecekte Yapılacak Araştırmalara İlişkin Öneriler	82
KAYNAKLAR	84
EKLER	92
EK 1. Etik Kurul İzni	93
EK 2. Öğretim Elemanı Anketi.....	94
EK 3. Öğrenci Anketi	99

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Örneklem Grubunda Yer Alan Öğretim Elemanı Ve Öğrencilere Ait Okul, Branş Ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Katılımcı Sayıları	34
Tablo 2 Örneklem Grubunda Yer Alan Öğrencilere Ait Sınıf Düzeyi Dağılımı	34
Tablo 3 Öğretim Elemanı Anketinde Yer Alan Sorulara Ait Detaylı Dağılım	35
Tablo 4 Öğrenci Anketinde Yer Alan Sorulara Ait Detaylı Dağılım	36
Tablo 5 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları	46
Tablo 6 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Uzaktan Eğitim Süreci Boyunca Bulundukları Şehre Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	46
Tablo 7 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Okul Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları.....	47
Tablo 8 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Branş Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	48
Tablo 9 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Teknoloji Kullanma Düzeyine Yönelik t-Testi Sonuçları	48
Tablo 10 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Bir Gün İçerisinde Verilen Ders Sayısına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	49

Tablo 11 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Uzaktan Eğitim Dersleri Sırasında Kullanılan Cihaza Yönelik T-Testi Sonuçları.....	49
Tablo 12 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Ders Platformu Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	51
Tablo 13 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Kullanılan Programların Verimliliği Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları.....	51
Tablo 14 Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Sistem Kaynaklı Sıkıntı Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları.....	52
Tablo 15 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları	60
Tablo 16 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	60
Tablo 17 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Uzaktan Eğitim Süreci Boyunca Bulundukları Coğrafi Bölgeye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	61
Tablo 18 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Okul Değişkenine Yönelik Welch Testi Sonuçları	62
Tablo 19 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Ana Sanat Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	64
Tablo 20 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Teknoloji Kullanım Düzeyine Yönelik Welch Testi Sonuçları	65
Tablo 21 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Bir Günde Alınan Ders Sayısı Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	66

Tablo 22 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Kullanılan Cihaz Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları	67
Tablo 23 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Ders Platformu Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları	68
Tablo 24 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Kullanılan Programların Verimliliği Değişkenine Yönelik Welch Testi Sonuçları	69
Tablo 25 Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Sistem Kaynaklı Sıkıntı Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları	70

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Öğretim elemanları anketi 1. ve 2. Madde frekans dağılımı.....	38
Şekil 2. Öğretim elemanları anketi 3. ve 4. Madde frekans dağılımı.....	39
Şekil 3. Öğretim elemanları anketi 5. ve 6. Madde frekans dağılımı.....	39
Şekil 4. Öğretim elemanları anketi 7. ve 8. Madde frekans dağılımı.....	40
Şekil 5. Öğretim elemanları anketi 9. ve 10. Madde frekans dağılımı.....	40
Şekil 6. Öğretim elemanları anketi 11. ve 12. Madde frekans dağılımı.....	41
Şekil 7. Öğretim elemanları anketi 13. ve 14. Madde frekans dağılımı.....	41
Şekil 8. Öğretim elemanları anketi 15. ve 16. Madde frekans dağılımı.....	42
Şekil 9. Öğretim elemanları anketi 17. ve 18. Madde frekans dağılımı.....	42
Şekil 10. Öğretim elemanları anketi 19. ve 20. Madde frekans dağılımı.....	43
Şekil 11. Öğretim elemanları anketi 21. Madde frekans dağılımı.....	43
Şekil 12. Öğretim elemanlarının belirlediği olumlu özellikler.....	44
Şekil 13. Öğretim elemanlarının belirlediği eksik yönler.....	45
Şekil 14. Öğrenci anketi 1.ve 2. Madde frekans dağılımı.....	53
Şekil 15. Öğrenci anketi 3. ve 4. Madde frekans dağılımı.....	53
Şekil 16. Öğrenci anketi 5. ve 6. Madde frekans dağılımı.....	54
Şekil 17. Öğrenci anketi 7. ve 8. Madde frekans dağılımı.....	54
Şekil 18. Öğrenci anketi 9. ve 10. Madde frekans dağılımı.....	55
Şekil 19. Öğrenci anketi 11. ve 12. Madde frekans dağılımı.....	55
Şekil 20. Öğrenci anketi 13. ve 14. Madde frekans dağılımı.....	56
Şekil 21. Öğrenci anketi 15. ve 16. Madde frekans dağılımı.....	56
Şekil 22. Öğrenci anketi 17. ve 18. Madde frekans dağılımı.....	57
Şekil 23. Öğrenci anketi 19. ve 20. Madde frekans dağılımı.....	57
Şekil 24. Öğrencilerin belirlediği olumlu özellikler.....	58
Şekil 25. Öğrencilerin belirlediği eksik yönler.....	59

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yüzyılımızın problemi haline geleceği düşünülen hızlı nüfus artışı, olumsuz coğrafi koşullar ve ekonomik sıkıntılar nedeniyle eğitim olanaklarına yeteri kadar ulaşamama, okul kapasitelerinin yetersizliği, iş hayatına atılma mecburiyetinde kalmış öğrenci grubunun eğitim hayatının aksaması gibi değişkenler hali hazırda eğitim sisteminde yeni arayışlara yol açıyorken, 2020 yılı mart ayında ülkemizde ilk vakası görülen Covid-19 salgını bu arayışları dikkat çekici düzeyde artırmıştır. Pandemi şartlarında toplumsal sağlığın korunabilmesi adına 2020 yılı içerisinde verilen karara bağlı olarak okullarda yüz yüze eğitime pandemi sürecinin olumsuz etkileri azalana dek ara verilmiştir. Eğitim sisteminde ise devamlılığın sağlanması adına MEB bünyesi dahilindeki devlet okulları ve özel okullar için EBA (Eğitim Bilişim Ağı) sistemi geliştirilmiştir. Nitekim bazı özel okullar kendi sistemlerini geliştirmiş veya mevcut sosyal platformları kullanmışlardır.

MEB'e bağlı okullar için geliştirilen EBA sistemi Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanmış sosyal eğitim platformudur. Pandemi şartlarında eğitimin devamlılığını sağlamak amacıyla ücretsiz erişime sunulan TRT-EBA TV ile Eğitim Bilişim Ağı (EBA) üzerinden 23 Mart 2020'de yüz yüze eğitime verilen 1 haftalık aranın ardından ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri için yapılacak uzaktan eğitim dersleri, dönemin Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk'un verdiği ilk dersle başlamıştır (MEB, 2020).

Uzaktan eğitim süreci boyunca 7 milyon 383 bin 213 öğrenci, 1 milyon 30 bin 516 öğretmen EBA'dan faydalanmıştır. 1 milyon 170 bin 168 öğrenci ile 189 bin 477 öğretmen de EBA Akademik Desteği aktif olarak kullanmış ve toplam 5 milyon 954 bin 174 EBA canlı dersi yapılmıştır. Bu süreçte internet platformundan toplamda 8 milyonun üzerinde öğrenci faydalanmıştır. TRT ve Türksat iş birliği ile, TRT EBA TV ilkokul, TRT EBA TV ortaokul ve TRT EBA TV lise olmak üzere üç ayrı televizyon kanalı kullanıcıların hizmetine sunulmuştur. 23 Mart 2020-19 Haziran 2020 tarihleri arasında EBA TV ilkokul,

EBA TV ortaokul ve EBA TV lise kanallarından toplam 2 bin 516 saat yayın yapılmış ve bu yayınlar için Ankara ve İstanbul'da 10 ayrı stüdyoda çekim gerçekleştirilmiştir. Çekimlerde 93 branştan 674 öğretmen görev alırken 2 bin 358 ders videosuyla 221 etkinlik videosu hazırlanmıştır (MEB, 2020).

Yüksek öğretim kurumlarının uzaktan eğitim platformları incelendiğinde ise, bazı eğitim kurumlarının kendi sistemlerini geliştirdiği, bazı kurumların ise mevcut çevrim içi uygulamaları kullandığı görülmüştür. YÖK tarafından, Covid-19 salgını sürecinde üniversitelerde başlatılan uzaktan eğitim süreçlerinin mevcut durumunu tespit etmek ve iyileştirme çalışmalarına katkıda bulunmak amacıyla 127 devlet ve 62 vakıf üniversitesinden elde edilen veriler ile yapılan tespit çalışmasına göre, 189 Üniversiteden 121'i (%64'ü) 23 Mart 2020 (YÖK'ün üniversitelerde eğitime ara vermesinden bir hafta sonra), 41'i (%21,6'sı) ise 30 Mart 2020, 25'i ise (%13,2'si) 6 Nisan 2020 tarihlerinde uzaktan eğitim uygulamalarına başlamıştır. 2019-2020 eğitim ve öğretim yılı bahar döneminde üniversitelerde yürütülmekte olan toplam ders sayısı 736.341 iken salgın sonrası uzaktan eğitim kapsamında açılan ders sayısı toplam 663.808 olarak kaydedilmiştir. Bahar dönemindeki derslerin %90,1'i uzaktan eğitim olarak açılmıştır. Üniversitelerin neredeyse tamamına yakını (%99,2) teorik derslerini, yaklaşık %89'u ise uygulamalı derslerin teorik kısımlarını uzaktan eğitim yöntemiyle yürütmeye başlamıştır. Ayrıca üniversitelerin %75'inin uzaktan eğitimle verilebilecek uygulamalı dersleri bu dönemde uzaktan eğitim yoluyla verdiği görülmektedir. Uzaktan eğitimle açılan derslerin %22'sinde canlı sınıf uygulaması kullanılmıştır. Canlı ders uygulamalarını Vakıf Üniversiteleri %53,2'si tüm derslerde zorunlu tutarken, bu oran devlet üniversitelerinde %29,1 olarak görülmüştür. Canlı sınıf uygulaması, yüksek lisans derslerinde %25,9; doktora derslerinde %24,2; lisans derslerinde %22,1 ve ön lisans derslerinde ise %17,8 olarak izlenmiştir. Süreç içerisinde uzaktan eğitim uygulamalarını en yoğun sosyal bilimler alanları (%91) kullanırken, fen bilimleri alanları %78, mühendislik alanları %77 olarak görülmüştür. Kullanım oranı en düşük alan ise %54 ile sağlık bilimleri alanı olmuştur. Evrensel salgın döneminde üniversitelerin ara sınavlara ağırlık verdikleri ve ödev, proje, kısa sınav gibi çeşitli eş zamanlı değerlendirme yöntemleri kullandıkları tespit edilmiştir. Üniversitelerin ara sınavların ölçme ve değerlendirmesini ağırlıklı olarak ödev (%90,5) ve proje (%83,10) yoluyla uygulamışlardır. Uzaktan eğitim uygulamalarına geçişin ani oluşu sebebiyle, öğretim elemanlarının sisteme adaptasyonuna katkı sağlamak amacıyla üniversitelerin %97'sinin öğretim elemanlarına teknik destek sağladığı, %79'unun online

eğitim verdiği ve üniversitelerin %39'unun pedagojik destek sağladığı görülmüştür. Süreç içerisinde üniversitelerin %95'i öğrencilerine sms, e-posta bilgilendirmesi yapmış, %91'i teknik destek hizmeti sunmuş, %83'ü iletişim noktası kurmuş ve %70'i hizmet için yeni görevlendirmeler yapmıştır (YÖK, 2020).

1.1 Problem Durumu

Ülkemizde ilk uygulama adımları 1927 yılında atılan uzaktan eğitim sistemi (Kırık, 2014), pandemi sürecinde en kapsamlı ve gelişmiş halini almış, günümüz teknolojisinin imkanları kullanılarak eğitim faaliyetlerinin, salgının yarattığı krizden minimum düzeyde etkilenmesi amaçlanmıştır. Fakat uzaktan eğitim sisteminin uzun yıllardır kullanılıyor olmasına karşın, uygulamalı derslerde aktif kullanımın bu denli yoğun olduğu başka bir döneme rastlanmamıştır. 2020 yılında ülkemizde başlayan pandemi sürecinde, uzaktan eğitim sisteminde güçlüklerle karşılaşan disiplinlerin arasında sanat eğitimi de yer almaktadır. Sanat eğitiminin doğası gereği, eğitmen ve öğrenci arasındaki iletişim ve etkileşim diğer disiplinlerden oldukça farklıdır. Çünkü sanat eğitimi yaparak ve yaşayarak öğrenmeyi temel almaktadır. Bir öğrencinin eğitiminde başarılı olabilmesi, üretkenliği ve aldığı eğitsel yönlendirmelerle doğru orantılıdır. Bu kapsamda; öğrencinin rahatlıkla üretim yapabileceği bir ortama ve yönlendirmelerini doğrudan alabilmeye ihtiyaç duymaktadır. Öğrencisini doğru biçimde yönlendirip üretkenliğine destek olacak en önemli kişi elbette sanat eğitmenidir. Uygulamalı anlatımların eğitmen tarafından yapılması, öğrencinin uygulamayı izlemesi, öğrencinin uygulamayı deneyimlemesi, eğitmenin öğrenciye dönüt ve düzeltmeler vermesi, öğrencinin dönüt ve düzeltmeler doğrultusunda uygulamasını son haline getirmesi uygulamalı derslerin eğitsel basamakları olarak nitelendirilebilmektedir. Uzaktan eğitim sisteminin günümüz kullanım şekli “çevrim içi eğitim”, bu sistemde karşılıklı iletişim ve etkileşimin en gelişmiş hali olsa da uygulamalı eğitim basamaklarında yetersiz kalabilmektedir. Çünkü öğrenci, eğitmenin yönlendirmelerini doğru bir biçimde alabileceği verimli aktarım organlarına ihtiyaç duymaktadır. Günümüz şartlarında; internet kaynaklarında, teknolojik ve donanımsal imkanlarda fırsat eşitliğinin sağlanamamış olması, sanat eğitimi ortamlarının özel donanıma sahip yerler olması dolayısıyla her yerde bu eğitimlerin gerçekleştirilememesi, uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin kalitesini düşürebilmektedir. Mercin (2020)'e göre sanat, insanların fiziksel ve zihinsel yapılarını besleyen, ruhsal, duygusal, zihinsel gereksinimlerine yanıt veren bir fenomen

olarak üreticisine de tüketicisine de mutluluk vermektedir. Dolayısıyla sanat eğitimin her şartta ve her durumda devamlılığının sağlanması önem arz etmektedir. Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinde, sanat eğitimin iki temel muhatabı öğrenci ve eğitmenin görüşlerinin ortaya konması, uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin mevcut durumunun belirlenmesi, bu devamlılığın sağlıklı biçimde sağlanabilmesi açısından gereklidir.

1.2 Araştırmanın Önemi

Pandemi sürecinin eğitim sistemi içerisine aniden dahil oluşunun doğal sonucu olarak oluşan aksaklıkların, görüş eksikliklerinin ve sorunların belirlenmesinin, eğitim sistemimizin ayrılmaz bir parçası olacağı öngörülen uzaktan eğitimin daha yapılandırılmış ve iyileştirilmiş bir hal almasını sağlayacağı düşünülmektedir. Pandemi benzeri bir sürecin tekrar yaşanması ihtimali göz önünde bulundurulduğunda, uzaktan eğitimi yeterince tanımış olmak eğitim sistemimizin avantajı olacaktır. Bu araştırmanın uzaktan eğitimle ilgili görüşleri ortaya koyacağı ve gerekli iyileştirme çalışmalarına katkıda bulunulacağı varsayılmaktadır.

1.3 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı lisans seviyesinde uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci ve öğretim elemanı görüşlerini incelemektir. Bu kapsamda aşağıda verilmiş alt problemlere yanıt aranmaktadır.

1.4 Alt Problemler

1. Uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşleri ne şekildedir?
2. Uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ne şekildedir?
3. Uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşleri ne şekildedir?
4. Uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ne şekildedir?

1.5 Sayıtlar

Anket formuna yanıt veren  ğretim elemanları ve öğrencilerin samimi görüşlerini yansıttıkları düşünülmektedir.

1.6 Sınırlılıklar

Araştırmaya katılan  niversiteler ile sınırlıdır.

Öğretim elemanları bu bölümlerde ders veren  ğretim elemanları ile sınırlıdır.

Lisans  ğrencileri 2., 3. ve 4. sınıflar ile sınırlıdır.

1.7 Tanımlar

Uzaktan Eğitim:  ğrenme- ğretme süresince eğitimci ve öğrencinin birbirinden ayrı yerlerde bulunduğu, öğrencilerin “yaş, zaman, amaç” yönlerinden “ zg r, bireysel, esnek” olmasına olanak veren, süreç içerisinde; yazılı, basılı, görsel-işitsel materyallerin bulunduğu, iletişimin bilgisayar ve televizyon gibi teknolojik unsurlara dayalı olduğu, sistemli ve planlı eğitim sistemidir (Uşun, 2006).

Sanat eğitimi: Sanat eğitimi, bireyin estetik duygularının beden, zihin, duygu bütünlüğü içerisinde ileri taşınması, yeteneğinin geliştirilmesi için yapılan eğitimin ana hedefleri şunlardır;

- 1- Yaşamımız boyunca sanat tüm çevremizi sarmaktadır. Çevremizde her gün gördüğümüz heykeller, düzeyi ne olursa olsun mimari yapılar, afişler, izlediğimiz filmler, dinlediğimiz müzikler, orijinali olmasa da gördüğümüz eserler estetik algımızı geliştirecek unsurlardır.
- 2- Sanat geçmiş ve gelecek arasında köprü kurarak kültürel aktarımı sağlar. Toplumların yapısını algılamanın en belirgin yolu sanatsal faaliyetlerini gözlemektir.
- 3- Öğrencilerin tamamı için devamlı ve planlı sanat eğitimi, yaratma ve ifade etme yeteneklerini geliştirmek için gereklidir. Kendini tanımak, çevreyi tanımak için sanat en daim  yoldur. Algılama becerileri gelişen  ğrenci düşünme becerilerinde de ustalaşır ve birçok alanda bütünsel bir gelişim gösterir.

- 4- Sanat eserinin ortaya konması sürecinde kendine, çevreye saygı duymayı kavrayan öğrenci, dayanışma ruhunu ve güven duygusunu geliştirir (Keser, 2009).

Transaksiyonel Uzaklık: Transaksiyonel kelime anlamı olarak işlemi ifade etmektedir. Uzaktan eğitimde transaksiyonel uzaklık ise, kişiler arasındaki fiziksel mesafe ile birlikte oluşan psikolojik, iletişimsel boşluğu ifade eder.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Uzaktan Eğitim

Tarihe bakıldığında, Anderson & Simpson (2012) insanların başlangıçtan itibaren esnek bir biçimde öğrendiklerini, hikâye anlatan gezginlerin, vaizlerin, ozanların ilk öğretmenler olduklarını ifade etmişlerdir. Büyük düşünürlerin fikirlerini halkla paylaşırken, kendi fikirlerini paylaşmak ve görüşmek için heyecan duyan insanların bu düşünürlerin etraflarına toplanmalarının esnek öğrenme tarihinin başlangıcı olduğu söylenebilir. Esnek öğrenme teriminin yüzyıllar boyu gelişip evrimleşmesi, yeni eğitim yollarının oluşmasına önayak olmuştur. Uzaktan eğitim ile öğrenme bu dönüşümün en belirgin ürünlerinden biridir.

Uzaktan eğitimin başlangıcına bakacak olursak, uzaktan eğitimin ilk adımı olan yazışmalı eğitimin başlamasına izin veren olayın matbaanın icadı olduğu görülmektedir ve yazışmaya dayalı eğitim, uzaktan eğitimin en eski yöntemi ve ilk jenerasyonu olarak kabul edilmektedir. Yüzyıllar içinde gelişen posta hizmetleri bu yeni eğitim sisteminin daha planlı ve sistemli yürümesini sağlamış ve öğrenmeye heves duyan çok sayıda insana ulaşmıştır (Archer & Garrison, 2010'dan akt. Abdrahim, 2018).

Gelişmiş posta sistemlerinden faydalanarak başlatılan ilk geri bildirimli uzaktan eğitim sistemi Isaac Pitman tarafından başlatılmıştır. Isaac Pitman ilk modern uzaktan eğitimci olarak ele alınabilmektedir. Yeni öğretim uygulamalarına ihtiyaç duyan kesime hitap eden mektupla stenografi dersleri 1840'ta İngiltere Bath'da başlamıştır. Mektup ile eğitime devam eden öğrencilerin çalışmalarını Pitman'a postalaması ve çalışmaların Pitman tarafından notlanması tarihi bir yenilik olarak kayıtlara geçmiştir. Tarihte Pitman'dan önce de mektupla ders verileceğine dair kaynaklar bulunsa da bu kaynaklarda çift yönlü

iletişimden ya da çalışmaların notlamasından bahsedilmemektedir (Verduin & Clark, 1994).

Mektup ile başlayan uzaktan öğrenmenin beraberinde, teknolojinin iletişim ve bilgi ile ilgili uygulamalarının giderek yaygınlaşmasına ek olarak bilginin bir üretim aracı olarak önem kazanması, ülkelerin demografik tablolarında meydana gelen değişimler de eğitimde yeniliklerin yaşanmasını zorunlu kılmıştır (Moore, 2001). Tarihin son yirmi yılında birkaç araştırmacı tarafından kullanılmaya başlanan nispeten basit bir ağ bağlantısının, milyonları kapsayan küresel bir sisteme dönüşmesi, her alanı olduğu gibi eğitimi de şaşırtmış ve var olan tüm teknolojik tasarımları çoktan etkilemeye başlamış bu internet sistemi eğitim alanında da yeniliklere yol açmıştır (Taylor, 2001). Fakat uzaktan eğitim sistemi hiçbir koşulda yüz yüze eğitimi değersizleştirmek değildir. Uzaktan eğitim, etkili bir eğitim sistemi için gerekli olan değişkenlerden biridir. Ayrıca uzaktan eğitim sisteminin materyal hazırlama sürecinin daha sistemli ve programlı olması, sağlam bir müfredat eşliğinde geliştirilmesi öğrenmenin etkisini artıracaktır. Bunun yanında uzaktan eğitimciler imkanlarının el verdiği her dönemde, sosyal öğrenme becerisini desteklemek amacıyla telekonferans, video konferans, sesli iletişim sistemleri, bilgisayar gibi sistemlerle uzaktan eğitimde yüz yüze eğitim konforu sağlamaya çalışmışlardır (Taylor, 1995).

Moore (2001)'a göre tüm bunlara rağmen uzaktan eğitim, eğitimciler arasında gerçek bir eğitim yolu olarak kabul edilmemiş, daima ikinci sınıf muamelesi görmüştür.

2.1.1 Uzaktan Eğitim Tanımları

Uzaktan eğitim ile ilgili birçok tanım mevcuttur ve hepsinin ortak bir yanı vardır: uzaktan eğitimin var oluş sebebi öğrenmeyi kolaylaştırmaktır (Panahi & Borna, 2014).

Abdrahim (2018)'e göre, Keegan (1996) uzaktan ğretim ve uzaktan öğrenmeyi, uzaktan eğitim sürecinin oluşmasını sağlayan etmenler olarak görmüştür. Teknolojinin eğitim ortamında kullanımının yaygınlaşması ile uzaktan öğrenme terimi gelenekselliğinden sıyrılmış ve ağdaş öğrenme biçimlerine, e-öğrenme ve evrimii öğrenmeye dönüşmüştür.

Mehrotra, Hollister, McGahey (2001) uzaktan eğitimi, ğretim sürecinin büyük bölümünde eğitimci ve öğrencinin birbirlerinin fiziksel mevcudiyetinde olmadan gerçekleşen resmi ğretim türü olarak tanımlamışlardır.

Tatlı (2021)'ya göre uzaktan eğitim; öğrenmenin sağlanması için bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılan, plan ve program dahilinde gerçekleştirilen, eğitim veren ve eğitim görenin farklı mekanlarda ve eğitim sürecinin farklı zamanlarda olduğu, sistem akışı için çeşitli destek hizmetlerinin sağlandığı bir sistemdir. Eğitime ihtiyaç duyan bireylerin eğitim hizmetine ve eğitim hizmeti veren kurumların eğitime ihtiyaç duyan bireylere ulaşabilmesinin ideal bilgi teknolojileri aracılığıyla aktarılması olarak ifade edilebilir. Moore (2013)'a göre uzaktan eğitim, öğrenci ve öğretmenlerin birbirinden farklı olma özelliğine sahip ortamlardaki etkileşimidir.

Verduin & Clark (1994) uzaktan eğitim tanımını “öğreten ve öğrenen kişinin farklı mekanlarda bulunarak gerçekleştirdiği resmi öğrenme biçimi” şeklinde ifade etmişlerdir.

Uzaktan eğitim terimi yazışma çalışması, evde çalışma olarak da anılmıştır ve çağdaş olarak bu terimlerin arasına çevrimiçi öğrenme, e-öğrenme terimleri de katılmıştır. Charles Wedemeyer açık ve uzaktan öğrenmeyi eğitimde büyük bir gelişme ve yükseköğretimde yeni bir dönemin aracı olarak nitelendirmiştir (Diehl, 2011).

Bir diğer tanımda ise uzaktan eğitim; farklı mekanlarda bulunan ve farklı zamanlarda derse katılan öğrenci ve öğretmenlerin, öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişimini teknoloji aracılığıyla gerçekleştirdiği eğitsel yoldur (Gürer, 2021).

Uşun (2006)'a göre uzaktan eğitim; farklı yaşam koşullarına sahip büyük kitlelerin hizmet alabildiği eğitim-öğretim sistemidir. Farklı seviyelerde gerçekleştirilme özelliğine sahip uzaktan eğitim sistemi öğrencisine; nitelik, maliyet, hız, çeşitlilik değişkenlerinde avantaj sağlar. Sistem bireysellik ve bağımsızlığa oldukça elverişlidir. Uzaktan eğitim sürecinde mekân, zaman, yaş düzeyi, hedef ve amaçlar çeşitlilik gösterebilir.

Uzaktan eğitim tanımlarında teknolojik koşulların zamanla değişime uğramasına bağlı olarak çeşitlilikler meydana gelmiştir. Hem günümüzde hem de geçmişte yapılan birçok tanımın temelinde bütünlük görünüyor olmasına karşın, alanyazında standart bir uzaktan eğitim tanımından yoksun olduğu anlaşılmaktadır (Tatlı, 2021).

2.1.2 Uzaktan Eğitimde Dönemler

Eğitimin yüz yüze olması gerektiği kalıbının dışına çıkılmaması ve eğitim tanımının sınıf içi aktivite olarak görülmesi varsayımı uzun yıllar kabul edilmiştir. Eğitim sürecinin, öğretmenlerle öğrencilerin ayrı mekanlarda olarak gerçekleştirilebileceği, geleneksel

eğitimciler için gerçek dışı bir fikir gibi görülmüş olsa da mektup ile başlayıp, fırsatı olmayan ve eğitimden yoksun kalmış milyonlarca öğrenciye yeni kapılar açan bir sistemin varlığından bahsetmek gereklidir (Moore, 2013). Tarihsel başlangıcının tartışmalı olan uzaktan eğitim en iyi 20. yüzyılda kayıt altına alınmıştır. Buna uzaktan eğitimi en kapsamlı değişikliğine uğratan gelişmiş teknoloji ve ağ sisteminin sebep olduğunu söylemek mümkündür. Beş dönemde incelenmiş ve dönüşüme uğramış olan uzaktan eğitimi, Sumner (2000) geniş bir aile olarak nitelendirmiştir. Uzaktan eğitimin tarihsel değişiminde bir dönem ortaya çıktığında diğer dönem son bulmamaktadır. Dönemler birbirlerini pekiştirerek var olmaya devam etmektedirler. Uzaktan eğitim, tarih göz önüne alındığında faydalı bir yapı oluşturmaktadır. 1989'da Nipper dönemleştirmeyi kullanan ilk kişidir ve üretim, dağıtım ve bilgisayar tabanlı üç dönem uzaktan eğitimden söz etmiştir. Daha sonra ise bu üç dönemde yazışma, yayın ve bilgisayar bütünleşmiş şekilde kullanılmıştır. İlk iki dönemin oldukça evrensel kabul edilmesiyle birlikte bazı yazarlar Nipper'in çalışmalarını baz alarak diğer dönemleri farklı şekillerde tanımlamışlardır. Anderson & Simpson(2012)'a göre, Moore & Kearsley (2005) üçüncü dönemi yeni bir sistem geliştirmek olarak tanımlamış, Taylor (2001) ise tele öğrenmeye yani içerisinde teknolojiyi barındıran sesli veya görüntülü konferansa dayandığını ifade etmiştir. Devamında ise çevrimiçi ve esnek öğrenmeye dayandırılan dördüncü dönem ve akıllı dijital teknolojilerden faydalanılan beşinci dönemden söz edilmiştir.

2.1.2.1 Birinci Dönem

1840'ta Isaac Pitman'ın uzaktan eğitim serüvenini başlatması, yazışmalı eğitimi kullanmasıyla gerçekleşmiştir. Yazışmalı eğitim, uzaktan eğitimin ilk dönemidir (Sumner, 2000). Temeli basılı ve yazılı materyallerden oluşan birinci dönem, aynı zamanda bu tür metin ve görselleri, yani kitap, gazete gibi kaynakları eğitim aracı olarak kullanmak için posta hizmetlerinden yararlanmıştır (Aoki, 2012).

Baskı teknolojisinin bulunması ve posta hizmetlerinin yaygınlaşması ilk dönem uzaktan eğitimin gelişip yaygınlaşmasına ön ayak olmuştur. Sosyal anlayışın etkin olduğu ilk dönem uzaktan eğitimde, eğitim kurumlarına erişimi güç olan kişilere, özellikle de örgün eğitim kurumları tarafından yeterli eğitim görememiş kadınlar ve işçi sınıfına, çeşitli kurumlar tarafından eğitim verilmesini içerir. Gruplarla yetişkin eğitimi verilmesinin temellerinin ilk dönem uzaktan eğitimle atıldığını söylemek mümkündür (Anderson & Simpson, 2012).

2.1.2.2 İkinci Dönem

Birinci dönem uzaktan eğitimde olduğu gibi ikinci dönemin de temel amacı, öğrenme deneyiminin etkinliğini artırmaktır. İkinci dönem, birinci dönemin kullandığı basılı materyallerin yanında, TV ve radyonun da eğitim aracı olarak kullanılmasıyla özdeşleşmiştir. İkinci dönem, basılı eğitim materyallerinin dağıtılmasında uzmanlaşılın dönemde ortaya çıkmış ve aynı anda çok sayıda öğrenciye eğitim verme olanağı sunmuştur. Bu özelliği ile uzaktan eğitimin endüstriyelleşme dönemi olarak nitelendirilebilir (Aoki, 2012).

İkinci dönemin ders modeli, radyo ve televizyon yayınları ve video kasetler gibi tek yönlü teknolojilerin kullanımını içermekteydi ve uzaktan eğitim amacıyla radyo ve TV kullanılmaya başlanması, bilginin profesyonelleşmesine, metalaştırılmasına, meşrulaştırılmasına ve araçsallaştırılmasına yol açmıştır. Birinci dönem gibi bu dönem de askeri eğitim ve insan kaynakları geliştirme gibi, sistem için gerekli olabilecek eğitimleri desteklemiş ve teşvik etmiştir (Sumner, 2000).

Tüm bunlara rağmen, uzaktan eğitimde öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen iletişimi alt seviyelerde kalmıştır. Bunun bir eksiklik olarak görülmesi uzaktan eğitimin geliştirilmesinde bir motivasyon olmuştur ve gelecek uzaktan eğitim nesillerin ortaya çıkmasına önayak olmuştur (Anderson & Simpson, 2012).

2.1.2.3 Üçüncü Dönem

World Wide Web'in (WWW) kullanılmaya başlandığı uzaktan eğitimde üçüncü dönem, hızlı ulaşılabilirlik özelliğini bünyesinde barındırmaktadır. Öğrenim materyallerinin düzenli olarak depolanması ve öğrencilerin her an rahatlıkla ulaşabilmesi için ortak bir ortak bir alana dijital olarak aktarılması üçüncü dönemin özelliklerindendir (Archer & Garrison, 2010'dan Akt. Abdrahim, 2018).

Aoki (2012) ve Panahi & Borna (2014)'ya göre de ağ ve bilgisayar üçüncü dönemin ana bileşenleridir. Üçüncü dönemle gelişen ağ sistemlerindeki hızlı büyüme, kişilerin bilgi taleplerine yanıt süresinin azalmasını sağlamıştır.

Anderson & Dron (2011) üçüncü dönem uzaktan eğitimi öğrenenin odak noktası olduğu ve geçmiş bilgilerle güncel bilgileri birbirine bağlayan bir model olarak "bağlantıcılık" şeklinde nitelendirmişlerdir. Bağlantıcılık; ağ bağlantısının bilgi çağında, bilgiyi kullanma

ve bilgiye kaynak olma olduğunu savunmuşlardır. Ağ bağlantısı sayesinde bilgiye erişim her zaman ve her yerdedir. Bağlantıcı öğrenme halihazırda olan ve ortaya çıkması muhtemel sorunlara uygulanacak kadar esnek ve güncel bağlantılar oluşturabilir ve bunları sürdürebilir. Bağlantıcılığa göre bilgi çoktur ve öğrenenin özelliğinin her bilgiyi ezberlemek demek değil, bilgiye ihtiyaç halinde, istediği zaman ulaşabilme yeterliği olduğunu varsayar.

Üçüncü dönem, içerik zenginliğine ek olarak, öğrenmede etkileşimi bilgi iletim teknolojileri ile sağlar. Bilgi iletişim teknolojilerinde etkileşimin iki farklı boyutu vardır. Birincisi multimedya kullanımı ile zenginleşen içerik ve öğrenci etkileşimi, ikincisi de öğretmen- öğrenci ve öğrenci-öğrenci etkileşimidir. Bu etkileşimin ihtiyacının artan boyutu da dördüncü dönemi ortaya çıkarır (Aoki, 2012).

2.1.2.4 Dördüncü Dönem

Uzaktan eğitimde ilk dönem olarak kabul edilen yazışmalı eğitim basılı yayınlar ve gelişmiş öğrenme-öğretme kaynaklarının kullanıldığı ikinci dönem uzaktan eğitim tarafından kapsanmıştır. İkinci dönem uzaktan eğitimin sistem gereksinimleri arasında video bantlar, ses bantları, etkileşimli video diskler yer alır ve ikinci dönem uzaktan eğitim multimedya modeli olarak adlandırılır. Uzaktan eğitimin üçüncü dönemi, diğer adıyla tele-öğrenme modeli; telekonferans, radyo-televizyon yayını dahilinde teknolojik destekli sistemdir. Dördüncü dönem uzaktan eğitim; esnek öğrenme modeli olarak adlandırılmaktadır. Uzaktan eğitimde ilk kuşaktan üçüncü kuşağa kadar önemli sorunlardan biri fiziksel mesafenin sebep olduğu görsel işitsel materyallerin yetersizliği, dördüncü dönem uzaktan eğitimin yüksek kalitedeki multimedya sistemlerini ileri düzey etkileşim ve iletişim teknolojileriyle birleştirmesi sayesinde giderilmeye çalışılmıştır (Taylor, 1995; Wang, 2004).

Pedagojik olarak, dördüncü dönemin esnekliği, öğrencilerin bireysel hızlarında ilerlemelerini sağlayacak bir fayda sunmuştur. Böylelikle toplu derslerde tüm öğrencilerin senkronize bir şekilde her şeyi, aynı anda öğrenmesini isteyen geleneksel sistem uygulamalarının tersi bir durum ortaya çıkar ve tüm öğrenciler özgün hızlarında ilerleyebilir (Taylor, 1995).

2.1.2.5 Beşinci Dönem

İnternet ve Web'in kullanılmaya başlandığı dördüncü dönemin gelişmiş bir versiyonu olarak düşünebileceğimiz beşinci dönem, akıllı esnek öğrenme modeli olarak nitelendirilebilir. Kendinden önceki nesillere bakıldığında, birinci ve ikinci neslin yazılı ve televizyon-radyoya dayalı eğitimini, üçüncü dönemin multimedya dayalı eğitimini ve dördüncü dönemin esnek öğrenme prensibini içinde barındırmaktadır. Gelişimi güç olan yükseköğretim kurumlarının, çağın gerekliliği olan beşinci dönem uzaktan öğretime uyum sağlaması gerekmektedir. Uyum sağlama süreci sonunda beşinci dönem eğitim teknolojisinin aktif biçimde uygulanması, yükseköğretim kurumlarıyla kalmayıp aktivite potansiyelinin artmasıyla öğrencilerin deneyimlerini de geliştirecektir (Taylor, 2001).

2.1.3 Uzaktan Eğitimde İşlemsel Uzaklık Teorisi

Uzaktan eğitimde temel kuramlardan biri, M. G: Moore tarafından geliştirilen (Barbour & Reeves, 2013), öğretici ve öğrenen arasındaki iletişimsel boşluğu ifade eden “Transaksiyonel Uzaklık”tır. “Transactional” Türkçe karşılık olarak “işlemsel” anlamı taşımaktadır.

Transaksiyonel uzaklık, aynı ortamlarda bulunmayan eğitici ve öğrencinin aralarındaki iletişimsel yoksunluğun sebep olduğu psikolojik uzaklıktır. Bu uzaklık eğitimci ve öğrencide motivasyon kaybına ve dikkat dağınıklığına sebep olmakta, bunun sonucunda da eğitim kalitesi düşüş yaşamaktadır. İlgili üç kavramı; yapı, diyalog ve özerlik, eğitsel süreçteki verimliliği doğrudan etkilemektedir (Altunkaya, 2021).

Moore (2013)'a göre diyalog, öğrenci ve öğretmenler bilgi aktarımı yaparken gerçekleşen kişilerarası özel bir etkileşim türüdür. Yapı, dersin eğitsel amaçlarını, öğretim yöntemlerini, değerlendirme stratejilerini belirtir. Aynı zamanda bir dersin öğrencilerin ihtiyaç ve isteklerine uyum sağlama düzeyini ve bunlara ne derece yanıt verebileceğini belirtir. İşlemsel mesafe; diyalog ve yapının bir bileşenidir. Diyalog kavramının unsurları; dersin içeriği, öğretmenin karakter özellikleri, öğrencilerin diyalog içerisinde olma düzeyi, öğrenci ve eğitimci arasındaki kültürel farklar ve dil farklılıklarıdır. Öğrenci ve eğitimci arasındaki diyalog ne kadar azalırsa transaksiyonel uzaklık o derece artar. Çevrim içi eğitim programlarında yapı ve diyalog özelinde büyük farklılıklar dikkat çekmektedir. Program çıktıların başarısızlıkla sonuçlanması ya da istenilen düzeyin altında kalmasının

en yaygın sebeplerinden biri yapı ve diyalog arasındaki dengenin yeteri kadar kurulamamasıdır.

Usta (2016)'ya göre, yapı; öğretim materyalleri oluşturulması ya da karşılıklı etkileşim sağlama düzeyi, diyalog ise öğrenci ve eğitmenin kurduğu iletişime bağlı etkileşimdir. Yapı ve diyalog birbiriyle ilişkili kavramlardır ve biri, içinde diğerini barındırır.

Yapılandırılması az fakat diyalogu yüksek bir programda, yani işlem mesafesi düşük bir eğitim sürecinde, öğrenciler, eğitmenleriyle ortak kararlar ile kendi öğrenme stillerine ve hızlarına uygun olacak biçimde programlarını düzenlemeye izin veren bir sistemin içinde bulunurlar, eğitmen bu program içerisinde yol göstericidir. Bu tip programlar kendi eğitim sürecini denetlemede zorluk çeken bireyler için daha güvenli bir yol olarak görülür. Öğrenme sürecini daha özerk bir biçimde yöneten öğrenciler ise daha düşük diyalog ve daha güçlü bir yapıyla öğrenme süreçlerini yönlendirebilirler. Süreç içerisinde bilgiyi, hangi zamanda, ne şekilde bulacağını bilir, hangi yollarla ne düzeyde çalışacağını rahatlıkla kararlaştırırlar. İşlemsel mesafede, uzaklık ne denli büyük olursa öğrenen o derece özerk olmak durumundadır (Moore, 2013).

Yani yapının ön planla olduğu bir programda öğrencinin daha aktif, diyalogun ön planda olduğu bir programda ise eğiticinin daha aktif olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda Horzum (2011)'a göre Saba & Shearer (1994), sistemde bulunan unsurlara ek olarak öğrenci kontrolü ve eğitici kontrolü kavramlarından bahsetmişlerdir. Eğitmen ve öğrenci arasındaki diyalogun ürünü olan öğrenci kontrolünü aktif ve pasif olmak üzere iki sınıfa ayırmışlardır. Öğrencinin eğitsel sürece dahil olmasıyla aktifliği, dahil olmamasıyla pasifliği artmaktadır. Dolaylı ve doğrudan olarak iki sınıfa ayrılan öğretmen kontrolünde ise; öğreticinin bilgiyi doğrudan sunması kontrolü artırmakta, öğrenciye hazır bilgiler sunmadan onları teşvik ederek yönlendirmesi ise kontrolünü azaltmaktadır.

2.1.4 Uzaktan Eğitimin Yararları, Olanakları ve Sınırlılıkları

Garrison, Anderson & Walter (1999)'a göre geleneksel eğitim etkileşimi öğrenci-öğretmenlerin sözlü iletişimine dayandırılmaktadır. Sözlü iletişimi özellikleri bakımından incelediğimizde diğer eğitim türlerine göre daha az yapılandırma gerektirdiği, daha doğal geliştiği ve daha hızlı gerçekleştiği görülmektedir. Profesyonellikten uzak olarak nitelendirilebilecek bu özelliklere rağmen, deneyimler göz önünde bulundurulduğunda yüz yüze yürütülen sözlü iletişimin sağladığı bazı faydalardan söz etmek gerekmektedir.

Duygusal ve sosyal olarak sözlü iletişimde kullanılan beden dilinin, yüz ifadesi ve ses tonunun iletişim için zengin bir ortam oluşturduğundan bahsetmek mümkün olsa da sözlü sınıf ortamının; grup dinamiğini oluşturan ve sürdüren bilgilerin çoğunun iletilmediği yalın bir ortam olduğu da bir gerçektir. Geleneksel, sözlü sınıf etkileşimi ile karşılaştırıldığında, uzaktan eğitim biçimlerinin yapılandırılma düzeylerinin oldukça yüksek olması dolayısıyla sadece potansiyel eksiklikler değil, oldukça büyük avantajlar da sunduğunu söylemek mümkündür.

Uzaktan eğitim, coğrafya, cinsiyet, sınıf gibi çeşitli engeller dolayısıyla eğitim fırsatına ulaşamayan insanların eğitime erişmesine daha önce olmadığı kadar konforlu bir imkân sağlar. Farklı bir ifadeyle, eğitim bu şekilde daha demokratik olabilmektedir. Fakat sağladığı bu eş benzeri olmayan fırsatların yanında, uzaktan eğitimi kendi çıkarları adına kullanan bazı baskıcı yönetimlerce, uzaktan eğitimin mesafe boyutundan faydalandığı, örneğin Şah dönemi İran'ında uzaktan eğitimin öğrencilerin buluşamaması için alternatif bir yol olarak görüldüğü ifade edilmektedir (Tait, 1988).

2.1.4.1 Uzaktan Eğitimin Yararları ve Olanakları

Uşun (2006)'a göre uzaktan eğitimin yararları şu şekilde sıralanabilir.

- 1- Değişim ve gelişim ihtiyacı sürekli devam eden çağdaş öğrenci profilinin gereksinimlerini hızla karşılar ve gelişen, gelişmekte olan toplumlara yarar sağlar.
- 2- Özgür ve kişisel olan eğitimin, kesintiye uğramadan hayat boyu devam etmesi ve eğitim sorumluluğunun bireye ait olması ile bireylerde girişkenlik ve muhakeme yeteneğini geliştirir.
- 3- Süreçte; yaş, amaç, mekân, zaman, yöntem ve teknik bakımından esnek ve çeşitlidir. Kamu ve özel sektör çalışanlarına iş ortamlarını terk etmeden eğitim fırsatı sunar.
- 4- Sistemin yürütülmesinde ekonomiktir ve ölçme değerlendirme sistemi kolay ve geliştirilebilirdir.
- 5- Görsel-işitsel, yazılı-basılı, elektronik ortamlarda çeşitli öğrenme kaynakları sunar.
- 6- Eğitim içeriğinin birinci elden ve hızlı şekilde alıcıya ulaşmasını sağlayarak fırsat eşitliği yaratır.
- 7- Eğitim programlarında standartların oluşmasını sağlar.
- 8- İhtiyaca göre oluşturulmuş, programa has öğrenmeler sunar.
- 9- Geleneksel eğitim ile dayanışma halinde, eğitim sisteminin gelişmesine yarar sağlar.

10- Kullanım alanı oldukça geniştir.

Uşun (2006)'a ek olarak, Koşar, Yüksel, Özkılıç, Sarıtaş, Şentürk, Çiğdem (2005) ve Kaya (2002) uzaktan eğitimin sağladığı olanakları şu şekilde ifade etmişlerdir; topluma farklı eğitim olanakları sağlama, ekonomik, coğrafi, toplumsal sebepler ile eğitime uzak kalmış bireylere fırsat eşitliği sunma, geniş kitlelere eğitim imkanı, eğitsel programlarda standart oluşturma, eğitim maliyetlerinde tasarruf etme, eğitim kalitesini yükseltme, öğrenciye özgürlük tanıma ve bireyselliği destekleme, eğitim ortamı çeşitliliği sağlama, bilgiye birinci kaynaktan ulaşma.

Tatlı (2021)'ya göre uzaktan eğitimin yararları bilgiye ulaşımında mali konfor, mekânda ve zamanda, ayrıca bireysellikte özgürlüktür. Bunlarla beraber bilgiyi sağlama ve kullanma da uzaktan eğitimin yararları arasındadır.

2.1.4.2 Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları

Kaya (2002), Koşar vd. (2005) & Uşun (2006)'a göre uzaktan eğitimin sınırlılıkları aşağıdaki gibidir.

- 1- Bilişsel davranışların kazanımında etkili iken duyuşsal ve psikomotor davranışların yani becerilerin ve tutumla ilişkili davranışların kazandırılmasında ve uygulamalı alanlarda etkili değildir.
- 2- Bireysel çalışma alışkanlığı olmayan, yardım almadan kendi başına öğrenme sorumluluğu olmayan öğrencilerde etkisi düşük olabilir.
- 3- Kamu ve özel sektör çalışanları, dinlenme zamanlarını uzaktan eğitim aktivitelerine ayırmak durumunda kalabilirler.
- 4- Birebir iletişimlerin azalması ile kişilerin sosyalleşme oranını azaltabilir.
- 5- Öğrencilere sunulan yardımcı hizmetlerin ve öğrenci-öğreten arası iletişimin sektöre uğraması söz konusu olabilmektedir. Öğrenme problemlerinde (öğrenme güçlüğü, öğrenme yetersizliği) dönütler ve çözümler eğitimle senkron değildir.
- 6- Süreç içerisinde kullanılan basılı-yazılı, görsel-işitsel materyallerin, teknolojik araç gereçlerin öğrencilere ulaştırılmasında ekonomik ve teknik vb sorunlar ortaya çıkabilir ve eğitimin bu materyallere bağlı olması sebebiyle aksamalar yaşanabilir.
- 7- Akademik danışmanlık hizmetlerinin sunulmasında planlama, mekânsal aksaklıklar, hizmetin niteliği, danışan gruba ulaşım gibi problemle karşı karşıya kalınabilir.

- 8- Eğitim sürecinin sosyal boyutu olan akran eğitiminin gerçekleşmesinde beklenen sonuçlar elde edilemeyebilir.
- 9- Anlatımların yanında basılı eğitim araçları büyük önem arz etmektedir ve öğrenciler kimi zaman dinlemekten çok inceleme yapmak durumunda kalabilirler.
- 10- Eğitsel verimin düşük olması olasıdır.

2.2 Sanat Eğitimi

2.2.1 Sanat

İlgili literatürde sanatın genel tanımı hakkında kesin bir yargıdan söz edilemeyeceğinden söz edilmektedir. Konu hakkında Özsoy ve Alakuş (2017) önde gelen filozofların sanatın genel sanat tanımları ile ilgili kavramlarını araştırmalarında derledikleri görülmektedir. Özsoy ve Alakuş'un derlemeleri şu şekildedir; Platon, sanatı “yansıtmak-taklit” olarak tanımlamaktadır. Gerçek bir olguyu yansıtmayan, aksine gerçekten uzaklaştıran kavramdır. Sanatçı ise kişiyi gerçeklikten uzaklaştıran kişidir. Diğer önde gelen filozof Aristo'nun ise sanat hakkındaki görüşleri Platon'un zıttı şekilde şu şekilde karşımıza çıkmaktadır; sanatçı insanlara gerçek olmayan bilgileri sunmaz aksine insanlara hayatı doğru şekilde anlatan kişidir.

Önde gelen filozofların sanat tanımlarının haricinde Özsoy & Alakuş (2017)'un sanat hakkındaki düşüncesinin herhangi bir duygu, tasarım, güzellik kavramının ortaya çıkmasında kullanılan tüm yöntemler ve karşı konulamaz yaratıcılık olduğu dikkat çekmektedir.

Tunç (2009) sanat kültürünün toplumlardaki medeniyet ve çağdaşlık düzeyini en iyi şekilde yansıtan etmenlerden biri olduğuna dikkat çekmektedir. Aynı zamanda medeniyet düzeyini ve kentlerin kültürünü; şehrin mimarisinden, caddelerin ve sokakların tabelalarından, ulaşım araçlarının tasarımlarından, şehirlere özgü konser, tiyatro, bale salonlarından ve sanatsal faaliyetlerin de yansıttığını belirtmiştir. San (1992) ise Tunç (2009)'u destekler nitelikte “sanat”ın, üzerine sürekli düşünülmesi gereken ve sanat dünyasına teması olan herkesin sanatı değişikliğe uğrattığı bir kavram olduğunu ve bu denli değişime açık bir alanın mutlaka sanat eğitiminde de farklılıklar yaratacağını ifade etmiştir.

Kara (2003) sanatı, insanlığın geçmişten günümüze her evresinde yer almış ve almaya devam edecek olduğunu belirtmiş; yaşam tarzlarını, sanat anlayışlarını, hayatlarını, bakış

açılarını değiştirdiğine ve her toplumda farklı şekilde bir anlayışta ortaya çıktığına dikkat çekmiştir. Kara (2003)'nın bu tanımından yola çıkılarak sanatın toplumların medeniyet ve kültür seviyesini dinç tutmaya yaradığı ve bu rolü insanlık tarihinin başından beri üstlendiği düşünülmektedir.

Tunç (2009) ve Kara (2003)'yı destekler nitelikte Akaroğlu (2004) ise konu hakkında, Güzel Sanatlar kavramını, insanoğlunun kendini ve yaşadığı toplumu geliştirmeye ve güçlendirmeye yönelik vazgeçilmez bir etmen olarak tanımlamaktadır. Aynı zamanda, duygularını ve düşüncelerini gelecekteki nesillere aktarabilecekleri bir iletişim aracı olarak görerek, güzel sanatlardan daima yararlandıklarını, kültürlerinde bu sayede birikim yaptıkları belirtmiştir.

2.2.2 Sanat Eğitimi

Buyurgan & Buyurgan (2020) araştırmasında sanat eğitiminin niteliğini doğrudan ve olumlu yönde etkileyen faktörlerden bahsetmektedir. Bu faktörleri şu şekilde açıklamaktadırlar: verilen sanat eğitiminin önemini ve varlığını farkında olmak, yaşadığımız yüzyıl teknolojisine uyum sağlayıp güncel kalabilmek ve yenilenebilmek, farkındalık ve nitelik sahibi bir sanat eğitmenine sahip olmak, işlevsel ve yeterli ders saatleri ve sanat eğitimi amacına yönelik yeterli araç-gerek.

Özsoy & Alakuş (2017) sanat eğitiminin temel amaçları estetik, algısal, teknik ve bireysel/toplumsal olarak sıralamaktadırlar. Sanatın estetik kaygısı ele alındığında, öğrencinin estetik dili daha iyi anlaması, aktif bir şekilde kullanmasına destek olmak amacıyla belirli sanatsal ortamlarda sanatın biçimine ve doğasına yoğunlaşmak olduğunu belirtmişlerdir. Sanatın algısal amacı ele alındığında, görsel sanatların, sanatın ve görselliğin daha iyi kavranması amacıyla öğrenciye belirlenmiş algısal yetkinlikleri sunmak olduğunu belirtmişlerdir. Sanatın teknik amacı ele alındığında, araçların ve sanata ait diğer öğrenilmesi zorunlu yetilerin öğrenciye mutlaka öğretilmesi gerektiğini ve bunun öğrencinin gelişimi sağlamak amacıyla gerekli bir işlem olduğunu belirtmişlerdir. Sanatın bireysel ve toplumsal amacı ele alındığında ise, küçük yaş grubun ve genç kuşağın dünyayı daha iyi anlamalarını sağlamak; öğrenmenin niteliğini artırmak, problem çözme yetisini geliştirmek amacıyla önemli bir işlem olduğunu belirtmişlerdir.

Buyurgan & Buyurgan (2020) araştırmalarında sanat eğitimi dalının topluma sağlayacağı faydanın yanında aynı zamanda çağımızın gereksinimlerini de karşılayacağını belirtmekte

ve toplumun sahip olduğu kültür birikimini ancak topluma verilen sanat eğitimi ile anlaşılır kılınacağına vurgu yapmaktadırlar.

nver (2016) ise sanat eğitiminin ilkelerini şu şekilde belirtmiştir:

- Sanat eğitimi tüm bireyler için lüzumludur ve her çocukta yaratmayı sağlayacak temel beceriler mevcuttur.
- Sanat eğitiminde kişisel farklılıkların varlığına önem göstermek mühimdir.
- Sanat dersleri, başka derslerin bir yardımcısı gibi görülmemeli, kendi gereklilikleri doğrultusunda yürütülmelidir.
- Sanat eğitiminde öğrencinin ilgili açık tutulmalıdır.
- Sanat eğitiminde içinde bulunan çevreden yararlanılmalı ve sanatsal etkinlikler eğitim programında bulunmalıdır

Akkurt & Boratav (2018) eğitimin bireylerin ve toplumun üzerindeki etkisine dikkat çekerek sanat eğitiminin toplumun pragmatist üretken bireyler yetiştirilmesi amacıyla çok önemli bir yere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Akkurt ve Boratav (2018)'a göre kendi toplumumuzda sahip olduğumuz bu kültürel zenginliği ancak sanat eğitimiyle koruyarak, gelecek nesillerimize bu değerlerin aktarımının sağlanması gerekmektedir.

San (1992)'a göre sanat eğitimi; doğaçlamaya ve yaratıcılığa önem veren, eğittiği bireyi bir sanatçı olarak nitelendirip kendi haline bırakan, genellikle sanatsal süreci değil, sonucu önemseyen, neredeyse yöntemsiz olarak adlandırılabilir bir mdahalesizlikle, çocuğu zgr bırakan, ruhsal rahatlamının sağlanmasını ve olumlu kişilik özelliklerini geliştirmesini amaçlayan eğitsel fonksiyonları önemsemiştir. Ayrıca sanat eğitimi, karşısına aldığı bireyi, çağa ayak uyduran, çağın sorunlarıyla ilgilenen, teknolojik gelişmeleri takip eden, kültürünü koruyan, sorumluluk duygusu gelişmiş bireylere dönüştürür. Birey tüm bunları yaparken, gelenekselin ötesine geçip yaratım sürecine dahil olur.

Bilirdönmez ve Karabulut (2016) sanat eğitimini, duyguların ve aklın birlikte ve dengeli olarak geliştiği disiplin alanı olarak nitelendirmektedirler. Bu disiplinin ders aşamasını ise öğrencinin düşündüklerini ve bakış açısını en uygun şekilde dışa vurabildiği; uygulamalı olarak aktarabileceği, bilişsel, duyuşsal, ruhsal, bedensel ve sosyal gerekli alan olarak belirtmişlerdir.

Kara (2003) sanat eğitiminin, yalnızca alanda yeteneğe sahip olanlar için değil; olmayanlar için de mevcut durum kapasitesini ortaya çıkarmayı sağladığı ve gelişmesine yardımcı olduğu için de gerekli bir araç olduğuna dikkat çekmektedir. Çünkü Kara'ya göre mevcut kapasite, alınan eğitim ve çevre faktörü ile bir yeteneğe dönüşmekte ve bu şekilde eğitimde yeni ve de farklı eğitim anlayışları gelişmektedir.

2.2.3 Sanat Eğitiminin Amaçları ve Gerekliliği

Buyurgan & Buyurgan (2020) öğrencinin yaşamına katılması gereken sanat eğitimini “en güvenilir ortam” olarak nitelendirmektedir. Çünkü öğrenci bu eğitimde doğal eğilimlerini uygulamaktadır ve eğitimin tüm kademelerinde eğilimler buna paralel olmalıdır. Yaşadığımız yüzyıldaki teknolojinin konumu göz önünde bulundurulduğunda, algıların ve anlatım olanaklarının imkanları göz ardı edilemeyecek boyuttadır. Bu çerçevede bakılacak olursa “bilim ve sanatta” yaratıcı düşünce eş değer kabul edilir. Sanat eğitimi çerçevesinde dünyanın diğer ülkelerinde geniş çapta bir değer, imkân ve yer verildiği dikkat çekmektedir.

Kara (2003) sanat eğitiminin genel amacına yönelik; insan zihninin bir diğer boyutu olan sanatsal zekanın işlenmesini, gelişim göstermesini sağladığını ve insani değerleri iletmeyi hedefleyen eğitim olarak nitelendirmektedir. Yükseköğretim kurumlarında verilen sanat eğitimini ise bireyin eleştirel bir göz ile yaşadığı dünyayı algılamasına ve benimsemesine yardımcı olan, üretici biri olarak dünyada fark ettiği aksaklıkları değiştirmesini sağladığına dikkat çekmiştir.

Sanat eserlerinde kendi tanıdık duygularını bulan izleyici anlaşılmanın büyük zevkini tatmaktadır. Anlaşılmanın verdiği rahatlama ile ruhsal ihtiyaçları karşılanan bireyler için sanat, yatıştırıcı ve sakinleştirici bir görev görmektedir. Ruhsal yönden dengesi sağlanan bireyler bütünü, sağlıklı ve şuurlu toplumu oluşturmaktadırlar. Sanatın tüm bu yararlarına bakıldığında toplumun ilerlemesini sağlayacak şey yine sanat eğitimidir. Sanat eğitimi alan bireylerin yaşadığı dünyayı algılama biçimi olumlu yönde gelişmekte ve bu bireyler özdeği yeniden biçimlendirmektedir. Yaratma çabasını desteklemek tek yönlü bir eğitimle mümkün değildir. Sanat eğitimi kişinin bilişsel ve duyuşsal olarak gelişmesini sağlayarak ezber yapmayan, yaratıcı düşünme becerilerini kullanabilen, muhakeme yeteneği güçlü, sorgulayan, estetik değerleri olan, kendisini ve başkalarını geliştirme yetisi olan çağdaş bireyler yetiştirmektedir. Çok yönlü olarak yetişen bireyler üretimi ve gelişmeyi sağlar ve

devam ettirirler. Bu özelliklere sahip bireylerin toplumun çağdaşlaşmasına olacak katkısı aşîkardır (Akkurt & Borav, 2018; Ünver, 2016).

Bilirdönmez & Karabulut (2016) sanat eğitimi, yalnızca yetenekli bireyler için değil herkes için gerekli olduğu düşünölen kişilik eğitimi olarak nitelendirmektedirler. ‘Bireyi sanat ile eğitmek’ olgusunun sanat eğitiminin genel amacı olduğuna ise dikkat çekmişlerdir. Nitekim burada soyut bir duygu ve estetik eğitimi kavramından söz edilmemesi gerektiğine dikkat çekerek düşöncelerin zenginleştirilmesi olarak adlandırmaktadırlar.

2.3 Uzaktan Eğitim ve Sanat Eğitimi

Pavlou (2022)’ya göre önceden çoğunlukla iş, aile ve eğitim hayatının yükömlölüklerini dengelemek zorunda kalan kimseler tarafından kullanan uzaktan eğitim sistemi, yaşanan pandemi krizi ile eğitim sistemindeki açıkların giderilmesi için bir inovasyon ortamı sunmuştur. Uzaktan eğitim sistemi her ne kadar son 20 yılda büyük bir gelişme göstermiş olsa da bu gelişimden sanat eğitimi alanlarının etkilendiğini söylemek pek mümkün değildir. Bazı kesimler için ise sanat eğitimi, deneyimsel bileşenlerden mahrum kalamayacak uzaktan eğitim sistemi ile uyumsuz bir disiplindir. Buna rağmen pandeminin yarattığı sağlık krizi sanatı, uzaktan eğitim sisteminin içine girmeye mecbur kılmış, sanat eğitimcileri de bu doğrultuda kaçınılmaz hale gelen uzaktan eğitim sistemini tanımak durumunda kalmışlardır. Uzaktan eğitimde sanat alanlarını en zorlayan etmen ise deneyimlerden yoksun bir öğrenme ortamı olmasıdır. Sanat eğitimcileri arasında paylaşılan deneyimlere göre; sanat eğitiminin öğrencilerin bu zor zamanlarında yaratıcılıklarını destekleyerek öğrencileri güçlendirdiğı, dayanıklılıklarını ve refahlarını artırdığı, iletişim toplulukları oluşturup bunları sürdürmeye fırsat tanıdığı ifade edilmiştir.

Quinn (2011) de uzaktan eğitimin, geleneksel eğitim sistemindeki bazı aksamaları telafi edebilecek alternatif bir yol olduğunu ve sanat eğitimcilerin uzaktan eğitim sistemini çok daha fazla dikkate almaları gerektiğini savunmuştur.

Sabol (2021) sanat öğrencilerinin, eğitimleri için ihtiyaç duydukları öğrenme materyallerine ulaşmanın güçlüğüne pandemi dönemiyle daha da arttığına vurgu yapmaktadır. Tüm eğitimcilerin nihai hedefi bu sürecin eksikliklerini ortaya çıkartmak ve bunları gidermek olmuştur. Sanat eğitimcileri sanat eğitiminin kişilerdeki yaşam kalitesini ne derece artırdığının farkındadırlar. Sanat her zaman insanlarda hayatın özünü ve insan

oluşun anlamını buldukları bir mecra olmuştur. Bu sebeple eğitimcilerin öncelikli isteği uzaktan eğitimle yürütülen sistemde, sanat derslerine de diğer dersler kadar önem verilmesidir. Sabol görsel sanatların, fikirlerin başkalarına aktarılması için benzersiz ve evrensel bir dil olduğunu belirtmiştir. Bu dil yalnızca sanat eserlerinde değil, görsel iletişimin dayandığı her kavramda karşımıza çıkmaktadır. Günlük yaşamda kullandığımız kitle iletişim araçlarında, sosyal medyada, internet ve dijital cihazlardaki görsel kavramları okumaya katkı sağlamaktadır. Görsel sanatlar alanına uzaktan eğitim süreçlerinde öncelik vermek, öğrencilerin farkındalık düzeyini artırmaya, hayatlarının anlamlarını fark etmelerini sağlamaya ve bu anlamları hem kendilerine hem de başkalarına aktarmalarına yardım edebilecek görsel okur yazarlık bilgisi edinebilmeleri için oldukça önemlidir.

Uzaktan eğitimde sanat eğitiminin devamlılığının bu denli önem arz etmesine karşın Simamora (2020), birçok okulun müfredatını çevrimiçi sisteme taşıyamadığını, çünkü bunun için yeterli koşullara sahip olmadıklarını belirtmiştir. Bilgisayar ve internet sistemlerinden yoksun olma ve bu gereksinimlerin yüksek maliyetlere sahip olması, büyük çoğunluğun uzaktan eğitim uygulamalarına dahil olamamasının en büyük nedenlerindendir. Dünyayı büyük bir karmaşaya sürükleyen pandemi döneminin gelecekte aynı ya da farklı şekillerde hayatımıza girme olasılığına karşı, uzaktan yürütülebilecek sistemlerin iyileştirilmesi, iyi tasarlanması, ulaşılabilirlik düzeyinin artırılması ve sanat eğitiminin uzaktan eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanması gerekmektedir.

Bu bağlamda sanat eğitimi paydaşları bir araya gelerek Arts Education Is Essential (ulusal Temel Sanat Standartları) başlıklı bildirilerini yayınladılar. Sanat eğitiminin gerekliliğinden, sosyal ve duygusal gelişimi destekleyerek çok yönlü eğitim sağlamasından bahsetmişlerdir. Belgede özetlenen ilkelere dayanarak, sanat eğitimi programlarına tam finansal desteğin sağlanarak standartları oluşturulmuş bir sanat eğitiminin devamlılığının hayati önem taşıdığı belirtilmektedir. Bu hususlara dayanarak, National Coalition for Core Arts Standards (NCCAS), tüm sanat eğitimcileri için çevrim içi ek kaynakları erişime açmıştır (Sabol, 2021).

2.3.1 Uzaktan Sanat Eğitiminin Temel Standartlarının Oluşturulması

National Coalition for Core Arts Standards (NCCAS) tarafından yayınlanan standartlar, vizyonu gereği uzaktan eğitim koşullarını kolaylaştırmak, öğrenci ve öğretmen faaliyetlerini desteklemek için kaynak sunmaktadır. Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen

rolüne bürünen ebeveynlere, programlarını zenginleştirmek isteyen öğretmen ve öğrencilere kolay ulaşılabilir, zengin kaynaklar sağlamaktadır. NCCAS standartlar geliştirilirken dikkate alınması gereken ifadeleri şu şekilde sıralamıştır:

Geliştirilen sanat standartları; eğitim kalitesini yükseltmeyi hedefleyen eğitim kazanımları oluşturmali, müfredatların gelişmesi için temel yapı desteği sağlamalı ve her kademe/yeterlilik düzeyi için ders planı oluşturma kolaylığı tanınmalıdır. Bu standartlar ev ortamı ve online eğitim için uygun, ihtiyaç durumunda evrilmeye elverişli olmalıdır. Standartlar sanatsal donanımını desteklemek isteyen öğretmen ve öğrencilere katkı sağlamalıdır.

Uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine başlamadan önce yanıtlanması gereken bazı sorular bulunmaktadır. Bu sorular aşağıda verilmiştir;

Çevrimiçi sanat öğretiminde öğretmenin rolü nedir?

Çevrimiçi imkanlar, çevrim içi sanat eğitiminin ilerlemesini nasıl sağlar?

Teknoloji kullanımı, bireylerin yaşam boyu eğitim aldıkları ortamdan uzak yerlerde yeni bir eğitim deneyimi yaşamaları için nasıl bir temel oluşturur?

NCCAS tarafından oluşturulan çevrimiçi sanat eğitimi standartlarının temel amaçları;

Tüm öğrencilerde istenilen öğrenme sürecini sağlamak ve iyileştirmek,

Ülke genelindeki tüm okullardaki sanat faaliyetlerinin anlamlı bir düzeye erişmesini sağlamak,

Öğrenci başarısını sağlamak için gereken kaynakları en genel şekli ile belirlemek, programı sürekli hale getirmek,

Öğrenci imkanlarını ve ihtiyaçlarını belirleyerek sanat eğitimi eşitlik içerisinde vermeyi sağlamaktır (The National Coalition of Core Arts Standards, 2020).

NCCAS'a göre, sanat eğitimi için, sanat eğitimi kuruluşları tarafından oluşturulan kaynaklar kullanılmalı, çevrimiçi eğitim uygulamaları araştırılıp öğrenilmeli, sanatın önemi konusunda politikacılar dahil tüm paydaşlar bilgilendirilmelidir. Sanat tek birim ile değil, diğer alanlardan yararlanılarak öğretilmelidir. Çevrimiçi kaynaklarda tiyatro, dans, bale, müzik alanları ile ilgili bilgilere yer verilmeli ve bunlardan yararlanılmalıdır. Nitekim NCCAS yayınladığı standartlarda farklı alanlardan farklı kuruluşların sosyal platformlarına, web sitelerine, iletişim bilgilerine yer vermektedir.

Cory Wilenson (Educational Theatre Association, 2020)'dan aktardıkları çevrimiçi sanat eğitiminde yol gösterici olabilecek yedi adım aşağıda verilmektedir (The National Coalition of Core Arts Standards, 2020):

- 1- Her öğretmen teknolojik durumunu gözden geçirmelidir. Sınıfından ya da evinden erişebileceği yerleri, bulut uygulamalarına yükleyeceği kaynakları belirlemeli, öğrenciler için kullanılacak kaynakları ayırtılmalıdır.
- 2- Öğrenci grubu ile kurulacak iletişim kanalı belirlenmelidir. Öğrenciler için erişime sunulan kaynaklara sağlıklı bir şekilde ulaşabilmeleri için açık ve anlaşılır yönergeler verilmelidir. Öğretmenlerden gelen mesajların en kısa sürede yanıtlanması önem teşkil ettiği öğrencilere belirtilmelidir.
- 3- Çevrimiçi sanat eğitimi için gerekli araçlar belirlenmeli, mevcut araçların yeterliliği gözden geçirilmelidir. Bir aracın yararlı olup olmayacağını belirlemek için şu kriterler doğrultusunda incelenmesi faydalı olacaktır; öğrenciler için ödev oluşturulması ve ödevlerin öğrencilere aktarılmasına uygun oluşu, mevcut kaynakları paylaşmaya uygun oluşu, öğrenci çalışmalarının toplanmasına uygun oluşu, öğrenci katılımının ve öğrenci ilerleyişinin gözlenebilmesine uygun oluşu, öğrencilerin öğrenme düzeylerini ölçebilmeye uygun oluşu.
- 4- Öğrencilerin teknolojik imkanlarının izlenmesi gereklidir. Çevrimiçi derslere katılmak için kullanacakları araçlara erişimlerinin olup olma durumu belirlenmeli ve öğrencilere yazılı-basılı materyallerin hazırlanıp posta yoluyla gönderilmesi konusunda organize olunmalıdır.
- 5- İçerik oluşturmak için planlama yapılmalıdır. Basitten karmaşığa giderek süreç başlatılmalı, öğrenci gruplarının özellikleri ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak sistem inşa edilmelidir. İpucu olabilecek bazı fikirler şunlardır; okuma ve izleme kaynakları oluşturmak (youtube videoları, yazılı ve sesli powerpoint sunuları vb.), öğrenmeleri kalıcı hale getirecek etkinlikler oluşturmak (Google dökümanlar gibi çevrimiçi uygulamalarda tartışma ve fikir panoları oluşturmak, eleştirme ve paylaşma etkinlikleri düzenlemek vb.), öğrenci değerlendirmeleri ve paylaşımları için bulut uygulamaları kullanmak (birbirlerinin çalışmalarını görebilmelerini ve yorumlayabilmelerini sağlamak, öğrencilerin aktif olarak kullandığı sosyal platformları eğitim araçlarına çevirmek (instagram, twitter veya snapchat'i yaratıcı biçimde eğitime dahil etmek).

- 6- Profesyonel yardım kaynakları belirlenmeli ve ihtiyaç durumunda bunlardan faydalanılmalıdır.
- 7- Öğrenci güvenliğini sağlamak ve kişisel alanını korumak için uygulamaların güvenilirliği araştırılmalı, kişiler bilgi talep eden güvenilir olmayan uygulamalardan kaçınılmalıdır. Süreç güvenliğini sağlamak için dersler kaydedilmeli ve şifreleme yöntemleri kullanılmalıdır.

Tüm bu maddelere bakıldığında, doğası gereği standartları olmayan sanat eğitimi uzaktan eğitim sürecinde daha işlevli kılmak için ülkemizde de temel standartların oluşturulması, sanat eğitimi kalitesini artırmak ve kazanımlara ulaşmak açısından önem arz etmektedir.

2.3.2 Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitiminin Faydalı Yönleri ve Sınırlılıkları

2.3.2.1 Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitiminin Faydalı Yönleri

Çaydere ve Demirbaş (2022) uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitiminin faydalı yönlerini; sanat alanında teknoloji kullanımının gelişim göstermesi, pandemi süreci nedeniyle aksayan derslerin devam etmesini sağlaması, derslerin kayıt olup yeniden izlenebilmesini sağlaması, ders çalışma ortamlarının daha rahat olması, imkan kısıtlılıklarının yaratıcılığı geliştirmesi, eğitim sürecinde mekânsal ve zamansal özgürlüğü sağlaması, derslerin daha verimli yürütülmesini sağlaması şeklinde ifade etmişlerdir.

Akgül (2021) ve Seğer (2021) zamansal ve mekânsal esnekliği, derslerin istenilen zamanda izlenebilmesini, kaynak zenginliğini, üniversitelerin uzaktan eğitim sistemine geçiş ile sosyal platformlara erişim imkanlarını zenginleştirmesini uzaktan sanat eğitiminin faydalı özellikleri olarak ele almışlardır.

2.3.2.2 Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitiminin Sınırlılıkları

Çaydere ve Demirbaş (2022) uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitiminin sınırlılıklarını; derslerde verimin düşmesine sebep olması, internet bağlantısında yaşanan problemler ve var olan eksiklikler, ders sürelerinde kısıtlılık, fırsat eşitsizlikleri, atölye derslerinde

zorluklar yaşanması, iletişim sorunları doğması, sistemsel sorunlar meydana gelmesi, derslerin değerlendirilmesinde zorluklar yaşanması olarak ifade etmişlerdir.

Mollaoğlu (2021) da sanat eğitiminin atölye ortamı gerektirmesi, uzaktan eğitimin yüz yüze etkileşimden, sınıf içi etkileşimden, geribildirimden yoksun olması ya da bunların minimum düzeyde gerçekleşmesi dolayısıyla sınırlılıklar oluşturduğunu belirtmiştir.

Seğer (2021) uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitiminin sınırlılıklarını; uygulamalı derslerde, keman öğretimi veyahut çizim eğitimi gibi, öğretmenin öğrencisine fiziksel müdahale edememesi, sanat eğitimcisi ve öğrencisinin sürece alışmada zorluk çekmesi, bağlantıda ve sistemde yaşanan aksamalar, ses ve görüntü kalitesinin yetersizliği şeklinde aktarmıştır.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Karafazlı (2021)'nın “Yüksek Öğretimde Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Eğitim Modellerine Yönelik Üniversitede Görev Yapan Yöneticilerin Görüşlerinin İncelenmesi” isimli yüksek lisans tezinde, üniversitede görevli yöneticilerin uzaktan eğitimde kullanılan eğitim modelleri hakkındaki görüşlerini tespit etmek ve bu görüşleri cinsiyet, kıdem, statü, branş değişkenlerine göre incelemektir. Nitel araştırma türünde yapılmış bu çalışmada olgubilim modeli kullanılmıştır. Araştırma örneklemini gönüllülük esasına göre seçilmiş 93 yönetici oluşturmaktadır. Alt problemlerden, uzaktan eğitime dair eğitim alıp almaması ve uzaktan eğitim deneyimine sahip olma değişkeninin uzaktan eğitim modeline bakış açısını etkilediği ve kıdem, statü, branş değişkenleriyle uzaktan eğitime bakış açıları arasında uyum olduğu tespit edilmiştir.

Umurhan & Abazoğlu (2015)'nin “Uzaktan Eğitim ve Öğretim Üyelerini Uzaktan Eğitime Teşvik Eden Faktörler” isimli araştırmasında uzaktan eğitim yöntemi ile ders veren ya da daha önce uzaktan eğitim yöntemi ile ders vermiş öğretim üyelerini, eğitim uygulamalarını uzaktan eğitim yöntemi ile yapmaya yönlendiren faktörler incelenmiştir. Tarama modeli kullanılan araştırmanın çalışma grubunu Gazi Üniversite'sinde 2012-2013 eğitim öğretim yılında uzaktan eğitim yöntemi ile ders veren ya da geçmişte ders vermiş olan öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre. Uzaktan eğitim yöntemi ile kalıcı öğrenmenin gerçekleşmeme olasılığının yüksek olması nedeniyle uzaktan eğitimin, yüz yüze derslerin işlenemediği durumlarda kullanılması önerilmiştir.

Koç E. M. (2020)'a göre uzaktan eğitim, yüz yüze eğitime erişim sağlayamayan kitlenin eğitim ihtiyacını karşılamak için ortaya çıkmıştır. Koç (2020) uzaktan eğitimin avantajlarını, dezavantajlarını, süreç içerisine karşılaşılan sorunları belirlemek ve uzaktan eğitim sürecinde öğrenme öğretme süreci nasıl daha verimli hale getirilebilir sorusuna cevap aramak amacıyla 15 öğrenci ile gerçekleştirdiği “Yüksek öğrenim öğrencilerinin

uzaktan eğitime ilişkin görüşleri: avantajları, dezavantajları, karşılaşılan sorunlar ve öneriler” isimli nicel araştırmasında 4 açık uçlu sorudan faydalanmış ve verileri içerik analizine göre incelemiştir.

Elde edilen verilere göre yükseköğrenim öğrencilerinin uzaktan eğitim ile ilgili genel tutumlarının olumlu olduğu söylenebilir. Öğrencilerin uzaktan eğitimi avantaj olarak gördükleri özellikleri; öğrenme ortamı ve çalışma sürecinde kontrol sahibi olmaları, maliyetin az ve zamanın özgür olması, konulara sınırsız erişim ve bilgiye ulaşımın hızlı olması, eğitimin tüm öğrenciler için erişilebilir olmasıdır. Uzaktan eğimin dezavantajlar özelinde incelenmesi ise uzatan eğitimin dezavantajlarının üç boyutunu ortaya çıkartmıştır. Bunlar iletişimsel, eğitsel ve teknik dezavantajlardır.

Temiz (2021) Covid-19 pandemisi dönemindeki uzaktan eğitimi, bilim ve teknolojiadaki değişimlerin eğitim alanına etkisinden çok acil bir çözüm planı olarak değerlendirmiştir. Uygun plan ve program geliştirme sürecinden mahrum kalması dolayısıyla olumsuz deneyimleri de içinde barındırmasının doğal bir durum olmasının yanında günümüz eğitim sisteminin yeniden değerlendirilmesi ve kullanılan yöntemlerde güncellemeye gidilmesi açısından fırsat olarak görülmüştür.

Bulut (2021)’ göre yüz yüze eğitimde yardımcı bir etmen olan teknoloji, uzaktan eğitimde temel unsur haline gelmiştir. Teknolojik becerileri yüksek olan bir nesil olmasının yanında tüm eğitim ortamının teknoloji aracılığıyla evde yapılıyor olması öğrencilerin dikkat ve odaklanma sorunlarıyla karşılaşmasına, pandemi sürecinin beraberinde getirdiği belirsizlik ve sürecin sebep olduğu kaygı sorunları da öğrencilerin derslere karşı ilgilerinde düşüşe sebep olabilmektedir. Eğitimin tartışmaya açık güncel durumunu daha belirgin hale getiren pandemi süreç, gelecekteki eğitim sistemine bizi hazırlamak için bir fırsat olarak değerlendirilebilir. Bulut (2021)’in Üniversite Öğrencilerinin Salgın Dönemi Uzaktan Eğitim Deneyimleri: Ordu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ve Besyo Örneği isimli araştırmasında, öğrencilerinin uzaktan eğitime ilişkin düşünce, tutum ve davranışlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma türünde yapılmış çalışmada tarama deseni kullanılmıştır. Amaca yönelik örnekleme yöntemiyle seçilmiş 276 öğrenciye 33 sorudan oluşan anket formu uygulanmıştır. Araştırma yapılacak bölümlerin seçiminde BESYO bölümünün uygulamalı, sosyoloji bölümünün teorik etkili olması önemli olmuştur. Elde edilen veriler incelendiğinde, tercihi uzaktan eğitim olan öğrencilerin uzaktan eğitimde bir dezavantaj görmedikleri ya da sistemsel sorunların dezavantaj olarak nitelendirilmediği görülmektedir. Yüz yüze eğitimi tercih eden öğrenciler ise sosyalleşmenin eksikliği, ders

veriminin düşüşü, hocalar ile iletişimsel problemler yaşanması, dikkat- odaklanma problemleri gibi dezavantajlardan bahsetmişlerdir. %92’lik bir fark ile öğrenciler yüz yüze eğitimi tercih etmişlerdir. Salgın döneminde derslerin devam etmesi, derslerin kaydedilebilir ve tekrar izlenebilir olması, evde rahat çalışma imkanına sahip olunması gibi özellikler uzaktan eğitimin avantajları olarak görülmüştür.

Akgül (2021), uzaktan eğitimin, sanat eğitimi alanlarında çoğunluğu uygulamalı eğitim veren yüksek öğretim kurumlarının uzun yıllardır alışlagelmiş öğretim sistemlerini ve geleneklerini değiştirmeye mecbur bıraktığını ifade eder. Akgül (2021)’ün “Sanat Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarında Çalışan Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim ile İlgili Görüşlerinin Belirlenmesi” isimli araştırmasında karma araştırma türü kullanılmıştır. Araştırmada 233 akademisyen rastlamsal yolla belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve Uzaktan Eğitime Yönelik Yarar Algısı Ölçeği (Yıldız, 2015) kullanılmıştır. Araştırma verilerine göre mesleki eğitim veren sanat kurumlarında eğitim veren akademisyenlerin uzaktan eğitime yönelik yarar algılarının devlet ya da özel kurumda görev yapmaları, unvan, cinsiyet, çalıştıkları yüksek öğretim kademesi uzaktan eğitim tecrübeleri, uzaktan eğitim verebilecek imkanlara sahip olup olmamalarına göre değişmediği görülmüştür. Yine veriler ışığında karşılaşılan problemlerin çözümünde ve sürecin etkin kullanımında mesleki kıdemin etkisinin büyük olduğu söylenebilir. Eğitimcilerin verdikleri yanıtlara bakıldığında uzaktan eğitimin teorik dersler açısından verimli olduğu fakat uygulamalı dersler açısından yetersiz ve kullanışsız olduğu fakat uzaktan eğitimin zaman tasarrufu ve mekân özgürlüğü bakımından yararlı bulunabileceği görüşüne varılmıştır.

Dinç (2021) araştırmasında yaşamın her alanını çeşitli kısıtlamalarla etkilemiş olan covid-19 salgınının eğitim üzerindeki etkileri yanı sıra, uygulamalı bilim ve anabilim dalları üzerindeki etkilerini ele almıştır. Sanat eğitiminin kapsadığı resim, grafik, heykel, seramik, baskı-resim, fotoğraf gibi sıklıkla eğitimcisinin müdahalesine gerek duyan uygulamalı dersler için uzaktan eğitim sürecinin amacına ulaşmasında zorluklar yaşanacağı öngörülebilir bir durumdur. Yaşanabilecek zorluklar arasında atölye ortamı gerektiren derslerin yürütülmesinde yaşanabilecek altyapı sorunları, iletişimsel kopukluğa bağlı motivasyon eksikliği, ifade güçlüğü gibi maddeler yer alabilir. Bunun yanında sosyoekonomik düzeylerdeki farklılıklar ve öğrencilerin yaşadıkları bölgelere göre değişen imkân düzeyleri de ders materyallerine ulaşmada zorluklar yaşatabilecektir. Araştırma nicel bir çalışmadır ve tarama modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek ile öğrencilerin uzaktan sanat eğitimi dersleri ile ilgili görüşleri ölçülmüştür. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversitelerin eğitim fakülteleri resim-iş eğitimi bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Basit tesadüfi örnekleme yönteminin kullanıldığı araştırmada Ondokuz Mayıs, Dicle, Atatürk, Gazi, Adnan Menderes, Fırat, Dokuz Eylül ve Anadolu üniversitelerinde eğitimine devam eden 340 öğrenci yer almıştır. Araştırma verilerine göre, öğrencilerin uzaktan eğitimle atölye dersleri sürecine adaptasyonlarında cinsiyet değişkeninin bir etkisi olmadığı, sistem ya da altyapıya göre derslere dahil olabildikleri, süreçten gelişim ve öğrenmelerinin etkilendiği; yaş değişkeninin adaptasyonu, derslere dahil olma oranlarını ve gelişim öğrenme düzeylerini etkilediği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitime ilişkin tutumlarının genel olarak olumsuz olduğu, büyükşehirlerde yaşayan öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha kolay uyum sağladığı da bulgular arasındadır.

Akıncan & Çakır (2021) araştırmalarında uzaktan eğitim sürecinde görev alan öğretim elemanlarının performanslarını artırmaya yönelik görüş ve önerileri belirlemeyi amaçlamışlardır. Nicel araştırma yönteminin belirlendiği araştırmada örnek olay deseni kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilirliğe göre seçilmiş 7 öğretim elemanı araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmış, betimsel analiz ve içerik analizi ile verilerin analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler ışığında öğretim elemanlarının uzaktan eğitimi avantajlı buldukları noktalar; zaman ve mekândan bağımsız olması, tekrar ulaşılabilir olması, teknolojik araç-gereçler ve maliyettir. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre, öğrencilerin derse devamlı olarak katılması önemli bir husustur. Ayrıca öğrencilerin, öğrenci ve öğretmenlerin birbirleri ile etkileşim içerisinde olması ve hatta öğretim elemanlarının da birbirlerinin tecrübelerinden faydalanması gerekmektedir. Yine öğretim elemanlarının görüşlerine göre, eğiticilerin ders tasarımını verimi artıracak şekilde yapması, dijital yeterliğe, pedagojik ve andragojik bilgiye sahip olması gerekmektedir.

Güler, Demirtaş & Edi (2022) covid-19 süreciyle ilişkili öğrenci görüşlerinin incelendiği araştırmalarında nicel araştırma türlerinden biri olan tarama modelini kullanmışlardır. Çalışma grubunu Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören 406 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada elde edilen verilere göre, öğretmen adayları uzaktan eğitim sistemini kabullenmekte güçlük çekmektedirler. Cinsiyet değişkeninde erkek katılımcıların uzaktan eğitime daha olumlu yaklaştığı, sınıf düzeyine göre 3. Sınıfların diğer kademelere göre daha olumlu yaklaştığı, akademik başarı değişkeninde

herhangi bir farklılık bulgusu elde edilmediği, daha önceden uzaktan eğitim faaliyetlerine katılıp katılmamalarının görüşlerinde herhangi bir farklılık yaratmadığı, tablet ve bilgisayar kullananların telefon kullananlara oranla daha olumlu görüşe sahip olduğu, teknolojik araç gereç kullanım tecrübesi fazla olan bireylerin daha olumlu görüşte olduğu, sürekli internet bağlantısına sahip olan katılımcıların uzaktan eğitime yönelik daha olumlu görüş geliştirdiği, günlük internet kullanım süresinin herhangi bir farklılaşmaya sebep olmadı elde edilen verilerdir.

Akyavuz & Çakın (2020) araştırmalarında, okul yöneticilerinin covid-19 salgınının eğitime olan etkisini incelemişlerdir. Nitel araştırma türlerinden fenomenolojik desen olarak tasarlanan araştırmanın çalışma grubunu 37 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Verileri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulmuş form kullanılmıştır. Elde edilen verilere göre okul yöneticileri; okul yöneticilerinin hem öğretmenler ile hem de veliler ile iletişim eksikliği yaşadıklarını, teknik sorunlarla sıklıkla karşılaştıklarını (kullanılan teknolojik alt yapının yetersiz olması, yoğunluk dolayısıyla sistemlerde kilitlenmeler, internet bağlantılarında yetersizlikler), öğretmenlerin uzaktan eğitim sistemiyle ilgili yeterli bilgi-beceri düzeyinde olmaması sonucu ortaya çıkan problemler olduğunu ve öğretmenlerin sisteme karşı ilgisiz olduklarını belirtmişlerdir.

Usta (2016) araştırmasında, Atatürk'ün "Öyle istiyorum ki, Türk Dili bilim yöntemleriyle kurallarını ortaya koysun ve her dalda yazı yazarlar bütün terimleriyle çoğunluğun anlayabileceği güzel, ahenkli dilimizi kullansınlar." Sözüne dikkat çekerek anadilimizin bilim dili olabilmesi için gerekli özverinin gösterilip gösterilmediğinin sorgulanması gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu genel çerçeveden yola çıkılarak uzaktan eğitim için büyük önem arz eden "Transactional Distance" kavramının Türkçeleştirilmesi gerektiğini savunmuştur. İlk kez John Dewey'in kullandığı "transactional" kavramının uzaktan eğitim içerisinde de yer alabileceği görüşüyle, uzaklık teriminin yeniden değerlendirilmesi gerekliliği gündeme gelmiştir. Michael G. Moore tarafından 1972'de geliştirilip sürekli güncel tutulan kuram, uzaktan eğitim içerisindeki psikolojik uzaklığı ifade eder. Kuramdaki uzaklık zaman veya mekânsal değil "transactional"dır. Moore'un kuramında uzaklık kavramı üç unsurla ifade edilmiştir; yapı, diyalog ve otonomi. Usta (2016) trans (başka bir ortama geçme, yoğunlaşma), action (eylem, fiil, hareket), transaction (bulunduğu ortamdan farklı bir ortama geçme eylemi, yoğunlaşma eylemi) tanımlamalarına dayanarak, bireylerin kendilerini uzaktan eğitim süreci unsurlarına psikolojik olarak hazırlanış olması gerekliliğini, bunun sonucunda da "Transactional

Distance” kavramının öğrenme yaşantısıyla bağlantılı olduğunu, bu kavram yerine “Yaşantısal Uzaklık” kavramının kullanılacağını ifade etmiştir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

4.1 Çalışma Modeli

Bu araştırma çeşitli yükseköğretim kurumlarında görev yapmakta olan öğretim elemanları ve lisans düzeyindeki öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitime ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla; nicel araştırma türlerinden tarama modeline dayalı betimsel bir çalışma olarak kurgulanmıştır. Tarama modeli; geçmişte var olmuş veya günümüzde var olan bir durumu olduğu şekliyle, herhangi bir değişiklik yaratmadan, olayları etkilemeden, kendi koşulları içinde gözlemleyerek betimlemeyi amaçlar (Karasar, 2020).

4.2 Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini ülkemizdeki eğitim fakülteleri güzel sanatlar eğitimi bölümü resim-iş eğitimi anabilim dallarında görev yapmakta olan öğretim elemanları ve buralarda öğrenim gören lisans 2., 3. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem grubu ise evreni temsil edebilme özelliği çerçevesinde tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi ilgili belli alt grupların özelliklerini belirtmek, bunlar arasında kıyaslamaya fırsat tanımak amacıyla seçilir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2018).

Tablo 1

Örneklem Grubunda Yer Alan Öğretim Elemanı ve Öğrencilere Ait Okul, Branş ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre Katılımcı Sayıları

Okul	Katılımcı Öğretim Elemanı	Katılımcı Öğrenci
Ondokuz Mayıs Üniversitesi	10	29
Trabzon Üniversitesi	3	24
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1	36
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	6	54
Gazi Üniversitesi	6	24
Uludağ Üniversitesi	7	121
Branş		
Resim	16	121
Grafik	11	93
Seramik - Heykel	3	15
Özgün Baskıresim	3	14
Fotoğraf	0	22
Tekstil Tasarımı	0	6
Cinsiyet		
Kadın	14	200
Erkek	19	88
Toplam	33	288

Tablo 2

Örneklem Grubunda Yer Alan Öğrencilere Ait Sınıf Düzeyi Dağılımı

Sınıf Düzeyi	
Lisans 2	90
Lisans 3	122
Lisans 4	76
Toplam	288

4.3 Veri Toplama Yöntemi

“Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri” araştırması, Gazi Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 08/02/2022 tarih 03 sayılı toplantıda değerlendirilmiş ve etik olarak uygun bulunmuştur (Bkz. EK-1).

Örneklem grubunu oluşturan öğretim elemanları ve lisans öğrencilerine yasal izinlerin sonucunda her iki anket formu da (öğretim elemanı anketi 34 soru ve öğrenci anketi 33 soru) Google Forms aracılığıyla oluşturulmuş olup; 2021-2022 eğitim öğretim yılında bir kısmı e-posta ve WhatsApp yoluyla ulaştırılmış ve bir kısmı da yüz yüze uygulanmıştır.

Araştırmaya veri toplamak ve örneklem grubuna uygulamak üzere; iki farklı veri toplama aracı araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama araçlarına ait ayrıntılı bilgiler aşağıda belirtilmiştir.

4.3.1 Öğretim Elemanı Anketi

Araştırmanın birinci ve ikinci alt problemlerini yanıtlamak amacıyla hazırlanan “öğretim elemanı anketi” toplam 34 sorudan oluşmaktadır. Anketi iki bölüm oluşturmaktadır. Birinci bölüm “bağımsız değişkenler”, ikinci bölüm ise “bağımlı değişkenler” olarak nitelendirilmiştir. Anketteki sorulara ait detaylı dağılım aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Bkz. EK-2).

Tablo 3

Öğretim Elemanı Anketinde Yer Alan Sorulara Ait Detaylı Dağılım

Öğretim Elemanı	Kategoriler	Maddeler	Soru Sayısı
Bölüm 1			
	Bağımsız Değişkenler	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11	11
	Uzaktan Eğitim ile İlgili Olumlu Özellikler ve Eksik Yönler	12-13	2
Bölüm 2			
	Bağımlı Değişkenler	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21	21
Toplam			34

Veri toplama aracı oluşturulma sürecinde uzman görüşleri alınmıştır. Yapılan çalışmada uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşlerinin belirlenmesine yönelik anket formunun Cronbach alpha güvenirlik kat sayısı 0,83 olarak bulunmuştur.

4.3.2 Öğrenci Anketi

Araştırmamanın üçüncü ve dördüncü alt problemlerini yanıtlamak amacıyla hazırlanan “öğrenci anketi” toplam 33 sorudan oluşmaktadır. Anketi iki bölüm oluşturmaktadır. Birinci bölüm “bağımsız değişkenler”, ikinci bölüm ise “bağımlı değişkenler” olarak nitelendirilmiştir. Anketteki sorulara ait detaylı dağılım aşağıdaki tabloda belirtilmiştir (Bkz. EK-3).

Tablo 4

Öğrenci Anketinde Yer Alan Sorulara Ait Detaylı Dağılım

Öğrenci	Kategoriler	Maddeler	Soru Sayısı
Bölüm I.			
	Bağımsız Değişkenler	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11	11
	Uzaktan Eğitim ile İlgili Olumlu Özellikler ve Eksik Yönler	12-13	2
Bölüm II.			
	Bağımlı Değişkenler	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20	20
Toplam			33

Veri toplama aracı oluşturulma sürecinde uzman görüşleri alınmıştır. Yapılan çalışmada uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesine yönelik anket formunun Cronbach alpha güvenirlik kat sayısı 0,89 olarak bulunmuştur.

4.4 Verilerin Analizi

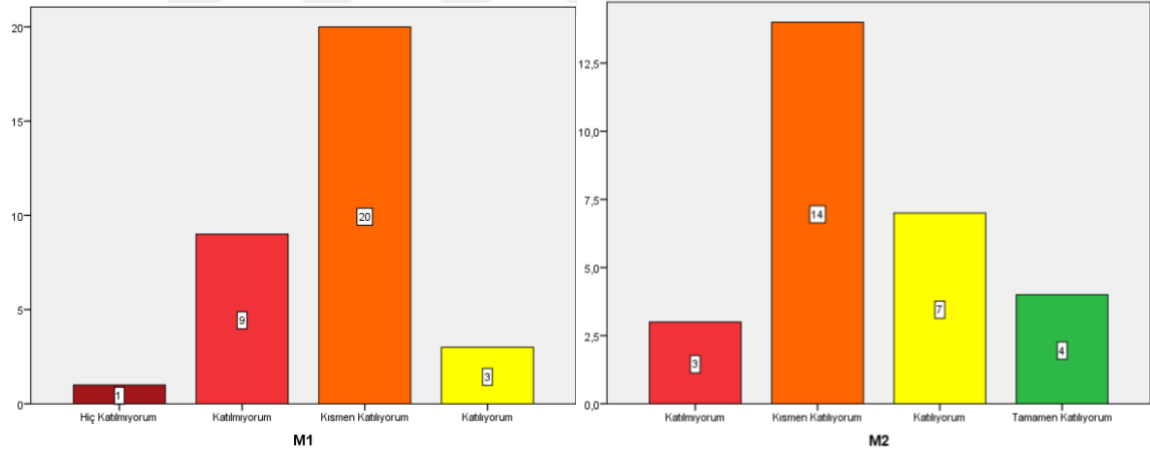
Araştırmada kullanılan anket, gönüllölük esasına göre uygulanmış, toplam 288 öğrenci ve 33 öğretim elemanından toplanan verilerin analiz edilmesi için SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların görüşlerini almak amacıyla “tamamen katılıyorum”, “katılıyorum”, “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” yanıtlarından oluşan beşli likert tipi anket kullanılmıştır. Araştırmanın betimsel analizlerinde frekans değeri kullanılmıştır. Çoklu karşılaştırmalar için iki gruba ait verilerde t-Testi, ikiden fazla gruba ait verilerde; varyansların homojen olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA), varyansların homojen olmadığı durumlarda Welch testi kullanılmıştır. Anlamlı farklılık tespit edilen bulgulardaki anlamlılığı sağlayan varyansların belirlenmesi için Tamhane ve Tukey testleri uygulanmıştır.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUM

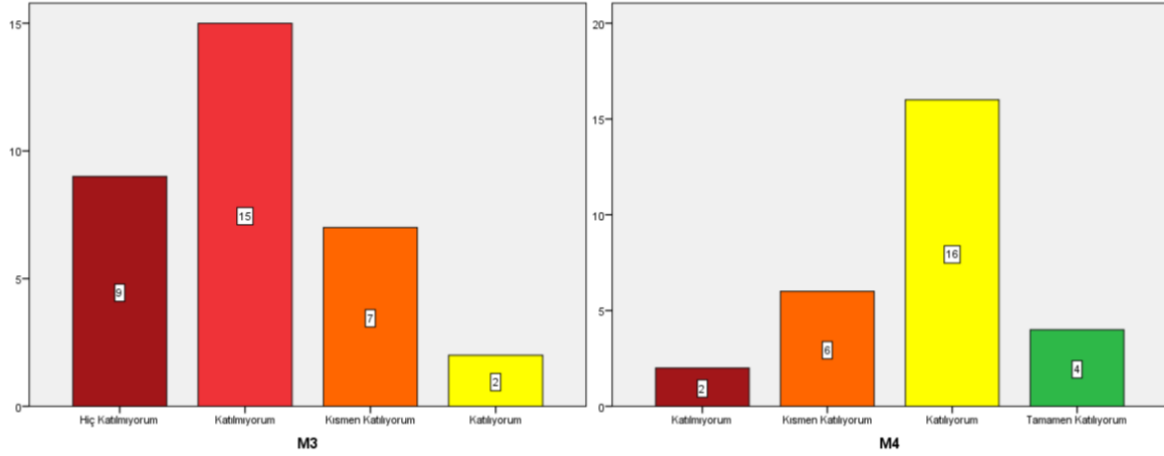
5.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın birinci alt problemi “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşleri ne şekildedir?” sorusudur. Uzaktan eğitim sürecine yönelik öğretim elemanlarının görüş toplam puan ortalamaları 3,06’dır. Birinci alt problem için elde edilen veriler şekil 1-23’te verilmiştir.

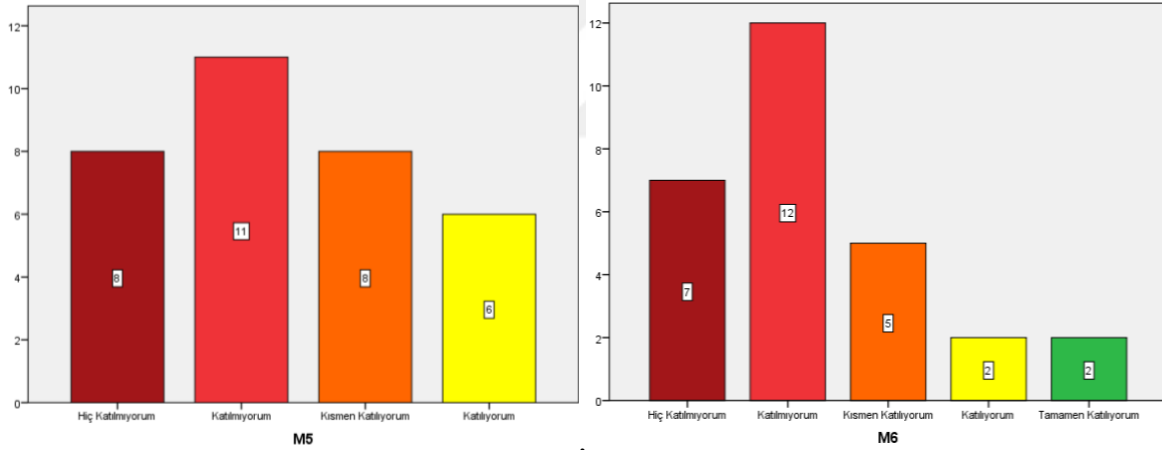
Şekil 1. Öğretim elemanları anketi 1. ve 2. madde frekans dağılımı.

Madde 1 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun uzaktan eğitimde ders verimliliğini orta düzeyde tatmin edici bulduğu görülmektedir. Madde 2 frekans dağılımlarına göre öğretim elemanları uzaktan eğitim ile teorik ders işlenişinin orta düzeyde rahat olduğunu düşünmekle birlikte, dersleri rahat işlemediğini düşünenlerin sayısı ortalamanın altındadır.

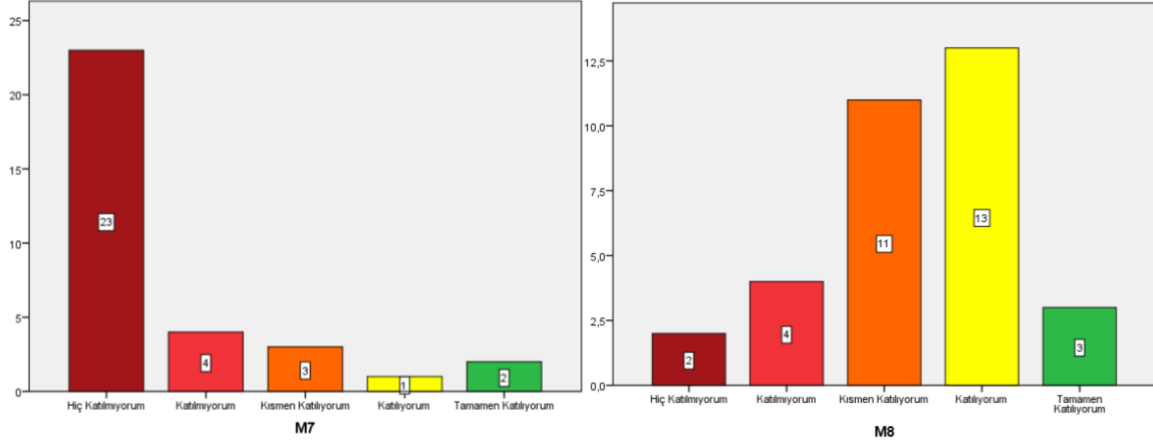
Şekil 2. Öğretim elemanları anketi 3. ve 4. madde frekans dağılımı.

Madde 3 frekans dağılımlarına göre, katılımcıların uzaktan eğitim ile atölye derslerinin işlenişile ilgili görüşlerinin olumsuz olduğu görülmektedir. Madde 4 frekans dağılımlarına göre çoğunluğun evde çalışma ortamı teorik derslerin işleniş için uygundur.

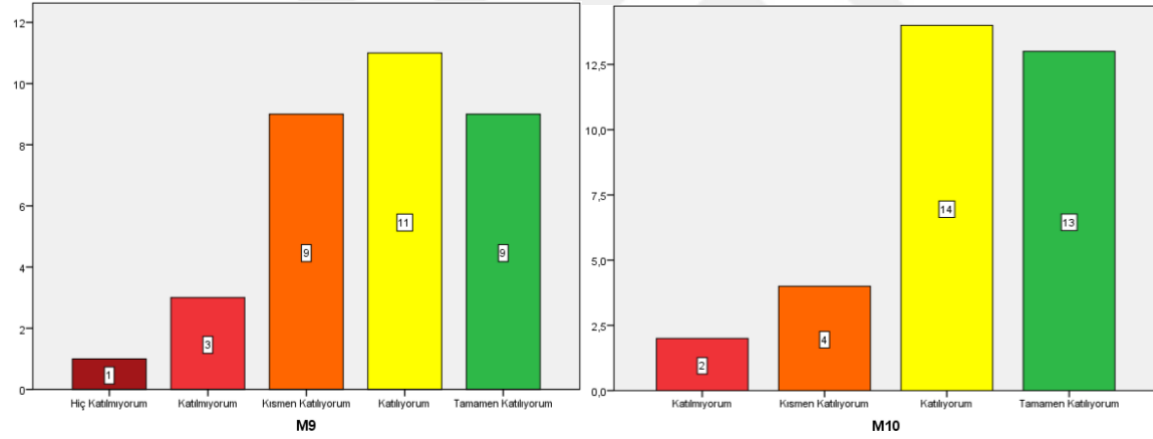
Şekil 3. Öğretim elemanları anketi 5. ve 6. madde frekans dağılımı.

Madde 5 frekans dağılımlarına bakıldığında, çoğunluğun evde çalışma ortamının atölye derslerinin işleniş için uygun olmadığı görülmektedir. Madde 6 frekans dağılımlarına göre, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla verdikleri teorik derslerini, okul ortamındaki teorik derslerine tercih etmeyecekleri görüşünde olduğu söylenebilir.

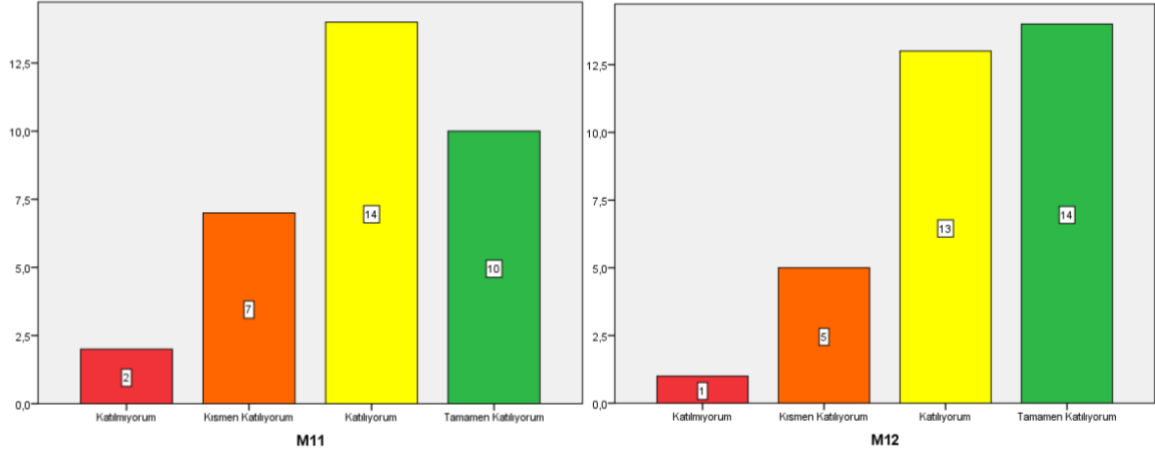
Şekil 4. Öğretim elemanları anketi 7. ve 8. madde frekans dağılımı.

Madde 7 frekans dağılımlarına göre, büyük çoğunluğun uzaktan eğitim ile verdiği uygulamalı dersleri okul ortamındaki uygulamalı derslere tercih etmediği görüşünde olduğu görülmektedir. Madde 8 frekans dağılımlarına bakıldığında, çoğunluğun uzaktan eğitim derslerini yönetmekte zorluk yaşamadığı görülmektedir.

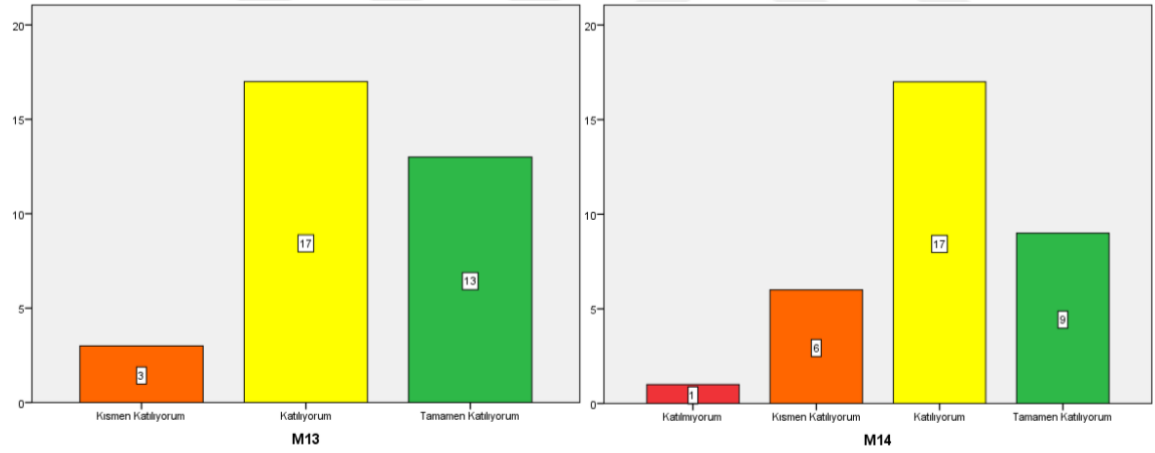
Şekil 5. Öğretim elemanları anketi 9. ve 10. madde frekans dağılımı.

Madde 10 frekans dağılımına göre, çoğunluğun teknoloji kullanımında zorluk yaşamadığı görülmektedir. Madde 11 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcı öğretim elemanlarının uzaktan eğitim dersleri esnasında öğrencilerin mikrofon ve kameralarının açık oluşuyla motivasyon sağladığı görülmektedir.

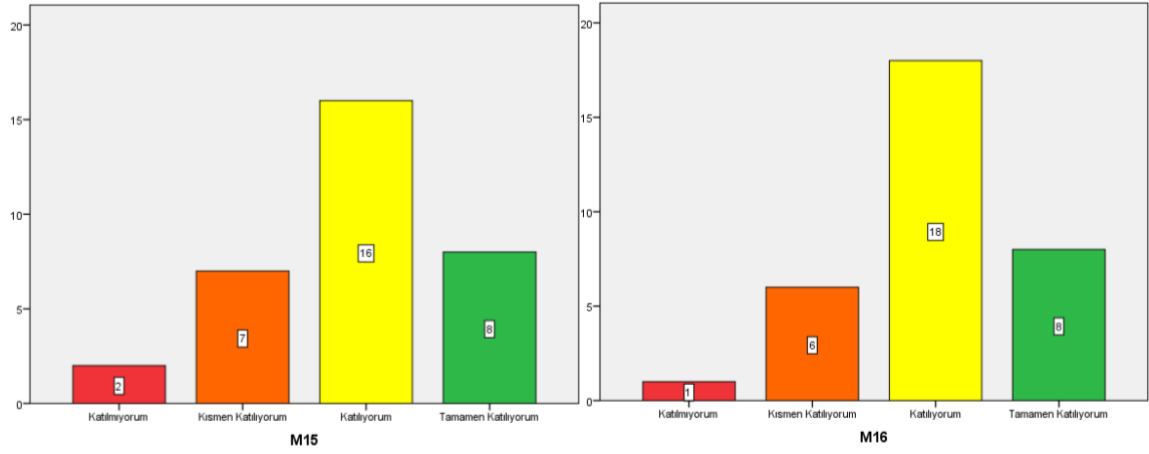
Şekil 6. Öğretim elemanları anketi 11. ve 12. madde frekans dağılımı.

Madde 11 frekans dağılımlarına göre, katılımcı öğretim elemanları, uzaktan eğitim derslerinde öğrenci mikrofon ve kameralarının açık olmasının öğrenci motivesini artırdığını düşündüğü görülmektedir. Madde 12 frekans dağılımlarına göre, katılımcıların büyük bir kısmını uzaktan eğitim dersleri içerisinde görsel-ışitsel materyalleri sıklıkla kullandıklarını ifade etmişlerdir.

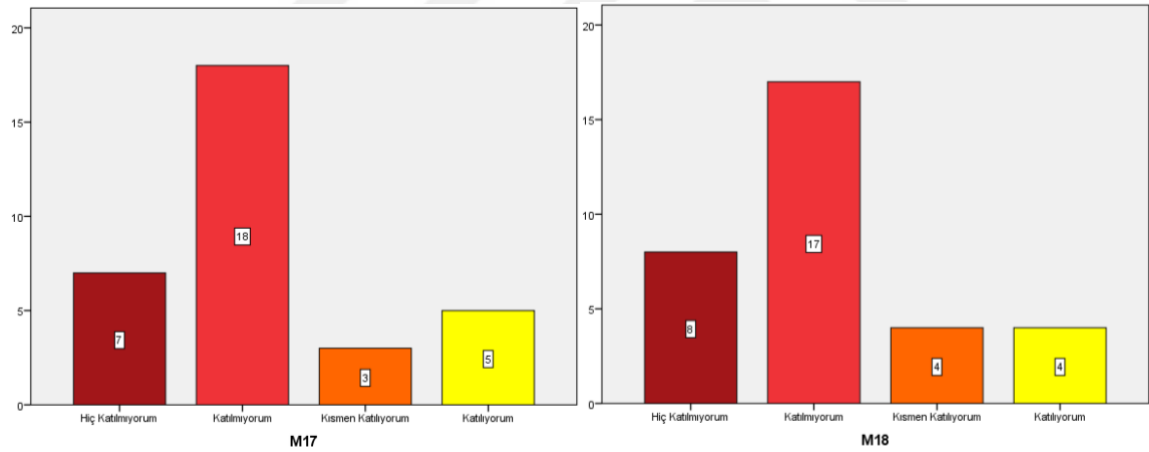
Şekil 7. Öğretim elemanları anketi 13. ve 14. madde frekans dağılımı.

Madde 13 ve madde 14 frekans dağılımlarına göre, katılımcıların büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri sırasında öğrencilerine söz hakkı verdiği ve öğrencileri ile iletişim kurabildiği görülmektedir.

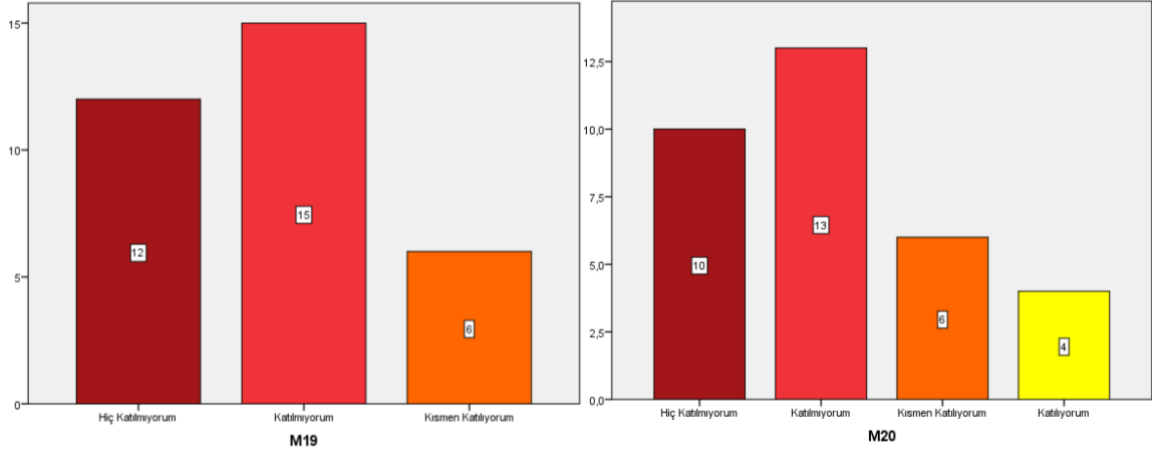
Şekil 8. Öğretim elemanları anketi 15. ve 16. madde frekans dağılımı.

Madde 15 ve madde 16 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcı öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri sırasında öğrencilerinin birbirleri iletişim kurmasına olanak tanıdığı ve öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurmalarının onların motivasyonunu artırdığı görüşünde olduğu görülmektedir.

Şekil 9. Öğretim elemanları anketi 17. ve 18. madde frekans dağılımı.

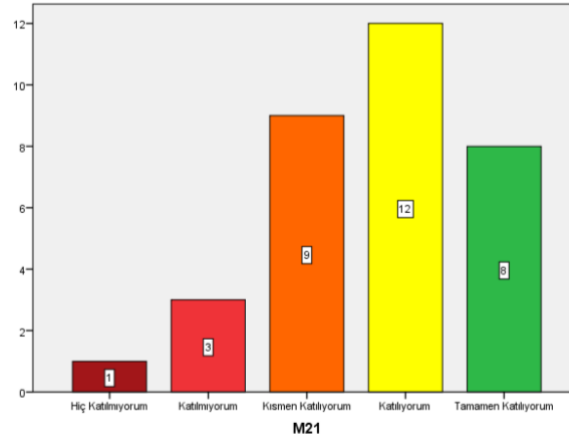
Madde 17 ve madde 18 frekans dağılımına göre katılımcıların büyük çoğunluğunun, uzaktan eğitim dersleri sırasında internet bağlantısında ve sistemde yaşanan sıkıntıların dikkatlerini dağıtmadığı görüşüne katılmadığı görülmektedir.

Şekil 10.

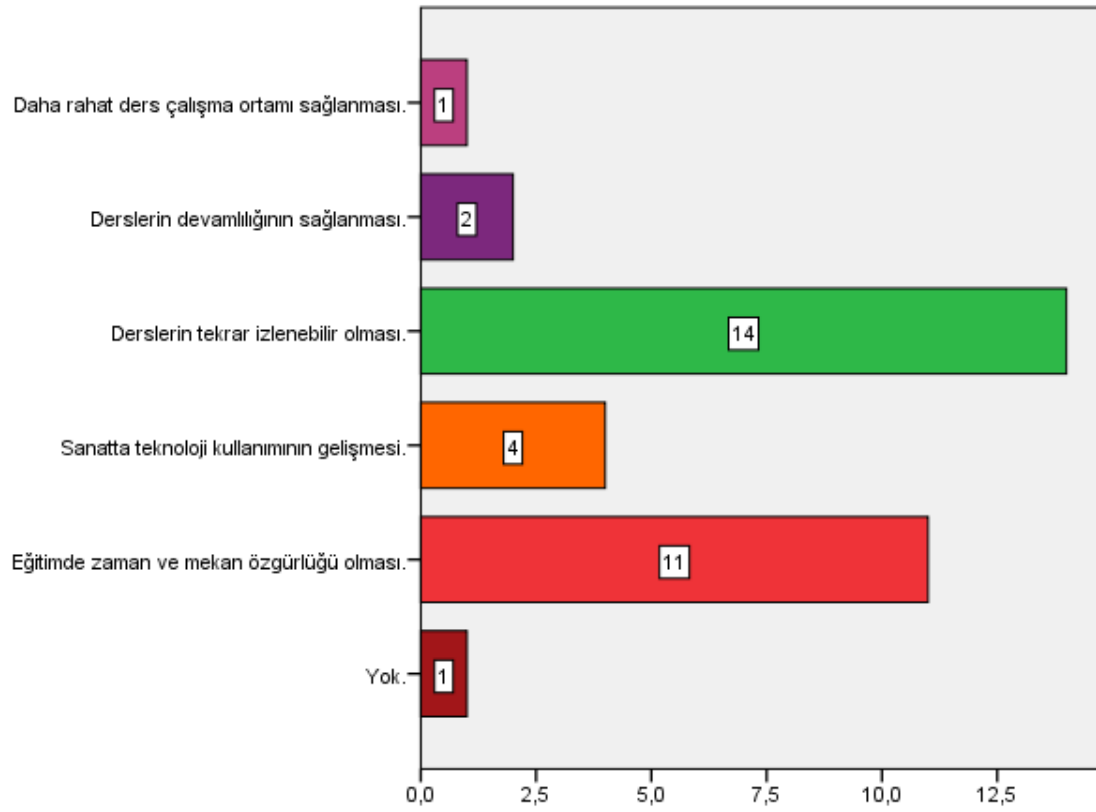
Şekil 10. Öğretim elemanları anketi 19. ve 20. madde frekans dağılımı.

Madde 19 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcı öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim derslerinde yaşanan sistem kaynaklı sıkıntıların öğrencilerin dikkatini dağıttığı görüşünde olduğu söylenebilir. Madde 20 frekans dağılımlarına göre, katılımcı öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun, uzaktan eğitim ile yürütülen uygulamalı derslerde öğrenci çalışmalarına müdahale edememesinin ders akışını sekteye uğrattığı görüşünde olduğu söylenebilir.

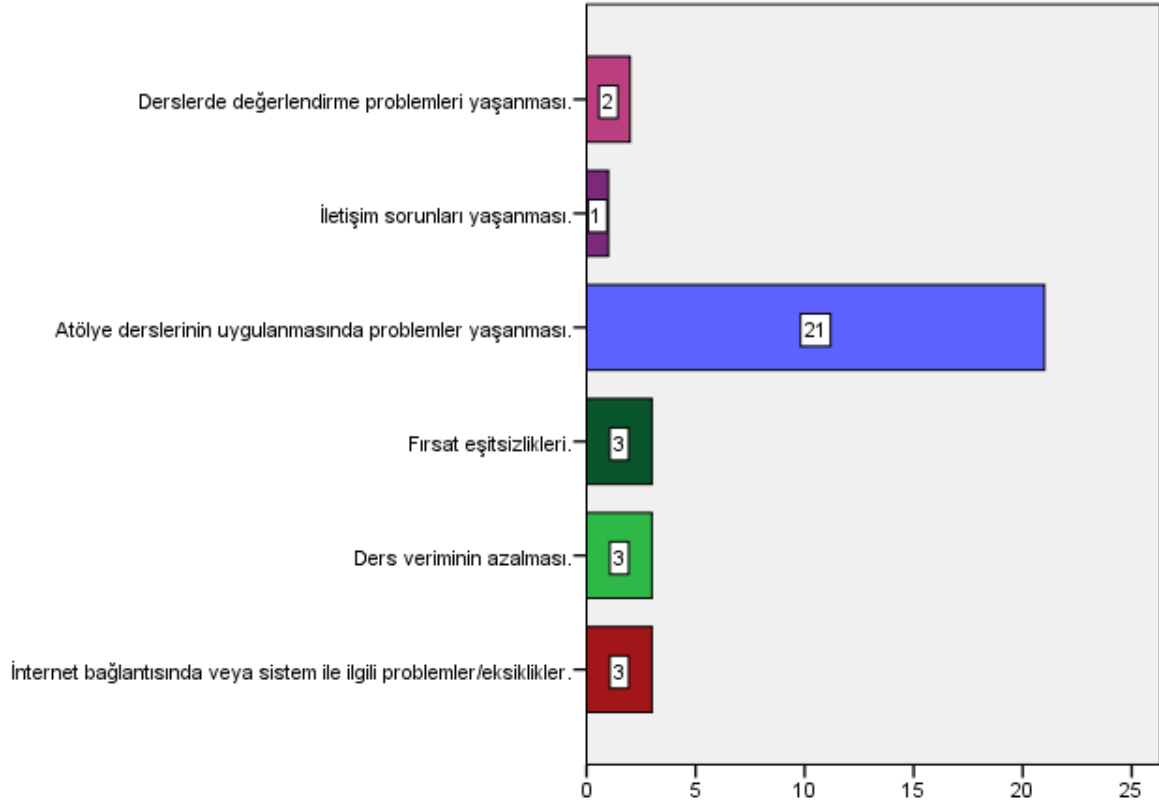
Şekil 11. Öğretim elemanları anketi 21. madde frekans dağılımı.

Madde 21 frekans dağılımlarına göre, katılımcı öğretim elemanlarının çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri için internet kotasının yeterli olduğu görülmektedir.

Şekil 12. Öğretim elemanlarının belirlediği olumlu özellikler.

Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin olumlu özelliklerine yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında, öğretim elemanları tarafından belirlenen en olumlu özelliğin derslerin tekrar izlenebilir olması olduğu (%42,4) ve katılımcıların ikinci olarak %33,3 oran ile eğitimde zaman ve mekân özgürlüğünü seçtikleri %3'ün sanat eğitimi sürecinin olumlu bir özelliği olmadığı görüşünde olduğu görülmektedir.

Şekil 13. Öğretim elemanlarının belirlediği eksik yönler.

Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin eksik yönlerine yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında, uzaktan eğitim ile sanat eğitimi sürecinin öğretim elemanları tarafından belirlenen en eksik yönünün, atölye derslerinin uygulanmasında problemler yaşanması olduğu (%63,6) görülmektedir.

5.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın ikinci alt problemi olan “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ne şekildedir?” sorusu için elde edilen veriler Tablo 5-14’te verilmiştir.

Tablo 5

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Kadın	14	69,78	7,95	31	2,943	,006
Erkek	19	60,52	9,57			

Tablo 5 veri analizlerine bakıldığında, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(31)}=2,943$; $p<,05$]. Kadınların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=69,78$) iken, erkeklerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=60,52$) şeklindedir. Elde edilen bulguya bakıldığında, cinsiyet değişkeninin, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinde farklılığa sebep olduğu ve kadın katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin erkek katılımcılara göre daha olumlu görüşte olduğu söylenebilir.

Tablo 6

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Uzaktan Eğitim Süreci Boyunca Bulundukları Şehre Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Şehir	(1)Ankara				6	59,00	5,51
	(2)Bolu				6	61,33	9,99
	(3)Bursa				7	62,14	7,05
	(4)Samsun				11	68,63	11,36
	(5)Trabzon				2	77,00	11,31
Varyansın Kaynağı		KT	sd	KO	F	p	
Gruplar Arası		781,139	4	195,285	2,224	,093	
Gruplar İçi		2370,736	27	87,805			
Toplam		3151,875	31				

Tablo 6'daki veri analizlerine bakılarak, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının ve yaşadıkları şehir değişkeninin arasında

anlamli bir farklılık gözlenmemiştir [$F_{(4-27)}=2,224$; $p>05$]. Elde edilen bulguya bakıldığında, uzaktan eğitim sürecinde bulunulan şehrin, öğretim elemanlarının, uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerini herhangi bir değişikliğe uğratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 7

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Okul Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Değişken	N	$\bar{x}$	S			
Okul	(1) Ondokuz Mayıs Üniversitesi	10	68,90	11,94		
	(2) Trabzon Üniversitesi	3	73,33	10,21		
	(3) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	7	60,85	9,20		
	(4) Gazi Üniversitesi	5	59,20	6,14		
	(5) Uludağ Üniversitesi	7	62,14	7,05		
Varyansın Kaynağı		KT	sd	KO	F	p
Gruplar Arası		699,794	4	174,949	1,926	,135
Gruplar İçi		2452,081	27	90,818		
Toplam		5151,875	32			

Tablo 7 veri analizlerine bakıldığında, lisans seviyesinde uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşleri toplam puanlarının okul değişkeni ile ilişkisinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir. [$F_{(4-27)}=1,926$; $p>,05$]. Elde edilen bulgu, okul değişkeninin, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerini etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 8

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Branş Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken	N	$\bar{x}$	S			
Branş	(1)Resim	16	61,75	8,10		
	(2)Grafik	11	70,00	11,37		
	(3)Seramik - Heykel	3	58,33	4,04		
	(4)Özgün Baskı Resim	3	64,66	11,93		
Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Tukey
Gruplar Arası	567,848	3	189,283	2,114	,120	
Gruplar İçi	2596,333	29	89,529			
Toplam	3164,182	32				

Tablo 8 veri analizlerine bakıldığında, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının branş değişkeni ile ilişkisinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir [$F_{(3-29)}=2,114$; $p>,05$]. Elde edilen bulguya göre, branş değişkeninin, öğretim elemanlarında uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitime ilişkin herhangi bir görüş farklılığı yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 9

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Teknoloji Kullanma Düzeyine Yönelik t-Testi Sonuçları

Teknoloji Kullanma Düzeyi	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Aktif Kullanıyorum	23	67,17	10,39	31	-2,585	0,15
Orta Düzey Aktif Kullanıyorum	10	58,20	4,98			

Tablo 9 veri analizlerine bakıldığında, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, teknoloji kullanım düzeylerine göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir [$t_{(31)}=-2,585$; $p<,05$]. Aktif kullananların, uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=67,17$) iken, orta düzey aktif kullananların, uzaktan eğitim aracılığıyla

sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=58,20$)'dir. Elde edilen bulguya göre teknoloji kullanım düzeyinin, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerini etkilediği ve aktif teknoloji kullanımı olan katılımcıların uzaktan eğitime ilişkin daha olumlu görüşlerde olduğu söylenebilir.

Tablo 10

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Bir Gün İçerisinde Verilen Ders Sayısına Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Bir Günde Verilen Ders Sayısı	(1) 1-2				17	65,41	11,02
	(2) 3-4				11	63,72	8,52
	(3) 5-6				3	62,00	7,54
	(4) 7-8				2	64,00	18,38
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	
	Gruplar Arası	39,88	3	13,294	,123	,946	
	Gruplar İçi	3124,299	29	107,734			
	Toplam	3164,182	32				

Tablo 10 veri analizlerine bakıldığında, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının bir günde verilen ders sayısı değişkeni ile ilişkisinde anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir [$F_{(3-29)}=,946$; $p>.05$]. Elde edilen bulguya göre, uzaktan eğitim sürecinde bir gün içerisinde verilen ders sayısının, öğretim elemanlarında uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimine ilişkin herhangi bir görüş farklılığı yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 11

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Uzaktan Eğitim Dersleri Sırasında Kullanılan Cihaza Yönelik t-Testi Sonuçları

Kullanılan Cihaz	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Bilgisayar	31	65,00	10,01	31	1,252	,220
Tablet	2	56,00	,00			

Tablo 11 veri analizlerine bakıldığında, ğretim elemanlarının uzaktan ğitim aracılığıyla sanat ğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanları, uzaktan ğitim dersleri sırasında kullanılan cihaza göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır [$t_{(31)}=1,252$; $p>,05$]. Derslere bilgisayar ile katılanların uzaktan ğitim aracılığıyla sanat ğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=65,00$) ve tablet ile katılanların uzaktan ğitim aracılığıyla sanat ğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=56,00$)’dir. Bu bulgu uzaktan ğitim derslerinde kullanılan cihazın ğretim elemanlarında uzaktan ğitim aracılığıyla sanat ğitimine ilişkin herhangi bir görüş farklılığı yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Ders Platformu Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Ders Platformu	(1) Perculus-Guzem				3	60,33	7,63
	(2) Microsoft Teams				7	60,85	9,20
	(3) Zoom				6	60,33	4,58
	(4) Google Clasroom-Meet				14	66,07	10,73
	(5) Adobe Connect				3	77,66	8,08
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	
Gruplar Arası		803,729	4	200,932	2,383	,075	
Gruplar İçi		2360,452	28	84,302			
Toplam		3164,182	32				

Tablo 12 veri analizlerine bakıldığında, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, ders platformu değişkeni ile ilişkisinde anlamlı bir farklılık dikkat çekmemektedir [$F_{(4-28)}=2,383$; $p>.05$]. Elde edilen bulgu ışığında, uzaktan eğitim için kullanılan ders platformunun öğretim elemanlarında uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimine ilişkin herhangi bir görüş farklılığı yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 13

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Kullanılan Programların Verimliliği Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları

Kullanılan Programların Verimliliği	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Verimli	9	70,33	9,73	31	-2,201	0,035
Orta Düzey	24	62,25	9,27			

Tablo 13'teki veri analizlerine bakıldığında, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, kullanılan programların verimliliği ile ilişkisinde dikkat çekici bir farklılık görülmektedir [$t_{(31)}=-2,201$; $p<,05$]. Programları verimli bulanların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=70,33$) ve orta düzey verimli bulanların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=62,25$) şeklindedir. Elde edilen bulgulara göre kullanılan programların verimliliğinin, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerini etkilediği ve programları verimli bulan katılımcıların görüşlerinin daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 14

Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Sistem Kaynaklı Sıkıntı Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları

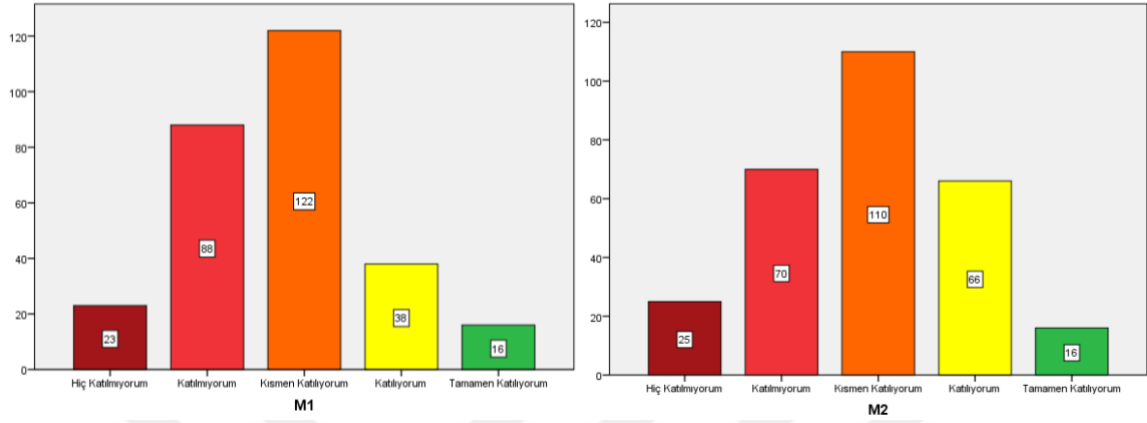
Sistem Kaynaklı Sıkıntı	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Yaşıyorum	20	62,75	8,74	31	-1,231	,228
Yaşamıyorum	13	67,07	11,41			

Tablo 14 veri analizlerine bakıldığında, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, sistem kaynaklı sıkıntı değişkeniyle ilişkisinde dikkat çekici bir farklılık görülmemektedir [$t_{(31)} = -1,231$; $p>,05$]. Sistem kaynaklı sıkıntı yaşayanların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=62,75$) ve sıkıntı yaşamayanların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=67,07$)'dir. Bu bulgu, sistemsel sıkıntı yaşayıp yaşamamalarının, öğretim elemanlarında uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimine ilişkin herhangi bir görüş farklılığı yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir.

5.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

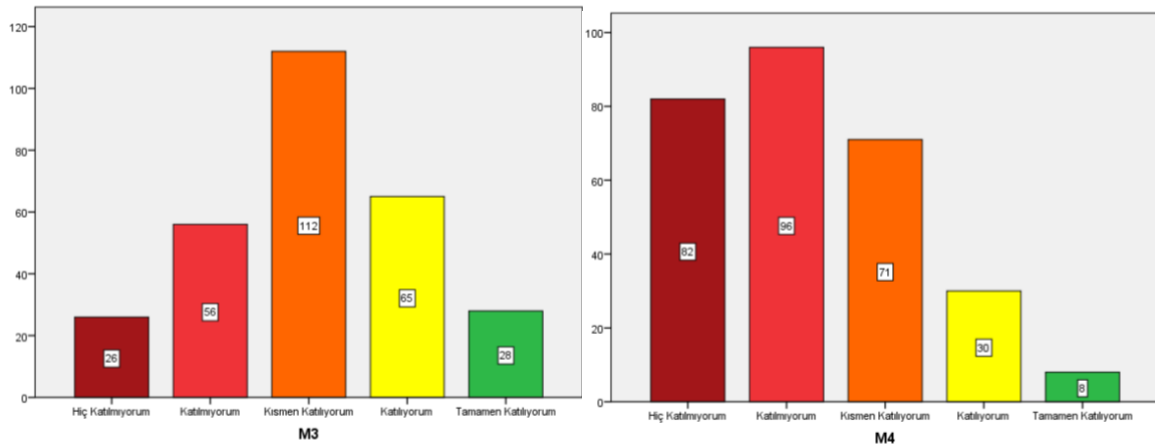
Çalışmanın üçüncü alt problemi “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşleri ne şekildedir?” sorusudur. Uzaktan eğitim sürecine yönelik öğrencilerin

görüş toplam puan ortalamaları 2,73'tür. Üçüncü alt problem için elde edilen veriler şekil 24-45'te verilmiştir.

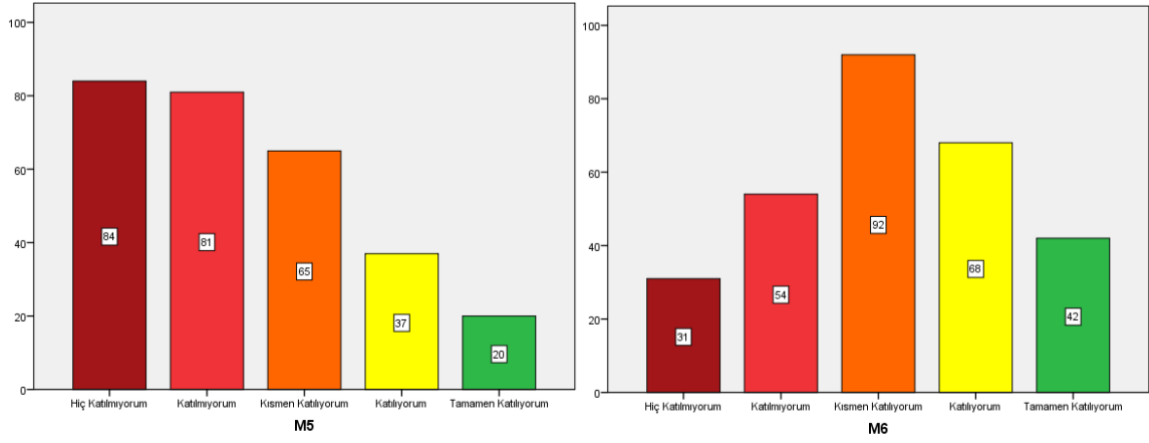
Şekil 14. Öğrenci anketi 1. ve 2. madde frekans dağılımı.

Madde 1 frekans dağılımlarına bakıldığında, uzaktan eğitim derslerine konsantre olabilenlerin sayısı az iken büyük çoğunluğun uzaktan eğitim derslerine kolayca konsantre olup olmadığı konusunda kararsızlık yaşadığı görülmektedir. Madde 2 frekans dağılımlarına göre çoğunluğun bir gün içindeki tüm derslere kısmen katılabildiği, tüm derslere tamamen katılabilenlerin ise en az orana sahip olduğu görülmektedir.

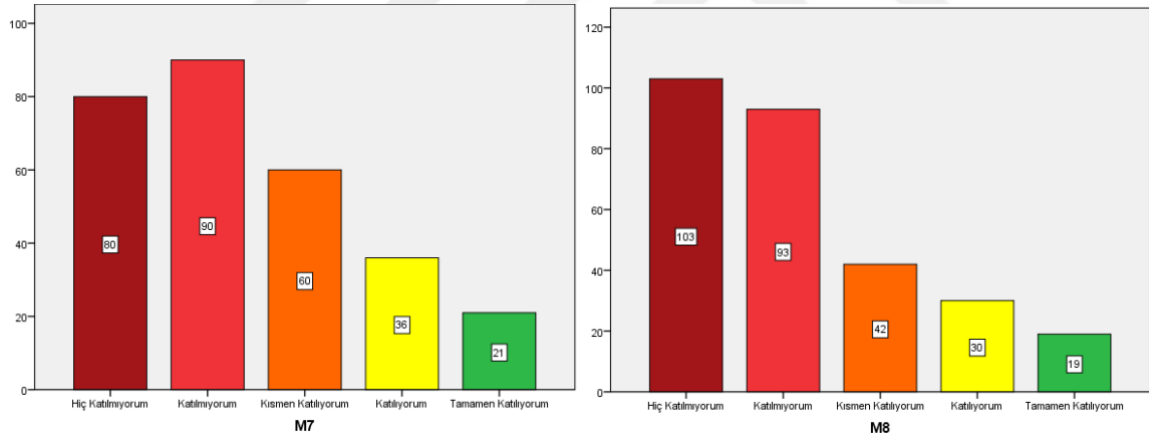
Şekil 15. Öğrenci anketi 3. ve 4. madde frekans dağılımı.

Madde 3 frekans dağılımlarına göre, büyük kısmın uzaktan eğitim ile teorik derslerin yürütülmesinden kısmen memnuniyet duyduğu dikkat çekmektedir. Madde 4 frekans dağılımlarına bakıldığında büyük çoğunluğun uzaktan eğitim ile atölye dersi uygulamasından verim alamadığı görülmektedir.

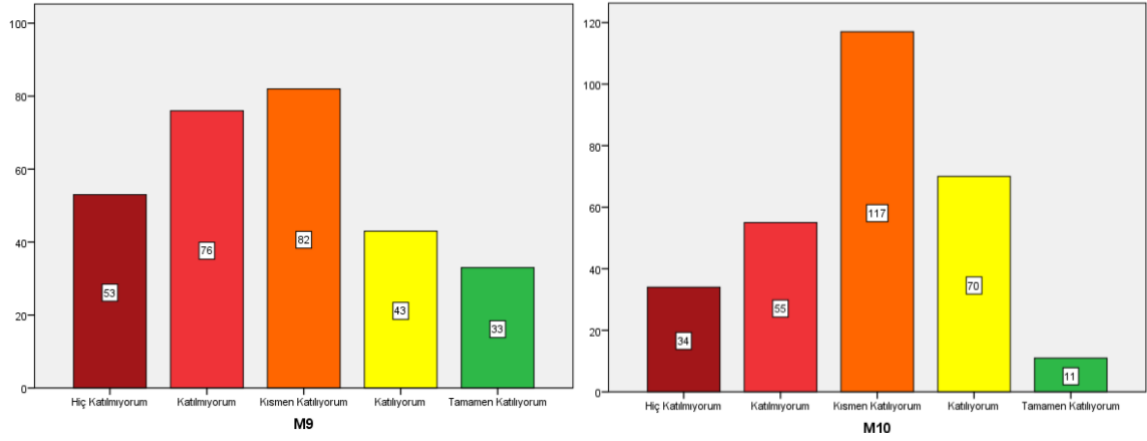
Şekil 16. Öğrenci anketi 5. ve 6. madde frekans dağılımı.

Madde 5 frekans dağılımlarına bakıldığında, büyük bir kısmın uzaktan eğitim aracılığıyla temel tasarım/ana sanat atölye uygulamalarında güçlük çektiği ifade edilmiştir. Madde 6 frekans dağılımlarına göre çoğunluğun evdeki çalışma ortamı teorik dersler için uygun olmakla birlikte, kısmen uygun olan ve uygun olmayan katılımcıların sayısı birbirine yakındır.

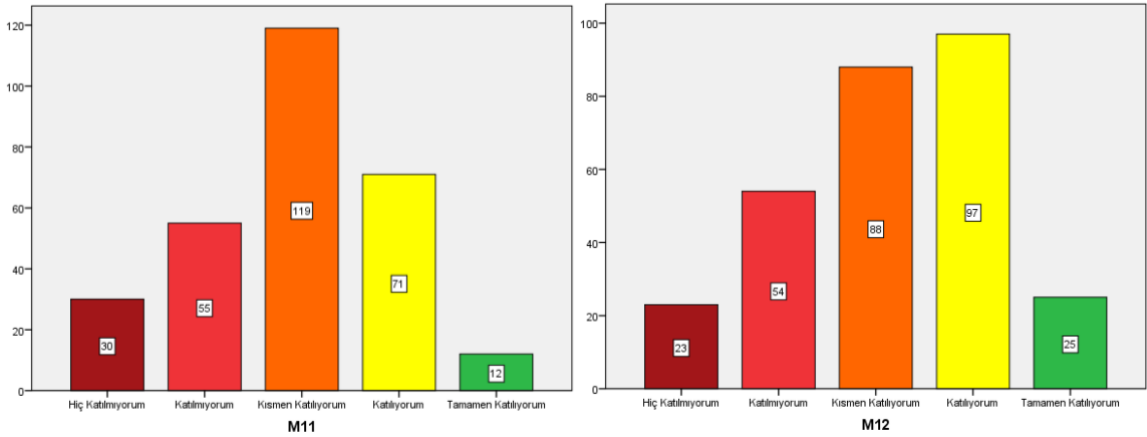
Şekil 17. Öğrenci anketi 7. ve 8. madde frekans dağılımı.

Madde 7 frekans dağılımlarına göre, büyük bir kısmın, atölye derslerinin uygulanması için evindeki ortamın uygun olmadığı söylenebilir. Madde 8 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim aracılığıyla aldığı atölye dersini, okul ortamında aldığı atölye dersine tercih etmeyeceği görülmektedir.

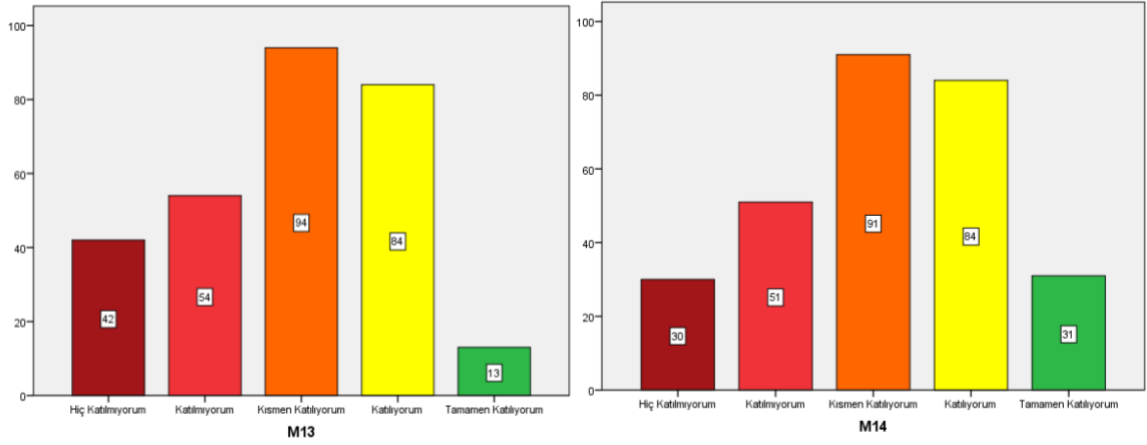
Şekil 18. Öğrenci anketi 9. ve 10. madde frekans dağılımı.

Madde 9 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların çoğunluğunun uzaktan eğitim ile aldıkları teorik dersleri okul ortamındaki teorik derslere tercih etmedikleri görülmektedir. Madde 10 frekans dağılımlarına göre uzaktan eğitim derslerinin öğretim elemanları tarafından etkili biçimde yönetildiğini düşünenler ve düşünmeyenleri sayısı birbirine yakinken, büyük çoğunluğun kısmen etkili yönettiklerini düşündüğü görülmektedir.

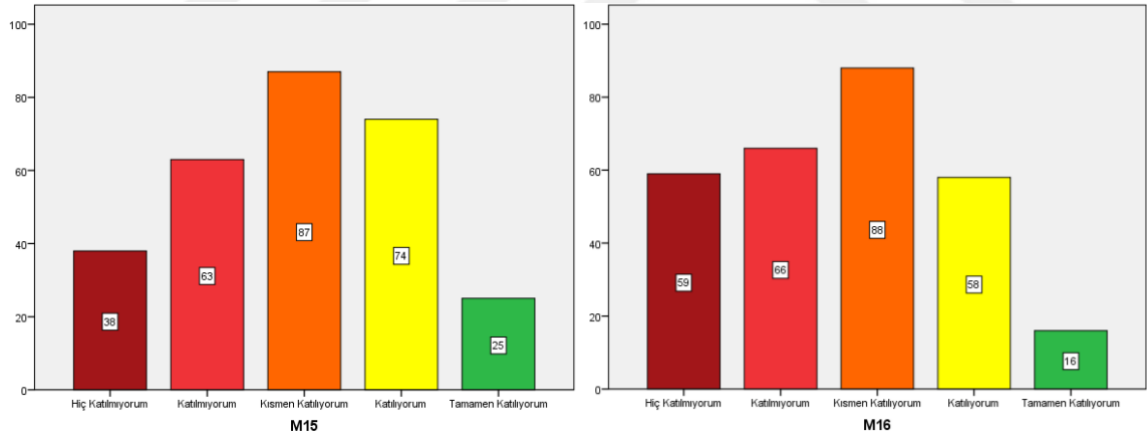
Şekil 19. Öğrenci anketi 11. ve 12. madde frekans dağılımı.

Madde 11 frekans dağılımlarına göre öğretim elemanlarının teknolojiyi etkin biçimde kullandıklarını düşünenlerle, etkin bir biçimde kullanmadıklarını düşünenlerin sayısı birbirine yakın olmakla birlikte çoğunluğun kısmen etkin kullandıklarını düşündüğü söylenebilir. Madde 12 frekans dağılımlarına bakıldığında katılımcıların, öğretim elemanlarının uzaktan eğitim derslerinde öğrencilere söz hakkı tanıdığını düşündüğü söylenebilir.

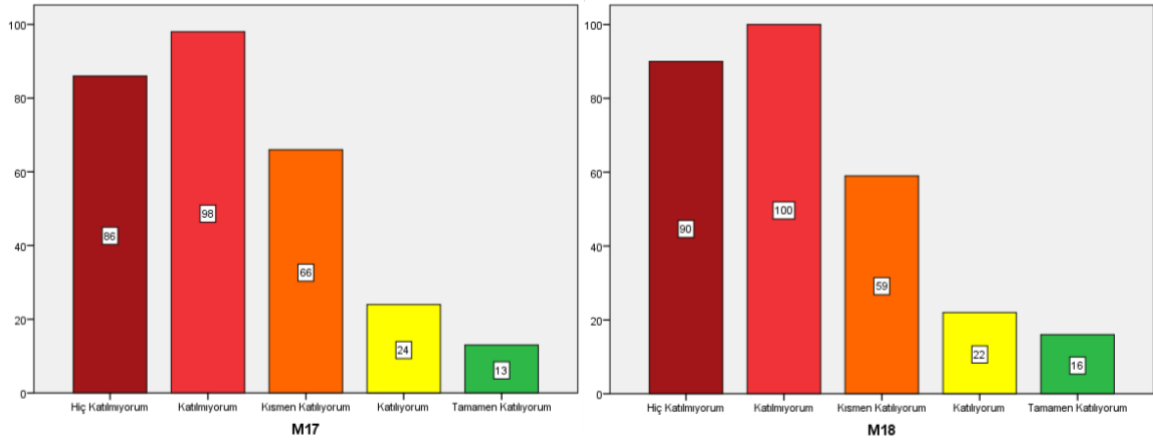
Şekil 20. Öğrenci anketi 13. ve 14. madde frekans dağılımı.

Madde 13 frekans dağılımlarına bakıldığında, görsel-işitsel materyallerin öğretim elemanları tarafından aktif biçimde kullanıldığını düşünenlerin sayısı, kısmen kullandıklarını düşünenlerin sayısı ve sıklıkla kullandıklarını düşünenlerin sayısının neredeyse eşit olduğu görülmektedir. Madde 14 frekans dağılımlarına göre, çoğunluğun uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı ile iletişim kurabildiğini düşündüğü görülmektedir.

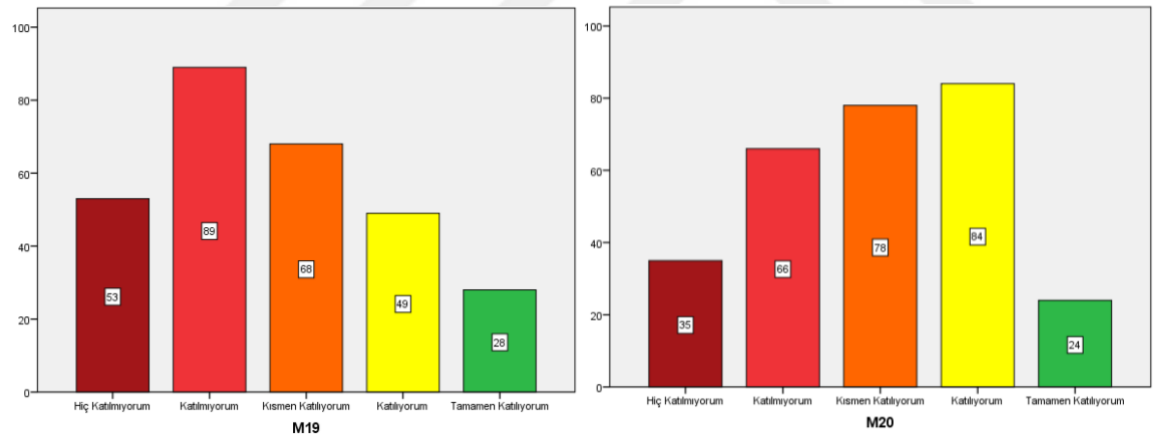
Şekil 21. Öğrenci anketi 15. ve 16. madde frekans dağılımı.

Madde 15 frekans dağılımlarına göre uzaktan eğitim dersleri sırasında öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurabildikleri düşünenlerin sayısı ile iletişim kuramadıklarını düşünenlerin sayısı neredeyse eşit olmakla birlikte, bu sayı kısmen iletişim kurabildiklerini düşünenlerin sayısından fazladır. Madde 16 frekans dağılımlarına bakıldığında çoğunluk, diğer öğrencilerin kamera ve mikrofonlarının açık olmasının kendilerini motive ettiği görüşünde olmadığını ifade etmiştir.

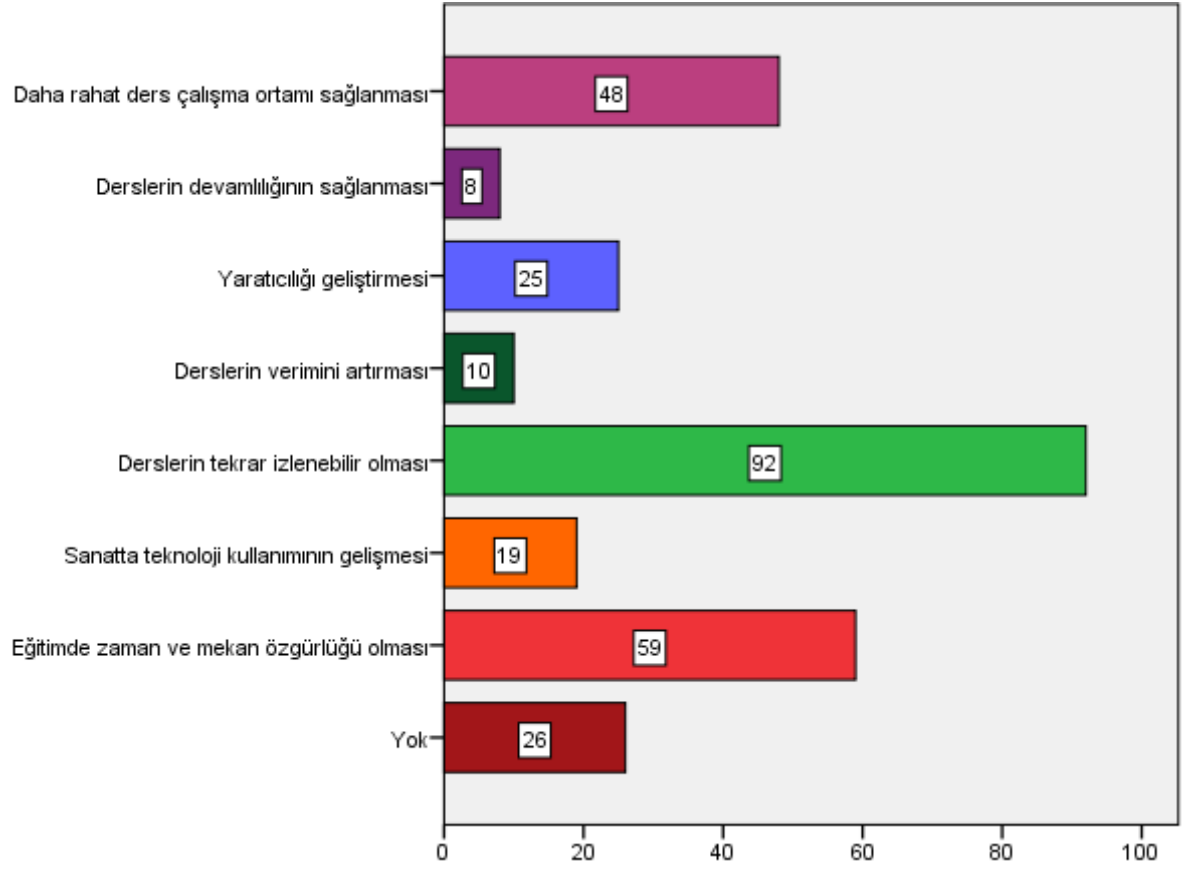
Şekil 22. Öğrenci anketi 17. ve 18. madde frekans dağılımı.

Madde 17 frekans dağılımlarına bakıldığında, katılımcıların büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri sırasında internet bağlantısında yaşanan sıkıntıların dikkatlerini dağıtmadığı görüşüne katılmadığı görülmektedir. Madde 18 frekans dağılımlarına göre, katılımcıların büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri sırasında yaşanan sistem kaynaklı sıkıntıların dikkatlerini dağıtmadığı görüşüne katılmadığı görülmektedir.

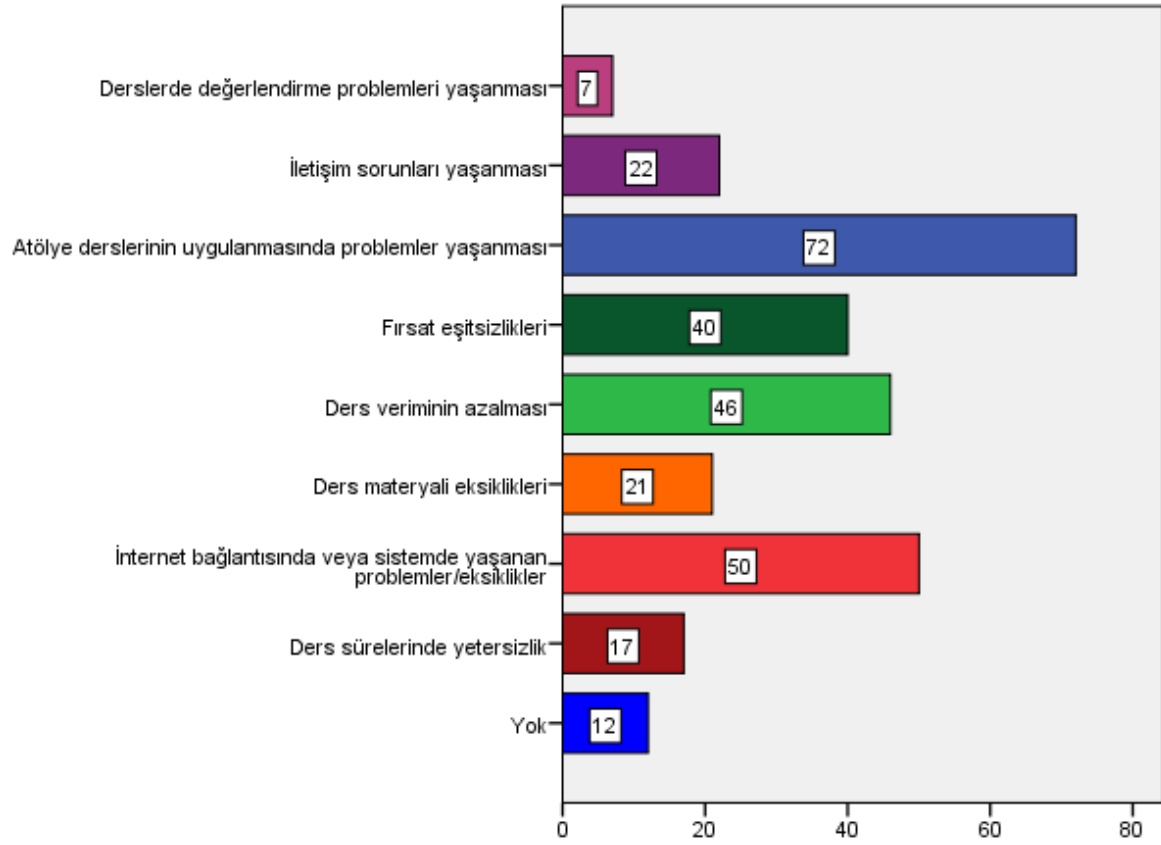
Şekil 23. Öğrenci anketi 19. ve 20. madde frekans dağılımı.

Madde 19 frekans dağılımlarına bakıldığında, büyük bir kısım internet bağlantı kotasının uzaktan eğitim dersleri için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Madde 20 frekans dağılımlarına göre, atölye derslerinde uygulamalı anlatımlar yapan öğretim elemanı sayısı ile yapmayan öğretim elemanı sayısı arasında benzerlik olduğu ve kısmen uygulamalı anlatım yapanların sayısının yapan ve yapmayanların sayısından düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 24. Öğrencilerin belirlediği olumlu özellikler.

Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin olumlu özelliklerine yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında, öğrenciler tarafından belirlenen en olumlu özelliğin derslerin tekrar izlenebilir olması olduğu (%32,3), katılımcıların %9'unun ise, uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin olumlu bir özelliği olmadığı görüşünde olduğu görülmektedir.

Şekil 25. Öğrencilerin belirlediği eksik yönler

Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin eksik yönlerine yönelik katılımcı görüşlerine bakıldığında, uzaktan eğitim ile sanat eğitimi sürecinin öğrenciler tarafından belirlenen en eksik yönünün, atölye derslerinin uygulanmasında problemler yaşanması olduğu (%72), katılımcıların %4,2'sinin ise, uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin eksik bir yönü olmadığı görüşünde olduğu görülmektedir.

5.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın dördüncü alt problemi olan “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ne şekildedir?” sorusu için elde edilen veriler Tablo 15-25’te verilmiştir.

Tablo 15

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Kadın	208	54,95	13,73	285	,399	,690
Erkek	79	54,24	12,79			

Tablo 15 veri analizlerine göre, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarıyla cinsiyet değişkeni arasında anlamlı düzeyde bir ilişki görülmemektedir [$t(285)=,399$; $p>,05$]. Kadınların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=54,95$) ve erkeklerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalaması ($\bar{x}=54,24$)'tür. Bu sayısal farka göre, arada anlamlı bir istatistiksel ilişki kurulmamıştır. Elde edilen bulguya göre cinsiyet değişkeninin, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinde bir farklılık oluşturmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 16

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Sınıf Düzeyi	2				90	54,06	14,06
	3				121	55,70	13,11
	4				76	54,06	13,35
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	
	Gruplar Arası	187,367	2	93,683	,515	,598	
	Gruplar İçi	51631,560	284	181,801			
	Toplam	51818,927	286				

Tablo 16 veri analizlerine göre, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının sınıf düzeyi değişkeni ile anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F(2-284)=,515$; $p>,05$]. Elde edilen bulgular ışığında, sınıf

düzeyi değişkeninin, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinde bir farklılık oluşturmadığı yorumu yapılabilir.

Tablo 17

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Uzaktan Eğitim Süreci Boyunca Bulundukları Coğrafi Bölgeye Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Coğrafi Bölge	(1)Akdeniz				6	63,66	11,23
	(2)Ege				5	54,20	9,36
	(3)Doğu Anadolu				37	60,00	16,61
	(4)Karadeniz				79	58,81	13,50
	(5)İç Anadolu				35	56,57	12,47
	(6)Güneydoğu Anadolu				7	48,85	13,98
	(7)Marmara				118	54,75	10,99
Varyansın Kaynağı		KT	sd	KO	F	p	Tukey
Gruplar Arası		6074,942	6	1012,490	6,197	,000	3-7
Gruplar İçi		45743,985	280	163,371			4-7
Toplam		51818,927	286				

Tablo 17 veri analizlerine göre, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, yaşadıkları coğrafi bölgeye göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir [$F(6-280)= 6,197$; $p<.05$]. Farklılığı oluşturan grupları görmek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre uzaktan eğitim sürecinde Akdeniz Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=63,66$), Ege Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=54,20$), Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=60,00$), Karadeniz Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=58,81$), İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=56,57$), Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=48,85$) ve Marmara Bölgesi'nde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüş toplam puan ortalamaları ($\bar{x}=54,75$) arasında

Marmara Bölgesi'ne karşı Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgeleri lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulguya yönelik, uzaktan eğitim sürecinde Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde bulunan öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin daha olumlu görüşler geliştirdiği yorumu yapılabilir.

Tablo 18

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Okul Değişkenine Yönelik Welch Testi Sonuçları

Değişken			N	$\bar{x}$	S		
Okul	(1) Ondokuz Mayıs Üniversitesi		29	59,20	12,75		
	(2) Trabzon Üniversitesi		24	62,00	17,84		
	(3) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi		36	59,38	15,95		
	(4) Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi		53	59,35	11,71		
	(5) Gazi Üniversitesi		24	55,50	12,66		
	(6) Uludağ Üniversitesi		121	48,71	10,01		
			İstatistik	sd1	sd2	p	Tamhane
Welch			3,025	5	281	,011	1-6, 2-6, 3-6, 4-6

Tablo 18 veri analizlerine bakıldığında, lisans seviyesinde uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşleri toplam puanlarının okul değişkeni ile arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir [$F_{(welch)}=3.025$; $p<.05$]. Farklılığı oluşturan grupları görmek için Tamhane çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} = 59,20$), Trabzon Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} = 62,00$), Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} = 59,38$), Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} = 59,35$), Gazi Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimle sanat eğitimi

sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x}$ =55,50) ve Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x}$ =48,71) arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu bulgu; Uludağ Üniversitesine karşı Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencilerinin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 19

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Ana Sanat Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Ana Sanat	(1)Resim				121	55,54	14,95
	(2)Heykel				17	47,17	9,10
	(3)Grafik				92	56,55	12,10
	(4)Seramik				15	48,33	10,67
	(5)Özgün Baskı Resim				14	47,35	11,13
	(6)Fotoğraf				22	59,90	11,79
	(7) Tekstil Tasarımı				6	47,16	10,40
Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Tukey	
Gruplar Arası	3664,529	6	610,755	3,551	,002	6-2	
Gruplar İçi	48154,398	280	171,980				
Toplam	51818,927	286					

Tablo 19 veri analizlerine göre, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanları ile ana sanat değişkeni arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir [$F(6-280) = 3,551$; $p < .05$]. Farklılığı oluşturan grupları görmek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre ana sanatı resim olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=55,54$), ana sanatı heykel olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=47,17$), ana sanatı grafik olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=56,55$), ana sanatı seramik olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=48,33$), ana sanatı özgün baskı resim olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=47,35$), ana sanatı fotoğraf olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=59,90$) ve ana sanatı tekstil olan öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=47,16$) arasında heykel ana sanata karşı, fotoğraf ana sanatı lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Elde edilen bulguya bakılarak, ana sanatı fotoğraf olan öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin daha olumlu görüşte olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 20

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Teknoloji Kullanım Düzeyine Yönelik Welch Testi Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Teknoloji Kullanım Düzeyi	(1) Aktif Kullanıyorum				112	60,18	14,58
	(2) Orta Düzey Aktif Kullanıyorum				169	51,43	11,53
	(3) Aktif Kullanmıyorum				6	47,00	7,69
		İstatistik	sd1	sd2	p	Tamhane	
	Welch	15,876	2	14,449	,000	1-2, 1-3 2-3	

Tablo 20 veri analizlerine bakıldığında, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşleri toplam puanlarının, teknoloji kullanım düzeyi ile arasında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir [$F_{(welch)}=15,876$; $p<.05$]. Farklılığa sebep olan grupları belirlemek için Tamhane çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre teknolojiyi aktif olarak kullanan katılımcıların uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} =59,20$), teknolojiyi orta düzeyde aktif kullanan katılımcıların uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} =62,00$) ve teknolojiyi aktif kullanmayan katılımcıların uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik görüş toplam puanları ortalaması ($\bar{x} =59,38$) arasında teknolojiyi aktif kullananlar lehine anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Elde edilen bulgulara göre; teknolojiyi aktif kullanan öğrencilerin orta düzeyde aktif kullananlar ve aktif kullanmayanlara karşı, orta düzeyde aktif kullananların ise aktif kullanmayanlara karşı uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 21

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Bir Günde Alınan Ders Sayısı Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Bir Günde Alınan Ders Sayısı	(1) 1-2				72	60,68	13,27
	(2) 3-4				132	54,98	13,68
	(3) 5-6				70	49,32	11,00
	(4) 7-8				13	48,84	10,66
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Tukey
	Gruplar Arası	5050,169	3	1683,390	10,186	,000	1-2, 1-3, 1-4, 2-3, 2-4, 3-4
	Gruplar İçi	46768,758	283	165,261			
	Toplam	51818,927	286				

Tablo 21 veri analizlerine göre, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, bir günde aldıkları derslerin sayısı ile aralarında anlamlı bir farklılaşma görülmektedir [$F(3-283)= 10,186$; $p<.05$]. Farklılaşmaya hangi grupların sebep olduğunu belirlemek için Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre bir günde 1-2 ders alan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=60,68$), bir günde 3-4 ders alan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=54,98$), bir günde 5-6 ders alan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=49,32$), bir günde 7-8 ders alan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=48,84$) arasında bir günde 1-2 ders alan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında, bir günde 1-2 ders alan öğrencilerin 3-4, 5-6 ve 7-8 ders alan öğrencilere karşı, bir günde 3-4 ders alan öğrencilerin 5-6 ve 7-8 ders alan öğrencilere karşı, bir günde 5-6 ders alan öğrencilerin 7-8 ders alan öğrencilere karşı uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 22

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Kullanılan Cihaz Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (Anova) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S
Kullanılan Cihaz	(1) Bilgisayar				186	53,23	12,77
	(2) Cep Telefonu				86	57,91	14,31
	(3) Tablet				15	55,46	14,44
	Varyansın Kaynağı	KT	sd	KO	F	p	Tukey
	Gruplar Arası	1297,172	2	648,586	3,646	,027	2-1
	Gruplar İçi	50521,755	284	177,894			
	Toplam	51818,924	286				

Tablo 22 veri analizlerine bakıldığında, öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının, ders sırasında kullanılan cihaz değişkeni ile arasında anlamlı bir ilişki görülmektedir [$F(2-284)= 3,646$; $p<.05$]. Farklılığı oluşturan grupları belirlemek amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre uzaktan eğitim derslerine bilgisayar aracılığıyla katılan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=53,23$), cep telefonu ile katılan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=57,91$) ve tablet aracılığıyla katılan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=55,46$), arasında cep telefonu ile derse katılan öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılaşma görülmüştür. Elde edilen bulgulara bakılarak, cep telefonu aracılığıyla derslere katılan öğrencilerin, bilgisayar aracılığıyla derslere katılanlara karşı uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 23

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Ders Platformu Değişkenine Yönelik Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Değişken					N	$\bar{x}$	S			
Ders Platformu	(1) Perculus-Guzem				21	55,33	13,56			
	(2) Microsoft Teams				85	59,68	16,65			
	(3) Zoom				134	51,18	12,27			
	(4) Google Classroom-Meet				47	55,76	13,67			
	Varyansın Kaynağı				KT	sd	KO	F	p	Tukey
Gruplar Arası				3825,075	3	1275,025	7,518	,000		2-3
Gruplar İçi				47993,852	283	169,590				
Toplam				51818,927						

Tablo 23 veri analizlerine bakıldığında, uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin katılımcı görüş toplam puanları ile ders platformu değişkeni arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir [$F(3-283) = 7,518$; $p < .05$]. Farklılığa sebep olan grupları belirlemek amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Sonuçlar incelendiğinde, uzaktan eğitim derslerinde Perculus kullanan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=55,33$), Microsoft Teams kullanan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=59,68$), Zoom kullanan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=51,18$) ve Google Classroom-Meet kullanan katılımcıların görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=55,76$) arasında Microsoft Teams kullanan katılımcılar lehine anlamlı bir farklılaşma görülmektedir. Elde edilen bulgulara bakılarak; Microsoft Teams kullanan katılımcıların, Zoom kullanan katılımcılara karşı uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 24

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Kullanılan Programların Verimliliği Değişkenine Yönelik Welch Testi Sonuçları

Değişken				N	$\bar{x}$	S
Kullanılan Programların Verimliliği	(1) Verimli			51	66,58	15,29
	(2) Orta Düzey			206	53,41	10,77
	(3) Verimsiz			30	43,86	13,46
		İstatistik	sd1	sd2	p	Tamhane
	Welch	25,782	2	58,334	,000	1-2, 1-3, 2-3

Tablo 24 veri analizlerine bakıldığında, uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüş toplam puanlarının, kullanılan programların verimliliği değişkeni ile arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir [$F(2-284) = 38,573$; $p < .05$]. Farklılığa sebep olan grupları belirlemek amacıyla Tamhane çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Bu sonuçlara göre uzaktan eğitim dersleri sırasında yararlandıkları programları verimli gören öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=66,58$), orta düzey de verimli gören öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=53,41$), verimsiz gören öğrencilerin görüş toplam puan ortalaması ($\bar{x}=43,86$), arasında kullanılan programları verimli gören katılımcılar yararına anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur. Elde el-dilen bulgulara bakılarak; kullanılan programları verimli bulan katılımcıların, orta düzey de verimli bulan ve verimli bulmayan katılımcılara göre, orta düzey verimli bulan katılımcıların ise verimsiz bulan katılımcılara göre uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 25

Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Aracılığıyla Sanat Eğitimi Sürecine İlişkin Görüş Toplam Puanlarının Sistem Kaynaklı Sıkıntı Değişkenine Yönelik t-Testi Sonuçları

Sistem Kaynaklı Sıkıntı	N	$\bar{x}$	S	sd	t	p
Yaşıyorum	184	54,19	12,75	285	-,943	,347
Yaşamıyorum	103	55,75	14,64			

Tablo 25 veri analizlerine bakıldığında, uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüş toplam puanlarının, sisteme bağlı sıkıntı değişkenine göre dikkate değer bir farklılık göstermediği görülmüştür [$t(285)=-,943$; $p>.05$]. Sisteme bağlı sıkıntı yaşayanların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=54,19$) ve sisteme bağlı sıkıntı yaşamayanların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüş toplam puanlarının aritmetik ortalamaları ($\bar{x}=55,75$)'tir. Aralarındaki sayısal değişiklik istatistiksel olarak anlamı olan bir farklılık oluşturmamaktadır.

BÖLÜM VI

SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

6.1 Sonuç ve Tartışma

6.1.1 Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi olan “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşleri ne şekildedir?” kapsamında yapılan betimsel analiz bulgularına göre, öğretim elemanlarının görüş toplam puan ortalamaları 3,06’dır. Bu bulguya göre öğretim elemanlarının uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin ortalama değer aralığında olduğu görülmektedir.

Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu uzaktan eğitim ile teorik dersleri rahat işledikleri görüşüne kısmen katılmışlardır fakat atölye derslerini rahat işlediklerini görüşüne katılmayanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Atölye derslerinin ev ortamında uygulanmasında zorluklar yaşanmasında; ders malzemelerinin ev ortamına taşınamaması, yaşam alanı olarak kullanılan evlerde görsel sanatlar ders malzemelerin kokuya veya kirliliğe sebep olabilmesi, özellikle üç boyutlu çalışmalarda geniş alan gerekmesi gibi şartların sebep olduğu söylenebilir. Taşkın & Aksoy (2021) öğretmenler ile yaptıkları araştırmalarında, öğretmenlerin uzaktan eğitim için her branşın uygun olmadığı görüşünde oldukları bulgusuna ulaşmışlardır.

Katılımcılar, teorik derler için evlerinde uygun ortam olduğu görüşüne katılmışlardır. Bu bulgu Kandemir & Sezgin Nartgün (2022)’ün araştırmasıyla tutarlılık göstermektedir. Ev ortamları her ne kadar uygun olsa da katılımcılar, uzaktan eğitimle verdikleri teorik dersleri de uygulamalı dersleri de okul ortamında verdikleri derslere tercih etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Her ne kadar uzaktan eğitim sistemimiz pandemi sürecinde en gelişmiş halini alsa da yüz yıllardır kullanılan yüz yüze eğitim sistemi kadar organize olabilmesi için oldukça uzun bir gelişim sürecine ihtiyaç duyduğu düşünülmektedir. Konuyla

bağlantılı olabilecek şekilde Kayısoğlu, Çetin, Bostanoğlu, Çil (2022) beden eğitimi öğretmenleriyle yaptıkları araştırmalarında uzaktan eğitim ile uygulamalı konuların öğreniminin güç olacağını belirtmişlerdir.

Öğretim elemanlarının, uzaktan eğitim derslerini yönetmekte zorluk yaşamadıklarını belirttikleri görülmektedir. Bu bulgunun aksine Fidan (2020) öğretmenlerle yaptığı araştırmasında, öğretmenlerin kameranın diğer ucuna hâkim olmasının güçlüğü nedeniyle sınıf yönetiminde zorluk yaşadıklarını belirtmiştir. Bulgu farklılıklarına neden olacak değişkenler arasında derse katılım sağlayan öğrenci grubunun yaş düzeyinin ve araştırmalara farklı disiplin türlerinin konu olması olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcılar teknoloji kullanımında zorluk yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgunun aksine Çardak & Güler (2022)'in araştırmasında teknolojik yeterlik ve alt yapı başlığı altında akademisyenlerce en çok gündeme gelen sorun “akademisyenlerin teknolojik hazır bulunuşlarındaki eksiklikler”dir.

Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğu uzaktan eğitim dersleri esnasında öğrencilerin mikrofon ve kameralarının aktif olmasının motivasyon sağladığını ifade etmiştir. Kişiler arası iletişimde, jest ve mimiklerden faydalanmak ve muhatap alınan tarafın jest ve mimiklerini izleyebilmek kaliteyi artırıcı özellikler olarak görülmekte, bunun yanında öğrencilerin kamera ve mikrofonları kapalı tutması uzaktan eğitimde iletişime zarar verebileceği varsayılmaktadır. Çardak & Güler (2022)'in araştırmasında, bu yorumu destekler nitelikte, akademisyenler etkileşim zayıflığına neden olan en büyük etkenin “ders sırasında öğrencilerin kamera ve mikrofonlarını kapalı tutmaları” olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca Kayısoğlu vd. (2022)'de öğrencilerin kamera ve mikrofonları açmadıklarını, Yüksel & Babacan (2022)'de öğrencilerin kamera ve mikrofonları açmamalarından dolayı öğretmenlerin sağlıklı iletişim kurmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Literatürde bu bulgularla tutarlı sonuçlar gösteren başka çalışmalar da bulunmaktadır (Kandemir & Sezgin Nartgün, 2022).

Katılımcı görüşleri öğrenci kamera ve mikrofonlarının açık olmasının öğrenci motivasyonlarını da artırdığı yönündedir. Fakat Gürer, Tekinarslan & Yavuzalp (2016) öğrencilerin kamera ve mikrofonlarını açmaktan çekindikleri için derslerde pasif kaldıklarını, akademisyenlerin de bu eylemin sonucu olarak iletişim kurmakta ve geribildirim vermekte zorluk yaşadıklarını, öğrencilerle güçlü etkileşim kuramamalarının uzaktan eğitime yönelik direnç oluşturmalarına ve derslere karşı ilgi düzeylerinin

düşmesine sebep olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle ergenlik çağı ve dolayları çevresinde olan bireylerin diğer insanlar tarafından izlenme fikrinden bulundukları dönem itibariyle çekinmeleri doğal karşılanmaktadır. Öğretmenlerin bu konuda cesaretlendirici söylemlerde bulunmalarının öğrencilerde olumlu tutumlara dönüşeceği düşünülmektedir.

Öğretim elemanları dersleri sırasında görsel-işitsel materyallere sıklıkla yer verdiklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin ilgisini toplamak ve derse merak uyandırmak adına görsel-işitsel materyallerin kullanımı özellikle sanat alanlarında oldukça önem arz etmektedir. Kurnaz, Kaynar, Şentürk Barışık, Doğrukök (2020) araştırmalarında uzaktan eğitimde denk gelinen en büyük sıkıntılardan birinin, öğrencilere görsel-işitsel materyal sunumda yeterli ilgi çekiciliğin sağlanamaması olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri sırasında öğrencileri ile iletişim kurdukları ve öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurmasına imkân verdikleri ve bu iletişimin öğrencilerin motivasyonunu olumlu yönde etkilediğini düşündükleri görülmektedir. Öğrencilerin hem birbirleri ile hem de öğretmenleri ile iletişim kurması sosyalleşme ihtiyacı ve motivasyon desteği sağlaması doğrultusunda önem göstermektedir. Kurnaz vd. (2020) öğretmenlerin yarıdan fazlasının, öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurmasını sağlayamadığını düşündüğü bulgusuna ulaşmışlardır.

Katılımcıların büyük çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sistemsel ve bağlantıya dayalı sorunların dikkatlerini dağıtmadığı görüşüne katılmamaktadır. Aynı şekilde büyük bir çoğunluk yaşanan sorunların öğrencilerde motivasyon kaybına neden olmadığı görüşüne de katılmamaktadır. Yüksel & Babacan (2022) bu bulguyu destekler nitelikte, dersler sırasında yaşanan bağlantı problemlerinin ders akışında önemli engeller olduğunu belirtmişlerdir.

Öğretim elemanları, dersler sırasında öğrenci çalışmalarına müdahalede bulunulamamasının ders akışını sekteye uğrattığı görüşündedir. Uygulamaya dayalı eğitimlerde öğrenci çalışmalarının öğretmenler tarafından yönlendirilmesi çoğunlukla gerekmektedir. Sözlü yönlendirmelerin yeterli olmadığı durumlarda (örneğin; fırça sürüşü, çamur şekillendirme, oyma teknikleri, boya karıştırma vb.) öğretmen tarafından öğrencilere gösterim yapılmaktadır. Düşük görüntü kalitesi ve sürekli bağlantı problemlerinin yaşandığı bir sistemde uzaktan yeterli yönlendirmelerin yapılamayacağı düşünülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğunun uzaktan eğitim dersleri için yeterli internet kotasına sahip olduklarını belirttikleri bulgular arasındadır. Kotaların yeterliliğinin önemli bir değişken olmasıyla birlikte, internet bağlantısının kalitesi de oldukça önem taşımaktadır.

Öğretim elemanları tarafından uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin belirlenen en olumlu özellik “derslerin tekrar izlenebilir olması” olarak belirlenmiştir. Bu bulgu Ağır (2007) ve Kocayığıt & Uşun (2020)’un çalışmalarıyla tutarlılık göstermektedir.

Öğretim elemanları tarafından uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin en eksik yönü olarak “atölye derslerinin uygulanmasında problem yaşanması” belirlenmiştir. Uygulamalı atölye derslerinin geniş ve kullanışlı ortamlarda yapılmasının eğitim kalitesini artıracağı düşünülmektedir. Resim boyaları ve yardımcı malzemelerin yarattığı koku, heykel malzemelerinin ağırlığı ve bulunduğu ortamda kirlilik yaratma potansiyeli, seramik dersleri için kullanılacak fırınlar, çamur işleri için ev lavabolarının yetersizliği, baskı resim dersleri için kullanılacak geniş çaplı malzemelerin ev ortamında bulunamayacak olması vb. gibi değişkenler dolayısıyla atölye derslerinin uzaktan eğitim sürecinde birçok aile bireyinin bir arada bulunduğu ev ortamında yapılması oldukça güç olabilmektedir. Konuyla bağlantılı olacak şekilde Acarbay (2016) çalışmasında uzaktan eğitimle uygulamalı derslerin kalitesinin yüz yüze derslerin kalitesiyle bir olamayacağını ifade etmiştir.

6.1.2 İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın ikinci alt problemi “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğretim elemanı görüşlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ne şekildedir?” kapsamında yapılan istatistiksel analizlere göre; cinsiyet, teknoloji kullanım düzeyi, kullanılan programın verimliliği değişkenleriyle öğretim elemanı görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Şehir, okul, bir günde verilen ders sayısı, kullanılan cihaz, ders platformu, sistemsel sıkıntı ve verilen ders türü değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Elde edilen bulgulara göre, cinsiyet değişkeni bağlamında, kadın öğretim elemanlarının erkek öğretim elemanlarına karşı uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecine yönelik daha olumlu görüşte olduğu görülmektedir. Bu bulgu, Kurnaz vd. (2020) ve Baek, Zhank & Yun (2017) araştırmalarının bulgularıyla örtüşmektedir. Bu bulguların aksine Ağır (2007)

araştırmasında, cinsiyet değişkeniyle ilgili anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Pandemi süresince yaşanan şehrin, öğretim elemanlarının görev yaptığı üniversitenin ve öğretim elemanlarının branşlarının öğretim elemanları görüşleri üzerinde herhangi bir etkiye sebep olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Literatürde bu bulgulara yönelik benzer çalışmalara rastlanmamıştır.

Teknoloji kullanım düzeyi değişkeni için yapılan analiz sonuçlarına bakıldığında, teknolojiyi aktif kullanan bireylerin, orta düzeyde aktif kullanan bireylere göre uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin daha olumlu olduğu görüşlerde oldukları görülmektedir. Uzaktan eğitimin günümüzdeki uygulamaları teknoloji aracılığıyla yapılmaktadır. Bu doğrultuda öğretim elemanlarının teknolojik birikimlerinin uzaktan eğitim dersleri sırasında program kullanma becerilerini ve teknolojik donanımlara hâkim olabilme düzeylerini olumlu yönde etkilediği, bu araçları kullanarak rahatlıkla bilgi aktarımı yapabilmelerini sağladığı düşünülmektedir. Bu bulguyu destekler nitelikte Güler, Demirtaş & Edi (2022) araştırmalarında, teknolojik araç gereçleri kullanım yönünde tecrübesi daha fazla olan bireylerin uzaktan eğitime yönelik daha olumlu görüşlerde olduklarını ifade etmişlerdir.

Öğretim elemanlarının bir gün içerisinde verdikleri ders sayısının ve uzaktan eğitim derslerine katılırken kullandıkları teknolojik cihazın uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinde herhangi bir farklılığa sebep olmadığı görülmektedir. Bu araştırma bulgusuna benzer olarak Kurnaz vd. (2020) araştırmalarında öğretmenlerin kullandıkları cihazın uzaktan eğitim algıları üzerinde bir farklılık oluşturmadığını belirtmişlerdir.

Uzaktan eğitim dersleri sırasında kullanılan platformların katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinde dikkate değer bir farklılığa sebep oluşturmadığı fakat bu platformları verimli bulanların uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin orta düzeyde verimli bulanlara göre daha olumlu olduğu görülmektedir. Programlarının verimli kullanım sağlamasının bireylerde motivasyonu artırdığı ve bunun doğal bir sonucu olarak görüşlerin olumlu yönde etkilendiği düşünülmektedir. Literatürde benzer bir bulguya rastlanmamıştır.

Akademisyenlerin yarıdan fazlasının ders süresince sistem kaynaklı sıkıntı yaşadığı fakat sıkıntı yaşayıp yaşamamalarının görüşleri üzerinde herhangi bir etkisi olmadığı görülmektedir. Çardak & Güler (2022) akademisyenlerin, Koç (2020), Kandemir & Sezgin

Nartgün (2020) ve Kurnaz vd. (2020) araştırmalarında öğretmenlerin uzaktan eğitim dersleri süresince sistem kaynaklı sıkıntılar yaşadıkları bulgularına ulaşmışlardır. Fidan (2020)'de araştırmasında öğretmenlerin yaşadıkları sistemsel sıkıntılar nedeniyle olumsuz ifadelerde bulunduklarını belirtmiştir.

6.1.3 Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü sorusu “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşleri ne şekildedir?” kapsamında yapılan betimsel analiz bulgularına göre, öğrencilerin görüş toplam puan ortalamaları 2,73 olarak bulunmuştur. Bu bulguya göre öğrencilerin uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin görüşlerinin ortalama değer aralığında bulunduğu görülmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim derslerine kolayca konsantre olup olamadığı konusunda kararsız görüşte olduğu görülmektedir. Buna sebep olan etkenin, her ders için farklı görüşlerinin bulunması olduğu düşünülmektedir.

Öğrencilerin bir gün içerisindeki tüm derslere katılma oranlarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ders devamlılığının sağlanamaması öğrencilerde bilgi eksikliğine ve dolayısıyla dersten uzaklaşmaya sebep olabileceği; ayrıca devamsız öğrenci gruplarıyla çalışmanın eğitmen motivasyonunu da olumsuz yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Katılımcı öğrencilerin teorik derslerin işlenişinden kısmen memnun olduğu, atölye derslerinin uygulanışından ise verim alamadığı görülmektedir. Bu bulguyu destekler nitelikte, Keskin & Özer (2020) uzaktan eğitim uygulamalarının uygulamalı becerilerden çok teorik becerilerde etkisi olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim ile temel sanat/atölye dersleri uygulamalarında zorluklar yaşadıkları, ev ortamları atölye derslerinin işlenişi için uygun olmadığı ve uzaktan eğitim ile aldıkları atölye derslerini okul ortamında aldıkları atölye derslerine tercih etmedikleri görülmektedir. Bu bulguyla örtüşecek şekilde Karatepe, Küçükgençay & Peker (2020) öğretmen adaylarının uzaktan eğitimin her alan için uygun olmadığı görüşünce olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrenci görüşlerine göre, çoğunluğun evdeki çalışma ortamı teorik derslerin işlenişi için uygundur fakat katılımcılar uzaktan eğitimle aldıkları teorik dersleri yüz yüze aldıkları teorik derslere tercih etmemektedirler. Bu bulgu Güler, Demirtaş & Edi (2022), Tüzün &

Yörük Toraman (2021) ve Karatepe, Küçükgençay & Peker (2020)'in bulgularıyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin çoğunluğu, öğretim elemanlarının teknolojiyi aktif biçimde kullandığı görüşüne kısmen katılmaktadır. Bu bulguyla bağlantılı olabilecek şekilde Akdemir & Kılıç (2020), Erfidan (2019) araştırmalarında öğrencilerin, öğretim elemanlarıyla ilgili kısmi memnuniyet gösterdikleri, öğretim elemanlarının gayretinin öğrenciler tarafından yetersiz bulunduğu, öğretim elemanlarının sistemi aktif kullanmadığı ve bunun için çaba gösteremediği bulgularına ulaşmışlardır.

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının görsel-işitsel materyal kullanımlarıyla ilgili olumlu, olumsuz ve kararsız görüşlerin benzerlik gösterdiği görülmektedir. Bu farklılığa birçok ders ile ilgili ortak görüşün bildirilmesinin sebep olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanı ile iletişim kurabildiği görüşünde olduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulguyu destekler nitelikte Kaysi (2020) araştırmasında öğrencilerin neredeyse tamamının uzaktan eğitim sürecinde öğretim elemanları ile iletişim kurabildiklerini ifade etmiştir. Keskin & Özer (2006), Karatepe, Küçükgençay & Peker (2020) ve Yolcu (2020)'nin araştırma sonuçları ise bu bulguyla çelişmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin kendi aralarında iletişim kurabildiklerini düşünenlerin sayısı ile iletişim kuramadıklarını düşünenlerin sayısı benzerlik göstermektedir. Bu bulguya göre öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde sosyalleşme düzeylerinin farklı olduğu düşünülmektedir.

Öğrenciler kamera ve mikrofonlarının açık olmasının kendilerini motive ettiği görüşüne katılmamaktadırlar. Yaşları ve içinde bulundukları gelişim dönemi göz önüne alındığında kendini gizleme eğiliminde olabilecekleri ve diğer insanlar tarafından izlenme hususlarında bazı çekincelere sahip olabilecekleri düşünülmektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu uzaktan eğitim sırasında yaşanan sistemsel ve ağ bağlantısıyla ilgili problemlerin dikkat dağınıklığına sebep olmadığı görüşüne katılmadığı görülmektedir. Genç (2020), Karatepe, Küçükgençay, & Peker (2020)'nin araştırmaları bu bulguyla örtüşmektedir.

Öğrencilerin büyük çoğunluğunun uzaktan eğitim sürecinde internet kotasında yetersizlikler olduğu görülmektedir. Bu bulgunun, derslerde yeteri kadar aktif olamama

gibi problemlere yol açıp öğrencilerde olumsuz tutumlar geliştirebileceği düşünülmektedir. Yolcu (2022) ve Güler, Demirtaş & Edi (2022)'nin araştırması bu bulguyu destekler niteliktedir. Tüzün, Yörük Toraman (2021)'in araştırması ise bu bulguyla çelişmektedir.

Öğrenciler tarafından uzaktan eğitimle sanat eğitimi sürecinin en olumlu özelliği olarak “Derslerin tekrar izlenebilir olması” seçilmiştir. Öğrencilerin ders ile ilgili eksiklerini, tekrar etmesi gereken bölümleri, rahatlıkla telafi edebilmelerinin dersler ile ilgili tutumlarında da olumlu değişimler yaratacağı düşünülmektedir. Gürer, Tekinarslan & Yavuzalp (2016), Yolcu (2020), Akdemir & Kılıç (2020), Erfidan (2019) ve Fidan (2020)'ın araştırmaları bu bulguyla tutarlıdır. Fidan (2020) araştırmasında bazı öğretmenlerin bu özelliği dezavantaj olarak gördüğünü ifade etmiştir. Öğrencilerin tekrar izlenebilme özelliği güvencesiyle derslerde fazla rahat davranışlarda bulunduklarını belirtmişlerdir. Keskin & Özer Kaya (2016) araştırmasında, öğrencilerin derslerin tekrar izlenebilmesi için öğretim elemanları tarafından sürekli kayıt altına alınmasının ders verimlerini artıracak beklentisinden söz etmiştir.

Öğrenciler tarafından uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecinin en eksik yönü olarak “atölye derslerinin uygulanmasında problem yaşanması” belirlenmiştir. Birinci alt problemin son paragrafında bahsedildiği gibi, yoğun atölye ve malzeme kullanımı gerektiren uygulamalı derslerin ev ortamında gerçekleştirilmesi oldukça güçtür.

6.1.4 Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt problemi “uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşlerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi ne şekildedir?” kapsamında yapılan istatistiksel analizlere göre; coğrafi bölge, okul, ana sanat, teknoloji kullanım düzeyi, bir günde alınan ders sayısı, kullanılan cihaz, ders platformu, kullanılan programın verimliliği değişkenleriyle öğrenci görüşleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Cinsiyet, sınıf düzeyi, sistemsel sıkıntı değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar bulunamamıştır.

Elde edilen veriler ışığında, cinsiyet değişkeninin, katılımcıların uzaktan eğitim aracılığıyla sanat eğitimi sürecine ilişkin öğrenci görüşlerinde etkisi olmadığı görülmektedir. Bu bulguyu destekler yönde Ateş & Altun (2008), Kırallı & Alçı (2017) ve Gökbulut (2021) araştırmalarında cinsiyet değişkeninin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerde herhangi bir farklılığa sebep olmadığı bulgusuna ulaşmışlardır. Genç (2020) ve Güler, Demirtaş & Edi (2020)'nin araştırmaları ile bu bulgularla çelişmektedir.

Öğrencilerin sınıf düzeyleri ile görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu bulguya benzer olacak şekilde Ateş & Altun (2008) sınıf düzeyinin, öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarında farklılık yaratmadığını ifade etmişlerdir. Bu bulgularla çelişecek şekilde Genç (2020) ve Güler, Demirtaş & Edi (2022) araştırmalarında sınıf düzeyinin uzaktan eğitime yönelik öğrenci görüşlerinde farklılaşma yarattığını belirtmişlerdir. Bu bulgu farklılıklarına, örneklem ve çalışma gruplarının farklı alanlardan, farklı şartlara sahip bireyler olmalarının sebep olabileceği düşünülmektedir.

Öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde yaşadığı coğrafi bölgelere göre, Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinde yaşayan öğrencilerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin Marmara bölgesinde yaşayan öğrencilere daha olumlu olduğu görülmektedir. Görüş farklılıklarına coğrafi bölgelerin sosyal ve kültürel farklılıklarda olmasının yol açabileceği düşünülmektedir. Literatürde bu bulgu ile ilgili benzer bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Okul değişkeninin öğrenci görüşleri üzerindeki etkisine bakıldığında, araştırma örnekleminde yer alan üniversiteler arasında Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi öğrencilerinin Uludağ Üniversitesi öğrencilerine göre daha olumlu görüşlere sahip olduğu görülmektedir. Okullardaki öğretim elemanlarının öğrencilere karşı tutumlarının, öğrencilerin derslere yönelik motivasyonlarının, okulların uzaktan eğitim programlarının uygulanış biçimlerinin bu farklılıklara sebep olabileceği düşünülmektedir. Literatürde bu bulguya yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Öğrencilerin ana sanatları özelinde görüşlerine bakıldığında, ana sanatı fotoğraf olan öğrencilerin, ana sanatı heykel olan öğrencilere göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Heykel ana sanatı öğrencilerinin atölye ortamına ihtiyaç duymaları ve şekillendirme için kullandıkları araç-gereçlerin kullanımlarının ev ortamına uygun olmamasına karşın fotoğraf ana sanat öğrencilerinin istedikleri her koşul ve her mekânda alanları için çalışmalar yapabilmeleri, çalışmalarını uzaktan eğitimin de uygulanması için kullanılan araçlarda (cep telefonu, tablet, bilgisayar) gerçekleştirebilmeleri görüş farklılıklarına yol açmış etkenler olarak görülebilir. Literatüre bakıldığında bu bulguya yönelik çalışmalara rastlanmamıştır.

Öğrenci görüşlerinin teknoloji kullanım düzeylerine göre değiştiği; aktif kullanan öğrencilerin, orta düzey aktif kullanan ve aktif kullanmayan öğrencilere göre; orta düzey aktif kullanan öğrencilerin ise aktif kullanmayan öğrencilere göre daha olumlu görüşlere

sahip olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı arttıkça teknolojik bilgi birikiminin artacağı ve bunun sonucunda uzaktan eğitimin uygulanması için kullanılan araç olan teknolojinin bu bireyler tarafından daha rahat bir şekilde kullanılacağı d     lmektedir. Uzaktan eğitim ve teknolojinin bu denli i  i  olduğu bir süreçte, teknolojik araç-gereçleri rahatlıkla kullanan bireylerin olumlu görüşler geli tirmelerinin doğal bir sonuç olduğu varsayılmaktadır. Koç (2020) araştırmasında  ğretim elemanlarının, öğrencilerin teknolojik bilgi eksikliği sebebiyle oluşan sorunlardan bahsettiğini ifade etmiştir. Konuyla bağlantılı olabilecek şekilde; Ateş & Altun (2008) ve Akdemir & Kılıç (2020),  ğrencilerin daha önce uzaktan eğitim deneyimi ya amı  olmalarının onların uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerini olumlu yönde etkilediği bulgusuna ula mı lardır. Kırallı & Alçı (2017) bilgisayar kullanma sıklığı fazla olan öğrencilerin, bilgisayarı daha az kullanan öğrencilere göre uzaktan eğitim algılarının daha olumlu olduğunu ifade etmişlerdir.

Öğrenci görüşlerinin bir günde alınan ders sayısına göre değiştiği; bir günde 1-2 ders alan öğrencilerin 3-4, 5-6 ve 7-8 ders alan öğrencilere göre, bir günde 3-4 ders alan öğrencilerin 5-6 ve 7-8 ders alan öğrencilere göre, bir günde 5-6 ders alan öğrencilerin 7-8 ders alan öğrencilere göre daha olumlu görüşte olduğu g r  lmektedir. Öğrencilerin bir günde aldıkları ders sayısı arttıkça olumsuz görüş geliştirdikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulguyla ilgili olabilecek nitelikte Yolcu (2020) araştırmasında, ders sürelerinin kısa tutulmasının izleme oranını artırdığını belirtmiştir. Bu araştırmaya benzer fakat bu bulgularla  eli ecek şekilde Güler, Demirtaş & Edi (2022) araştırmalarında, internet kullanım süresinin görüşlerde herhangi bir farklılık yaratmadığını ifade etmişlerdir.

Öğrenci görüşlerinin uzaktan eğitim derslerinde kullanılan platforma göre görüşlerinde farklılık olduğu g r  lmektedir. Microsoft Teams platformunu kullanan kullanıcıların, Zoom kullanan kullanıcılara göre daha olumlu görüşlerde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kullanılan platformların arayüzlerindeki farklılıkların, kullanımlarının ne derece kolay ve ihtiyaçlara ne kadar uygun olduğunun görüşlerde farklılıklara sebep olduğu d     lmektedir. Bu bulguyu destekler nitelikte Akdemir & Kılıç (2020),  ğrencilerin uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerinin kullanılan eğitim araçlarına ve uygulamalarına göre değiştiğini ifade etmişlerdir.

Kullanılan programların verimli g r  l p g r  lmemesinin öğrencilerin görüşleri üzerinde etkiye sebep olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Kullandıkları eğitim programlarını verimli bulan öğrencilerin görüşleri, orta düzey verimli bulan ve verimsiz bulan öğrencilere göre

daha olumlu iken; kullandıkları programları orta düzeyde verimli bulan öğrencilerin görüşleri, verimsiz bulan öğrencilere göre daha olumludur. Programları verimli bulma düzeyi arttıkça uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşlerin daha olumlu olduğu görülmektedir. Bu araştırmayla ilgili olabilecek şekilde, Karatepe, Küçükgençay & Peker (2020) öğrencilerin derslerde kullanılan programlara güven seviyelerinin orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

Öğrencilerin yarısından daha fazlasının uzaktan eğitim sürecinde sistemsel sıkıntı yaşadığı fakat bu sıkıntıların görüşlerinde farklılaşmaya sebep olmadığı görülmektedir. Bu araştırmayla ilgili olacak şekilde Erfidan (2019) araştırmasında, sistemde zaman zaman meydana gelen aksaklıklar olduğunu ve bu aksaklıkların ders sürecini olumsuz etkileyebileceğini ifade etmiştir.

6.2 Öneriler

6.2.1 Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Verecek Kişi ve Kurumlara Öneriler

1. Uzaktan eğitimle yürütülecek uygulamalı derslerde işlenecek konunun ve ders materyallerinin ev veya iş yeri ortamında uygun olacak şekilde seçilmesi önerilmektedir. Örneğin materyallerin ulaşılabilirliği, ortaya çıkartılacak ürünün boyutu, kullanılan malzemelerin boyutu, kokuya veya kirliliğe neden olmayacak biçimlerde seçilmesi vb. bu öneriye uygunluk sağlayacaktır.
2. Uzaktan eğitim derslerinde kullanılacak materyallerin geliştirilmesi için ayrıca çalışmalar yapılması ve materyal geliştirme yükünün tüm kurum çalışanlarının ortak sorumluluğunda olmasıyla program verimliliğinin artırılacağı düşünülmektedir.
3. Öğrenci ve öğretim elemanlarının kamera ve mikrofonlarının açık olmasının, dersin iletişim-etkileşimi açısından önem arz ettiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda her iki tarafında kamera ve mikrofonlarının aktif kullanımını sağlayan bir sistemin oluşturulmasının ders kalitesini artıracığı varsayılmaktadır.
4. Özellikle uygulamalı sanat alanlarında öğretim elemanları tarafından kullanılabilir harici kameralar temin edilmesi ve bu kameraların hareketli kullanımını sağlayan sistemlerin geliştirilmesi önemlidir. Çünkü uygulama sırasında öğrencilere izletilecek her eser ve ürün gerek ağırlığı gerekse boyutu ile bilgisayar donanımlarındaki sabit kameralar ile gösterime uygun değildir. Sanat eğitimi öğrencilerinin ihtiyacı olan

görsel zenginliğin oluşturulabilmesi adına uygun kamera donanımlarının sağlanması önerilmektedir.

5. Yaşanılan sistemsal ve bağlantıya dayalı sorunların, öğrenci ve öğretim elemanlarında dikkat dağınıklığı ve motivasyon kaybına yol açmaması adına derinlemesine araştırılması, sistemlerin sıklıkla denetlenmesi, yaşanabilecek sorunlar için alternatif planlar hazırlanması önerilmektedir.

6. Uzaktan eğitimin en yaygın kullanım aracı olan teknoloji, günümüz şartlarında herkes tarafından aktif biçimde kullanılmamaktadır. Bunun sonucu olarak teknolojik bilgi birikimi yeterli düzeye ulaşamayan bireyler uzaktan eğitim sistemlerinde yeterli verimi alamamaktadır. Fırsat eşitliğinin sağlanması adına, bu doğrultuda bilgilendirme çalışmalarının sıklıkla yapılması önerilmektedir.

7. Öğrenciler tarafından bir günde alınan ders sayısı azaldıkça uzaktan eğitimle ilgili görüşlerin olumluluk düzeyinin arttığı araştırma bulguları arasında yer almaktadır. Bu kapsamda uzaktan eğitim ile yürütülecek derslerde günlük ders sayısının sınırlandırılması önerilmektedir.

8. Uzaktan eğitim sürecinde yüz yüze gelemeyen öğretim elemanı ve öğrencinin sağlıklı bir ders süreci geçirmesi adına, iletişim kanallarının kullanıma uygunluğu gözetilerek, çalışma saatleri içerisinde açık tutulması önerilmektedir.

9. Öğrenciler ve öğretim elemanları tarafından uzaktan eğitimin en olumlu özelliği olarak seçilen “derslerin tekrar izlenebilme özelliği” dikkat çekmektedir. Bu sistemlerden yoksun olan platformlarda gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmektedir.

10. Uzaktan eğitim sisteminde kullanılan platformların verimli olduğunu düşünen katılımcıların uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerinin daha olumlu olması dolayısıyla, uzaktan eğitim sisteminde kullan platformlar için verim düzeylerinin analiz edilmesi, analiz sonuçlarına göre verimliliği yüksek görülen platformların seçilmesi önerilmektedir.

6.2.2 Gelecekte Yapılacak Araştırmalara İlişkin Öneriler

1. Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecine ilişkin daha çok üniversite ve daha fazla katılımcı sayısı ile sistem farklılıklarını ortaya koyan ve yararlı özellikleri belirlemeyi amaçlayan derinlemesine araştırmaların yapılması önerilmektedir.

2. Kadın akademisyenlerin uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimine ilişkin görüşlerindeki anlamlı farklılık dikkat çekmektedir. Olumlu görüşlerin yaygınlaştırılması

adına kadın öğretim üyelerinin uzaktan eğitimle ilgili görüşlerinin derinlemesine araştırılması önerilmektedir.

3. Araştırma sonucunda uzaktan eğitim ile ilgili sanat eğitimi sürecinde diğerlerinden daha olumlu görüş geliştiren üniversitelerin, sanat eğitimi sistemlerinin iyileştirme çalışmalarında kullanılabilmesi adına araştırılıp incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Abazoğlu, İ., & Umurhan, H. (2015). Uzaktan eğitim ve öğretim üyelerini uzaktan eğitime teşvik eden faktörler. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 353-363.
- Abdrahim, NA (2018). Distance education: historical overview and current practices in malaysian higher education. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(12), 33-45.
- Acarbay, C. (2016). Havacılık hizmetiçi eğitiminde uzaktan eğitim. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAD)*, 2(1), 148-161.
- Ağır, F. (2007). *Özel okullarda ve devlet okullarında çalışan ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Akaroğlu, E. G. (2004). *Türk resim sanatının gelişimi ve sanat eğitiminde rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Akdemir, A. B. & Kılıç, A. (2020). Yükseköğretim öğrencilerinin uzaktan eğitim uygulamalarına bakışı. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 685-712.
- Akgül, A. (2021). Sanat eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 415-432. DOI: 10.17860/mersinefd.937401.
- Akgül, A. (2021). Sanat eğitimi veren yüksek öğretim kurumlarında çalışan akademisyenlerin uzaktan eğitim ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 415-432
- Akıncan, E., & Çakır, R. (2021). Advices and suggestions to increase the performance of instructors teaching in the distance education process. *International Journal of Field Education*, 7(2), 134-165.

- Akkurt, S., & Boratav, O. (2018). Neden Sanat Eğitimi? *Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 1(1), 54-60.
- Altunkaya, N. (2021). *Açık ve uzaktan öğrenenlerin transaksiyonel uzaklık algıları*. Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Anderson, B., & Simpson, M. (2012). History and heritage in distance education. *Journal of Open, Flexible, and Distance Learning*, 16(2).
- Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 12(3).
- Aoki, K. (2012). Generations of distance education: technologies, pedagogies, and organizations. *Procedia - Social and Behavioral Science*, 55, 1183-118.
- Ateş, A. & Altun, E (2008). Bilgisayar öğretmeni adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 125-145.
- Barbour, M. C. & Reeves, T. C. (2013) Michael Graham Moore eğitim teknolojisi alanına önemli katkılar sağlayan kişi. (M. B. Horzum, Çev.). *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 113-119.
- Bilirdönmez, K. & Karabulut, N. (2016). Sanat eğitimi süreç ve kuramları. *Ekev Akademi Dergisi*. 20(65).
- Bulut, E. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Salgın Dönemi Uzaktan Eğitim Deneyimleri: Ordu Üniversitesi Sosyoloji Bölümü ve Besyo Örneği. *ODÜSOBİAD*, 11(2), 533-548. doi: 10.48146/odusobiad.943135
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2020). Sanat eğitimi ve öğretimi. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çardak, U. & Güler, Ç. (2022). Uzaktan eğitim ve uzaktan öğretmen yetiştirme bağlamında akademisyen uygulama, görüş ve önerileri. *Van YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi (YYU Journal of Education Faculty)*, Şubat Özel Sayı 323-353, <http://efdergi.yyu.edu.tr>

- Çaydere, O., Demirbaş, C. (2022). Lisans düzeyinde uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi sürecine yönelik öğrenci görüşlerinin belirlenmesi. *idil*, 91(Mart), 337–350. doi: 10.7816/idil-11-91-02.
- Diehl, W. C. (2011). *Learning at the back door: charles a. Wedemeyer and the evolution of open and distance education*. Doctor of Philosophy, The Pennsylvania State University, The Graduate School, College of Education.
- Dinç, N. D. (2021). Covid-19 salgını dönemindeki uzaktan eğitim sürecinde sanat atölye derslerinin yürütülmesine ilişkin öğrenci görüşleri. *Journal of History School*, 51, 1269-1295.
- Erfidan, A. (2019). *Derslerin uzaktan eğitim yoluyla verilmesiyle ilgili öğretim elemanı ve öğrenci görüşleri: Balıkesir örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: İlköğretim zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 24-43.
- Garrison, D. R., Anderson, T. & Walter, A. (1999). Critical Inquiry in a Text-Based Environment: Computer Conferencing in Higher Education, *The Internet and Higher Education*, 2(2), 87-105.
- Genç, E. (2008). Üniversite öğrencilerinin değişime direnç düzeylerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(5), 3774-3801.
- Gökbulut, B. (2021). Uzaktan eğitim öğrencilerinin bakış açısıyla uzaktan eğitim ve mobil öğrenme. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 11(1), 160-177.
- Güler, H., Demirtaş, E. & Edi, A. (2022). Covid-19 sürecinde öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 11(1), 348-373.
- Gürer, M. D. (2021). Açık ve uzaktan öğrenme. E. Tekinarslan (Ed.), M. D. Gürer (Ed.), *Açık ve uzaktan öğrenmenin temelleri içinde* (s. 3-27). Ankara: Pegem.

- Gürer, M. D., Tekinarslan, E. & Yavuzalp, N. (2016). Çevrimiçi ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitim hakkındaki görüşleri. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry (TOJQI)*, 7(1), 47-78. DOI: 10.17569/tojq.74876.
- Horzum, M. B. (2011), Transaksiyonel uzaklık algısı ölçeğinin geliştirilmesi ve karma öğrenme öğrencilerinin transaksiyonel uzaklık algılarının çeşitli değişkenler açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1571-1587.
- Kandemir, A. & Nartgün Sezgin, Ş. (2022). Öğretmenlerin uzaktan eğitim yorgunluğu. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, Sonbahar, (14)*, 27.
- Kara, F. (2003). *İnsanın sanatsal gelişimi ışığında sanat eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karafazlı, H. (2021). *Yüksek öğretimde uzaktan eğitim sürecinde kullanılan eğitim modellerine yönelik üniversitede görev yapan yöneticilerin görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rize.
- Karasar, N. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Pegem.
- Kayısoğlu, N. B., Çetin, M., Bostanoğlu, S. ve Çil, H. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ders verimliliğine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi Journal of Physical Education and Sports Sciences)* 27(1), 69-88.
- Kaysi, F. (2020). Covid-19 salgını sürecindeki Türkiye’de gerçekleştirilen uzaktan eğitimin değerlendirilmesi. *October 2020 Conference: 5 th International Scientific Research Congress (IBAD-2020) İstanbul*.
- Keser, N. (2009). *Sanat sözlüğü*. Ankara: Ütopya.
- Keskin, M. & Kaya Özer, D. (2020). Covid-19 sürecinde öğrencilerin web tabanlı uzaktan eğitime yönelik geri bildirimlerinin değerlendirilmesi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59-67.
- Kıralı, F. N. & Alcı, B. (2016). Üniversite öğrencilerinin uzaktan eğitim algısına ilişkin görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 8(30), 55-83.

- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi / Marmara University Journal of Communication*, (21), 73-94.
DOI: 10.17829/midr.20142110299
- Kocayiğit, A. & Uşun, S. (2020). Milli eğitim bakanlığına bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları (Burdur ili örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285-299.
- Koç, E. (2020). An evaluation of distance learning in higher education through the eyes of course instructors. *Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 25-39.
- Koç, E.M. (2020). Views of students in higher education on distance learning: advantages, disadvantages, problems encountered and recommendations, *Turkish Studies-Applied Sciences*, 15(1), 85-108.
- Koşar, E., Yüksel, S., Özkılıç, R., Sarıtaş, M., Şentürk, A., Çiğdem, H. (2005). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. Ankara: Pegem.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C. & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim*, 49(1), 293-322.
- Külekçi Akyavuz, E., & Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *Turkish Studies*, 15(4), 723-737.
- Mehrotra C. M., Hollister, C. D., McGahey, L. (2001). *Distance learning principles for effective design, delivery and evaluation*. California: Sage.
- Mercin, L. (2020). Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi. A. O. Alakuş (Ed.), L. Mercin (Ed.), *Sanat nedir?* içinde (s. 1-12). Ankara: Pegem.
- Millî Eğitim Bakanlığı. "Uzaktan eğitim" Bakan Selçuk'un verdiği dersle başladı. <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-bakan-selcukun-verdigi-dersle-basladi/haber/20578/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Mollaoğlu, S. (2021). Bir üniversitenin resim-iş eğitimi öğrencilerinin Covid-19 pandemi sürecinde sürdürülen uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 431-443.
Doi:10.33418/ataunikkefd.813193.

- Moore, M. G. (2001). *La educación a distancia en los estados unidos: Estado de la cuestión* Conferencia impartida en el marco del Ciclo de conferencias sobre el uso educativo de las TIC y la educación virtual organizadas por el labor.
- Moore, M. G. (2013). *The handbook of distance education* edition. M. G. Moore (Eds.), In *The Theory of Transactional Distance* (p. 66-85). New York: Routledge.
- Özsoy, V. & Alakuş, A. O. (2017). *Görsel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Panahi, P., & Borna F. (2014, May). *Distance learning: challenges. New Solution*. Paper presented in 37th International Convention on Information and Communication Technology, Electronics and Microelectronics, Opatija, Croatia.
- Pavlou, V. (2022). Drawing from pedagogy to policy: reimagining new possibilities for online art learning for generalist elementary teachers. *Arst Education Policy Review*, Ahead of Print, 1-13.
- Robert D. Quinn (2011) E-learning in art education: collaborative meaning making through digital art production. *Art Education*, 64(4), 18-24. DOI: 10.1080/00043125.2011.11519132
- Sabol, F.R. (2021). Art education during the COVID-19 pandemic: the journey across a changing landscape. *Art Education Policy Review*, 123(3), 127-134.
- San, İ. (1992). Toplumsal değişme ve değişen sanat eğitimi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinin 10. Kuruluş Yıldönümü dolayısıyla düzenlenen "Toplumsal Değişmeler ve Eğitim" Konulu Bilimsel Toplantısında sunulmuştur, Adana*.
- Seğer, T. (2021). Pandemi döneminde sanat. *İMÜ Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 7(2), 214-226. E-ISSN: 2587-1684.
- Simamora, R. M. (2020). The challenges of online learning during the covid-19 pandemic: an essay analysis of performing arts education students. *Silet*, 1(2), 86-103.
- Sumner, J. (2000) Serving the system: a critical history of distance education. *Open Learning*, 15(3).
- Tait, A. (1988). Uzaktan eğitimde demokrasi ve öğretici ve danışmanlık hizmetlerinin rolü. *Uzaktan Eğitim Dergisi*, 3(1), 95-99.

- Tatlı, C. (2021). *Uzaktan eğitimde farklı etkileşim türlerinin eğitsel denkliliklerinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taylor, J. (1995). Distance education technologies: the fourth generation the university of southern queensl and. *Australian Journal Of Educational Technology*, 11(2).
- Taylor, James C. (2001) Fifth generation distance education. *Instructional Science and Technology*, 4(1), 1-14.
- Temiz, N. (2021). Donanımlı bir okulda Covid-19 pandemi dönemi uzaktan eğitim hayat bilgisi dersinin yöntem/teknik ve materyal kullanımı açısından incelenmesi. *e-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8, 738-769. doi:10.30900/kafkasegt.960271
- The National Coalition of Core Arts Standards. (2020). National core arts standads. *Online Resources for Arts Education*, 2(3).
- Tunç, A. Z. (2009). Köy enstitülerinde sanat eğitimi ve dönemin yöneticilerinin sanata yaklaşımları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2009), 30-34.
- Tüzün, F., & Yörük Toraman, N. (2021). Pandemi döneminde uzaktan eğitim memnuniyetini etkileyen faktörler. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 14(3), 822-845.
- Usta, İ. (2016). Uzaktan eğitim kuramlarından “transactional distance” ın Türkçeleştirilmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi AUAd*, 2(3), 75-87.
- Uşun, S. (2000). *Dünyada ve Türkiye’de bilgisayar destekli öğretim*. Ankara: Pegem.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan eğitim*. Ankara: Nobel.
- Uzaktan eğitime bir fikrim var. Millî Eğitim Bakanlığı. <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitime-bir-fikrim-var/haber/21488/tr> sayfasından erişilmiştir.
- Ünver, E. (2016). Neden ve nasıl sanat eğitimi. *İdil*. 5(23).
- Verduin, J. R., & Clark, T. A. (1994). *Uzaktan eğitim: etkin uygulama esasları*. (İ. Maviş, Çev.). Eskişehir:Kibele Sanat Merkezi.
- Wang, Y. (2004). Distance lamguace learning: interactivity and fourth-generation internet-based videoconferencing. *Calico Journal*, 21(2), 373-395.

- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAD)*, 6(4), 237-250.
- Youngkyun, B., Zhang, H. & Yun, S. (2017). Teacher's attitudes toward mobile learning in Korea. *TOJET: The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(1).
- YÖK'ten üniversitelerdeki uzaktan eğitime yönelik değerlendirme. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/uzaktan-egitime-yonelik-degerlendirme.aspx> sayfasından erişilmiştir.
- Yüksel, G. & Babacan, E. (2022). Müzik öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim sürecinde öğretmenlik uygulaması deneyimi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (64), 319-349.

EKLER

EK 1. Etik Kurul İzni

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Etik Komisyonu**

Sayı : E-77082166-302.08.01-286014
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

09.02.2022

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Ceren DEMİRBAŞ'm, Doç.Dr.Osman ÇAYDERE'nin** danışmanlığında yürüttüğü **“Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşleri”** adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **08.02.2022** tarih ve **03** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2022 - 172

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Ek:1 Liste

DAĞITIM

Gereği:

Sayın Doç. Dr. Osman ÇAYDERE

Bilgi:

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne

Belge Doğrulama Kodu :BS4CJ8H4NZ

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/gazi-universitesi-etik-dbys>

Emniyet Mahallesi Bandırma Caddesi No :6/1 06560 Yenimahalle/ANKARA
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :<http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/>
Kep Adresi: gaziuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için : Esengül BOŞNAK
Genel Evrak Sorumlusu
Telefon No:03122022666

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ETİK KOMİSYONU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ : 08/02/2022	TOPLANTI SAYISI : 03
ADI - SOYADI	İMZA
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA BAŞKAN	
Prof.Dr.Kemal ÖZTEMEL BAŞKAN YRD.	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülşay BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makhule GEZMEN KARADAĞ	
Prof.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Prof.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

EK 2. Öğretim Elemanı Anketi

LİSANS DÜZEYİNDE UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA SANAT EĞİTİMİ SÜRECİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

- Bu veri toplama aracı “Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşlerinin Belirlenmesi” konulu araştırmamıza veri toplamak amacı ile hazırlanmıştır.
- Bu veri toplama formunda iki bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümü 12 soru oluşturmaktadır ve ikinci bölümde 21 sorudan oluşan likert tip anket yer almaktadır. Formu cevaplamamız ortalama 15 dakikanızı alacaktır.

Ceren Demirbaş
GÜ, Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

2- Yaşadığınız Şehir:

3- Okulunuz:

4- Branşınız: ☐ Resim ☐ Heykel ☐ Grafik ☐ Özgün Baskıresim ☐ Seramik ☐
☐ Diğer.....

5- Teknolojiyi kullanım düzeyiniz nedir?

☐ Aktif kullanıyorum. ☐ Orta düzeyde aktifim. ☐ Hiç kullanmıyorum.

6- Uzaktan eğitim sisteminde bir günde verdiğiniz maksimum ders sayısı nedir?

☐ 1-2 ☐ 3-4 ☐ 5-6 ☐ 7-8 ☐ Hiç

7- Uzaktan eğitim derslerine hangi cihaz ile katılım sağlıyorsunuz?

☐ Cep Telefonu ☐ Bilgisayar ☐ Tablet ☐ Hiç

8- Uzaktan eğitim derslerini hangi platformlar üzerinden gerçekleştiriyorsunuz?

☐ Skype ☐ Zoom ☐ Microsoft Teams ☐ Diğer
.....

9- Uzaktan eğitim dersleri sırasında kullandığınız programların verimliliği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

☐ Verimli ☐ Orta düzey ☐ Verimsiz

10- Uzaktan eğitim derslerinde sistem kaynaklı sıkıntılar yaşıyor musunuz?

☐ Yaşıyorum ☐ Yaşamıyorum

11- Uzaktan eğitim ile hangi tür dersler veriyorsunuz?

___Teorik ___Uygulamalı ___Her ikisi de

12- Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi verilmesinde en olumlu gördüğünüz nokta nedir? Size uygun bir seçeneği işaretleyiniz.

- ☐ Derslerin verimini artırması.
- ☐ Eğitimde zaman ve mekan özgürlüğü olması.
- ☐ Yaratıcılığı geliştirmesi.
- ☐ Daha rahat ders çalışma ortamı sağlanması
- ☐ Derslerin tekrar izlenebilir olması.
- ☐ Derslerin devamlılığının sağlanması.
- ☐ Sanatta teknoloji kullanımının gelişmesi.
- ☐ Yok.

13- Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi verilmesinde en eksik gördüğünüz nokta nedir? Size uygun bir seçeneği işaretleyiniz.

- ☐ Ders veriminin azalması.
- ☐ İnternet bağlantısında veya sistemde yaşanan problemler/eksiklikler.
- ☐ Ders sürelerinde yetersizlik.
- ☐ Fırsat eşitsizlikleri.
- ☐ Ders materyali eksiklikleri.
- ☐ Atölye derslerinin uygulanmasında problemler yaşanması.
- ☐ İletişim sorunları yaşanması.
- ☐ Derslerde değerlendirme problemleri yaşanması.
- ☐ Yok.

Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Akademisyen Görüşlerinin Belirlenmesi

- Her bir ifadeyi okuduktan sonra buna ne derece katıldığınızı size verilen liste üzerinde ayrılan bölüme işaretleyiniz.
- İfadeleri okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. İşaretsiz ifade bırakmayınız.
- Size verilen form üzerine adınızı yazmayınız, kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymayınız.

Madde Numarası	Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Kendinize uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Uzaktan eğitim sisteminde ders verimliliği tatmin edici düzeydedir.					
2	Uzaktan eğitim sisteminde teorik dersleri rahatlıkla işliyorum (Teorik ders veriyorsanız işaretleyiniz).					
3	Uzaktan eğitim sisteminde uygulamalı dersleri rahatlıkla işliyorum (Uygulamalı ders veriyorsanız işaretleyiniz).					
4	Evimdeki çalışma ortamım teorik derslerimin aktarımı için uygundur (Teorik ders veriyorsanız işaretleyiniz).					
5	Evimdeki çalışma ortamım uygulamalı derslerimin aktarımı için uygundur (Uygulamalı ders veriyorsanız işaretleyiniz).					
6	Uzaktan eğitim sistemi ile verdiğim teorik dersleri, okul ortamındaki teorik derslere tercih ederim (Teorik ders veriyorsanız işaretleyiniz).					
7	Uzaktan eğitim sistemi ile verdiğim uygulamalı dersleri, okul ortamındaki uygulamalı derslere tercih ederim (Uygulamalı ders veriyorsanız işaretleyiniz).					
8	Uzaktan eğitim ile işlediğim dersleri yönetmekte zorluk yaşamam.					
9	Teknoloji kullanımında zorluk yaşamam.					
10	Öğrenci kameraları ve mikrofonlarının açık olması beni motive eder.					
11	Öğrencilerin kamera ve mikrofonlarının açık olmasının öğrenci motivesini artırdığını düşünürüm.					
12	Uzaktan eğitim derslerimde görsel-işitsel materyalleri sıklıkla kullanırım.					
13	Uzaktan eğitim dersleri sırasında öğrencilerime söz hakkı veririm.					
14	Uzaktan eğitim dersleri süresince öğrencilerim ile iletişim kurabilirim.					

15	Uzaktan eğitim dersleri süresince öğrencilerimin birbirleri ile iletişim kurmasına olanak tanırım.					
16	Uzaktan eğitim dersleri sırasında öğrencilerin birbirleri ile iletişim kurmalarının onların motivasyonunu artırdığını düşünürüm.					
17	Uzaktan eğitim dersleri sırasında internet bağlantısında yaşanan sıkıntılar dikkatimi dağıtmaz.					
18	Uzaktan eğitim dersleri sırasında yaşanan sistem kaynaklı sıkıntılar dikkatimi dağıtmaz.					
19	Uzaktan eğitim dersleri sırasında yaşanan sistem kaynaklı sıkıntılar öğrencilerin dikkatini dağıtmaz.					
20	Uzaktan eğitim ile yapılan uygulama derslerinde öğrenci çalışmalarına müdahalede bulunamamak ders akışında problem yaşamama sebep olmaz.					
21	Uzaktan eğitim dersleri için internet kotam yeterlidir.					

EK 3. Öğrenci Anketi

LİSANS DÜZEYİNDE UZAKTAN EĞİTİM YOLUYLA SANAT EĞİTİMİ SÜRECİNE YÖNELİK ÖĞRENCİ VE ÖĞRETİM ELEMANI GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ

- Bu veri toplama aracı “Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci ve Öğretim Elemanı Görüşlerinin Belirlenmesi” konulu araştırmamıza veri toplamak amacı ile hazırlanmıştır.
- Bu veri toplama formunda iki bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümü 13 soru oluşturmaktadır ve ikinci bölümde 20 sorudan oluşan likert tip anket yer almaktadır. Formu cevaplamanız ortalama 15 dakikanızı alacaktır.

Ceren Demirbaş
GÜ, Yüksek Lisans Öğrencisi

1- Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

2- Sınıfınız: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4

3- Yaşadığınız Şehir:

4- Okulunuz:

5- Ana Sanatınız: ☐ Resim ☐ Heykel ☐ Grafik ☐ Diğer.....

6- Teknolojiyi kullanım düzeyiniz nedir?

☐ Aktif kullanıyorum. ☐ Orta düzeyde aktifim. ☐ Hiç kullanmıyorum.

7- Uzaktan eğitim sisteminde bir günde aldığınız maksimum ders sayısı nedir?

☐ 1-2 ☐ 3-4 ☐ 5-6 ☐ 7-8 ☐ Hiç

8- Uzaktan eğitim derslerini hangi cihazla yapıyorsunuz?

☐ Cep Telefonu ☐ Bilgisayar ☐ Tablet ☐ Hiç

9- Uzaktan eğitim derslerine hangi platformlar üzerinden katılım sağlıyorsunuz?

☐ Skype ☐ Zoom ☐ Microsoft Teams ☐ Diğer

.....

10- Uzaktan eğitim derslerini işlerken kullandığınız programların verimliliği hakkında görüşlerinizi bildiriniz.

☐ Verimli ☐ Orta düzey ☐ Verimsiz

11- Uzaktan eğitim derslerinde sistem kaynaklı sıkıntılar yaşıyor musunuz?

☐ Yaşıyorum ☐ Yaşamıyorum

12- Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi verilmesinde en olumlu gördüğünüz nokta nedir? Size uygun seçeneği işaretleyiniz.

- ☐ Derslerin verimini artırması.
- ☐ Eğitimde zaman ve mekan özgürlüğü olması.
- ☐ Yaratıcılığı geliştirmesi.
- ☐ Daha rahat ders çalışma ortamı sağlanması
- ☐ Derslerin tekrar izlenebilir olması.
- ☐ Derslerin devamlılığının sağlanması.
- ☐ Sanatta teknoloji kullanımının gelişmesi.
- ☐ Yok.

13- Uzaktan eğitim yoluyla sanat eğitimi verilmesinde en eksik gördüğünüz nokta nedir? Size uygun seçeneği işaretleyiniz.

- ☐ Ders veriminin azalması.
- ☐ İnternet bağlantısında veya sistemde yaşanan problemler/eksiklikler.
- ☐ Ders sürelerinde yetersizlik.
- ☐ Fırsat eşitsizlikleri.
- ☐ Ders materyali eksiklikleri.
- ☐ Atölye derslerinin uygulanmasında problemler yaşanması.
- ☐ İletişim sorunları yaşanması.
- ☐ Derslerde değerlendirme problemleri yaşanması.
- ☐ Yok.

Lisans Düzeyinde Uzaktan Eğitim Yoluyla Sanat Eğitimi Sürecine Yönelik Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi

- Her bir ifadeyi okuduktan sonra buna ne derece katıldığınızı size verilen liste üzerinde ayrılan bölüme işaretleyiniz.
- İfadeleri okuduktan sonra aklınıza ilk geleni işaretleyiniz. İşaretsiz ifade bırakmayınız.
- Size verilen form üzerine adınızı yazmayınız, kimliğinizi belirtecek herhangi bir işaret koymayınız.

Madde Numarası	Aşağıdaki ifadeleri okuyunuz. Kendinize uygun olduğunu düşündüğünüz seçeneği (X) işareti ile işaretleyiniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1	Uzaktan eğitim derslerine kolayca konsantre olabiliyorum.					
2	Bir gün içindeki tüm derslere kesintisiz katılabilirim.					
3	Uzaktan eğitim sisteminde teorik derslerin işlenişinden memnunum.					
4	Uzaktan eğitim sisteminde atölye derslerinin işlenişinden verim alabiliyorum.					
5	Temel tasarım/ana sanat atölye dersinin uzaktan eğitimle verilmesinde zorluk yaşamıyorum.					
6	Evdeki çalışma ortamım teorik dersler için uygun.					
7	Evdeki çalışma ortamım atölye dersleri için uygun.					
8	Uzaktan eğitimle aldığım atölye derslerini okul ortamındaki atölye derslerine tercih ederim.					
9	Uzaktan eğitimle aldığım teorik dersleri sınıfta işlenen teorik derslere tercih ederim.					
10	Öğretim elemanları uzaktan eğitim derslerini etkili biçimde yönetir.					
11	Öğretim elemanları teknolojiyi etkin biçimde kullanır.					
12	Öğretim elemanları ders işleyişinde bize de söz hakkı verir.					
13	Öğretim elemanları uzaktan eğitim derslerinde görsel-işitsel materyalleri sıklıkla kullanır.					
14	Uzaktan eğitim dersi süresince öğretim elemanı ile iletişim kurabiliyoruz.					
15	Uzaktan eğitim dersi süresince öğrenci arkadaşlarla sınıf içi iletişim kurabiliyoruz.					
16	Öğrenci kameraları ve mikrofonlarının açık olması beni motive eder.					
17	Uzaktan eğitim dersleri sırasında internet bağlantısında yaşanan sıkıntılar dikkatimi dağıtmaz.					

18	Uzaktan eğitim dersleri sırasında yaşanan sistem kaynaklı sıkıntılar dikkatimi dağıtmaz.					
19	Uzaktan eğitim dersleri için internet kotam yeterlidir.					
20	Öğretim elemanı atölye derslerinde uygulamalı anlatımlar yapar.					

GAZILI OLMAK AYRICALIKTIR..